

โครงการย่อยที่ 2

ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

Capability in the Self-Reliance of the Communities

in Chiang Rai Province

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

Capability in the Self-Reliance of the Communities in Chiang Rai Province

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2551 จำนวนเงิน 286,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัยเมื่อ ตั้งแต่ เดือน กันยายน 2551 ถึง เดือนกันยายน 2552

ชื่อผู้วิจัย 1. นางสาวปวีณา ตีระกุล¹
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณศิริ ใจมา²
3. นายธงชัย ลาชี³

การศึกษาวิจัยเรื่องระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนในจังหวัดเชียงรายสามารถพึ่งพาตนเอง โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแรงขับเคลื่อน ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาแบ่งเป็น 3 วัตถุประสงค์ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่หนึ่ง สร้างดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และวัดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์ที่สอง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย และวัตถุประสงค์ที่สามคือ แนวทางในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ข้อค้นพบจากการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

¹ อาจารย์โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 อาจารย์โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลเทิดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ดัชนีวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน มีกรอบการสร้าง 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน
- 2) ด้านทุนและเศรษฐกิจ
- 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- และ 5) ด้านอนามัยและสาธารณสุข

แต่ละด้านศึกษาใน 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และมิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน ผลการวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยใช้ดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน พบว่าโดยส่วนใหญ่หมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระดับ B

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนคือ

- 1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ และคนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว
- 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการปลูกพืชไว้เพื่อบริโภค การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค และการนำผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำมาบริโภคในครัวเรือน
- 3) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) ปัจจัยด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง และการที่ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในชุมชน
- 5) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอการแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้ซึ่งกันและกัน การตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และการมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต
- และ 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน คือ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุน

ภายนอกชุมชน และ 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่การที่ชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง/อุทกภัย

แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของตนเองชุมชน แบ่งออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำของชุมชน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน 5) ยุทธศาสตร์การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

This research aims to study the capability in Self-Reliance of the community in Chiang Rai Province by adapting the philosophy of sufficiency economy as a driving force. The objectives of this research are divided into three points. Firstly, the study aims to implement an indicator of community in Self-Reliance and to measure the capacity of community's independency. Secondly, it aims to study the factors that influence the capability of community's Self-Reliance. Finally, this research aims to find out community's development strategy and reinforce its ability in Self-Reliance, especially a practical implementation of sufficiency economy to the community. These data were comprised with both primary and secondary data, and the tools were used in this research are questionnaire, interview, and focus-group method.

The findings were found as follows:

The measurement of community's level in Self-Reliance

An indicator of Self-Reliance is a tool to measure the capacity of community's Self-Reliance. The framework of this indicator consists of five factors which are following; 1) an infrastructure and community's education 2) capital and economy 3) social and culture 4) natural source and environment and 5) health concern and public health. These factors were considered into three dimensions which were the level of community development, the participation of community and the capacity in community's administration. The results of this

measurement were from the community's seniors, and it was founded that the majority of the villages in Chiang Rai were at **B** level in the capacity of Self-Reliance.

The factors which are influence to an ability of community in Self-Reliance

There were **positive factors**, influenced on an ability of Self-Reliance of the community. Technology factor presented a positive relationship to Self-Reliance, and its activities included the use of natural fertilizer which were organic fertilizer and manure, the transformation of agricultural products. An economic factor was also the positive relationship, related to these activities; agricultural product distribution, herbal growth, and livestock consumption. Furthermore, natural and environmental factor also had a positive effect, including an environment concerning on campaign. Moreover, psychology determinant was important positive factor which were the confidence in the philosophy of sufficiency economy and community trust. Social factor was another positive factor and consisted of group meeting, plants sharing, community welfare and community agricultural trade center. Finally, the government support also indicated a positive key factor. The government agency should give some advices, share information, and advocate knowledge about sufficiency economy to the public. However, there were the **negative relationship** factors, influenced on the capacity of community's Self-Reliance. These factors consisted of economic factor, especially fund for agricultural activities which came from the external financial source, and the natural and environmental factor. This relevant to environmental disaster and community's problem on drought/flood.

Development Strategies for increasing an ability of Self-Reliance can be divided into five aspects are as follows; 1) Leadership development strategy 2) Community development and problem solving 3) Knowledge management in sufficiency economy 4) Community organizational development and logical thinking development and 5) An improvement in government agency's duty and the role of government sector toward community.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้ทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน *ทางสายกลาง* โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่ง *ความพอเพียง* หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้แนวคิดสำคัญของระบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นแบ่งเป็น 3 ประการดังต่อไปนี้ **ประการแรก** เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา **ประการที่สอง** เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น และ **ประการที่สาม** เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐาน

ของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้พยายามเน้นการพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่ม ตลอดจนความรัก ความสามัคคีและความเอื้ออาทรของสมาชิกชุมชนซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทุกสาขาวิชาและสาขาอาชีพ ในทางเศรษฐศาสตร์ก็เช่นกันมีการวิเคราะห์ถึงเศรษฐกิจพอเพียง ในหลายมุมมอง อภิชาติ พันเสน (2545) ได้ทำการเรียบเรียงและแบ่งแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 กลุ่ม **กลุ่มแรก** เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เป็นเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน เป็นเรื่องเศรษฐกิจของคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นแบบชุมชน ไม่ได้อยู่แบบปัจเจกชน เพราะในสังคมไทยชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของไทยมาช้านานเป็นรากฐานของชีวิตและสังคมของประเทศชาติ ดังนั้นถ้าจะทำความเข้าใจกับเศรษฐกิจพอเพียง นักเศรษฐศาสตร์จะต้องหันเหความสนใจระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานระบบเศรษฐกิจของไทย **กลุ่มที่สอง** กลุ่มนี้มีความคิดตรงกลาง มีความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบที่สำคัญสามส่วน คือ ความพอดี ความเสี่ยงและความพึ่งตนเอง โดยที่องค์ประกอบทั้งหมดเกี่ยวข้องกันทั้งสามส่วนจะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดมิได้ ความพอดีที่กล่าวถึงนี้อาจจะใกล้เคียงกับความหมายดุลยภาพในทางเศรษฐศาสตร์ (Equilibrium) แต่เน้นดุลยภาพที่มีความเป็นพลวัต คือมีการปรับตัวตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มของบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับความเสี่ยง คือ การสร้างภูมิคุ้มกันหรือลดความเสี่ยง คือ ให้ปลอดภัยจากความแปรผันมากที่สุด มีลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะต้องการความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด ดังนั้นความพอดีในอีกความหมายหนึ่งคือ การกระจายไม่ให้เกิดความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการลดความเสี่ยงประเภทดังกล่าวจึงพยายามกระจายความเสี่ยงหรือสร้างภูมิคุ้มกันและอีกวิธีหนึ่งที่จะลดความเสี่ยงก็คือการพึ่งตนเอง แต่การพึ่งตนเองไม่ได้หมายความว่าไม่ควรจะพึ่งคนอื่น แต่ควรจะมีการพึ่งพากันในชุมชนซึ่งจะช่วยให้เกิดพลัง แต่ที่ต้องหลีกเลี่ยงคือการเอาเปรียบ ดังนั้นสิ่งที่กำกับความพอดี คือ ความเสี่ยง และสิ่งที่กำกับความเสี่ยงคือการพึ่งพาตนเอง และ **กลุ่มที่ 3** กลุ่มนี้มีคำอธิบายที่สอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยเห็นแก่เศรษฐกิจพอเพียงคือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดของรายได้ (Budget Constraint) แนวคิดหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นคือ แนวทางในการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) โดยมีการกระจายความเสี่ยงอย่างสมดุล ทั้งนี้ เพราะจะต้องคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนกับประสิทธิภาพ นั่นคือ ถ้าหากไม่พึ่งภายนอกมากนักก็สามารถลดความเสี่ยงได้มากแต่ก็จะเสียโอกาสที่ได้รับผลประโยชน์ในแง่ของประสิทธิภาพที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการที่

แต่สะท้อนความชำนาญเฉพาะอย่างแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันหรืออาจจะเปรียบเทียบระหว่างการบริโภคและการลงทุน การที่เกิดมีรายได้แล้วค่อยเอาไปบริโภคและลงทุน ความเสี่ยงก็จะไม่มี นอกจากนั้นการไม่ติดต่อค้าขายก็มีได้หมายความว่าไม่มีความเสี่ยงเกิดขึ้นเพราะการค้าขายเปิดโอกาสให้มีทางเลือกมากขึ้นและสามารถลดความเสี่ยงลงได้เช่นกัน ถ้าหากพึ่งตนเองมีความพอประมาณโดยยึดตลาดภายในเป็นหลัก

จากการวิเคราะห์แนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ที่มีหลากหลายประเด็นนั้นแต่ประเด็นที่สำคัญ การมองเศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมมองของชุมชนที่ต้องรู้จักที่พึ่งพาตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งการพึ่งพาตนเองนั้นเพื่อลดความเสี่ยงของชุมชน โดยใช้สมาชิกของชุมชนควรจะมีการพึ่งพากันในชุมชนซึ่งจะช่วยให้เกิดพลังและจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ มยุลี พิมพ์พาท (2546,31-32) ได้กล่าวถึงว่าการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศควรเริ่มที่ชุมชนในชนบท เนื่องจากเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาค ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานของแต่ละชุมชนว่ามีการพึ่งพาตนเองได้ในระดับใด และมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนตลอดจนแนวทางส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาในระดับฐานรากของประเทศมีความเข้มแข็งและในที่สุดแล้วทำการพัฒนาประเทศไปเป็นอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 ศึกษาและสร้างดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.2 ศึกษาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.3 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย
- 1.2.4 ศึกษาแนวทางพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.3 ขอบเขตและแนวทางของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้นำของหมู่บ้านแบบทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1,285 คนในจังหวัดเชียงราย

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอขุนตาล อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน อำเภอเทิง อำเภอป่าแดด อำเภอพญาเม็งราย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่สาย อำเภอเวียงแก่น อำเภอเวียงชัย อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอดอยหลวง

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ขอบเขตการศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน ด้านที่ 2 ทุนและเศรษฐกิจ ด้านที่ 3 สังคมและวัฒนธรรม ด้านที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 5 อนามัยและสาธารณสุข โดยการศึกษาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ศึกษาทุกด้านแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และมิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน

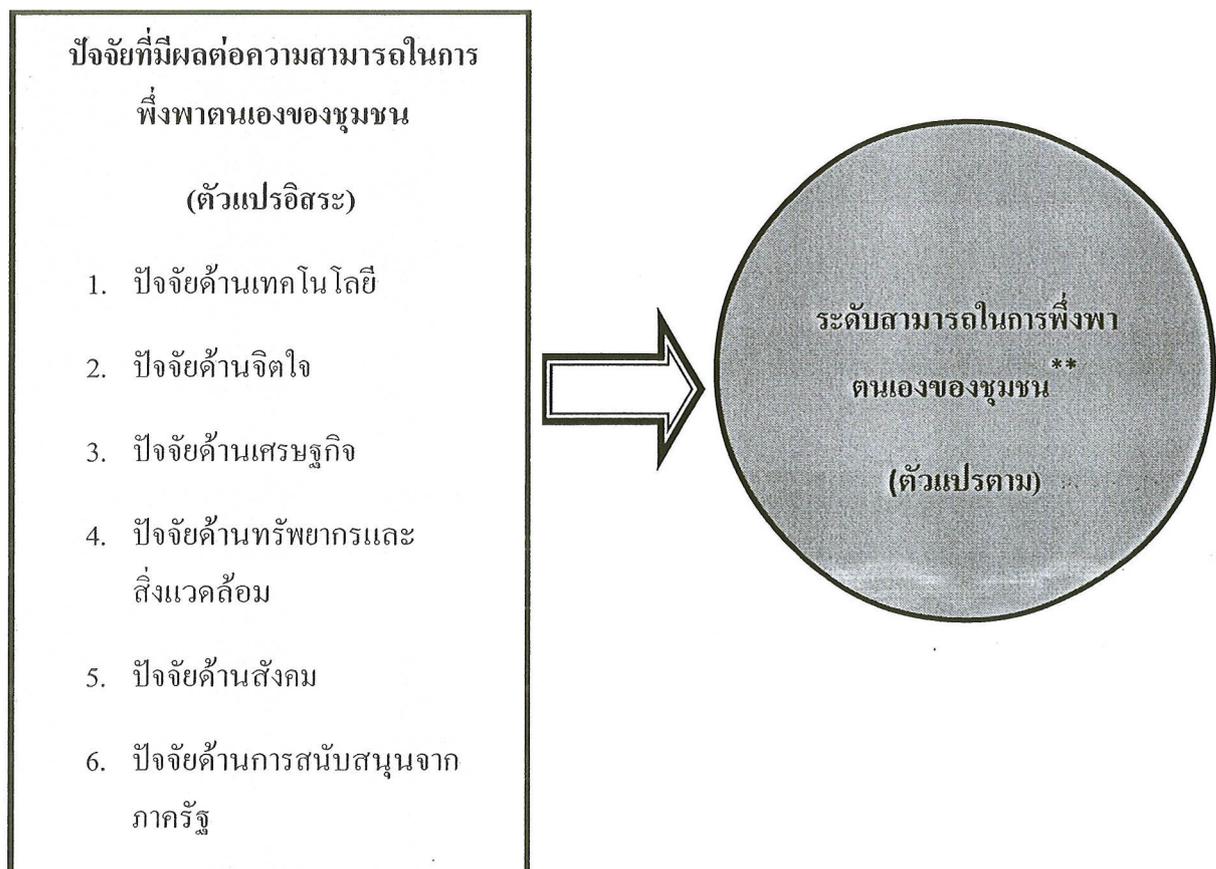
2) ขอบเขตของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งปัจจัยออกเป็น 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี กลุ่มที่ 2 ปัจจัยเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 3 ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 4 ปัจจัยด้านจิตใจ กลุ่มที่ 5 ปัจจัยด้านสังคม กลุ่มที่ 6 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.4 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้น ได้พิจารณา 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน ด้านที่ 2 ทุนและเศรษฐกิจ ด้านที่ 3 สังคมและวัฒนธรรม ด้านที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านที่ 5 ด้านอนามัยและสาธารณสุข โดยการศึกษาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยพิจารณาใน 3 มิติ อันได้แก่ มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน มิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์

จากแนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน (รายละเอียดในบทที่ 2 ในหัวข้อกรอบการ สร้างดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน)

จากนั้นเมื่อวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนแล้ว จึงทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถใน การพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ใช้พิจารณานั้นนำมาจากหลักการพึ่งพาตนเองพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่ทรงพระราชดำรัสถึงวิถีชีวิตไทยที่ยึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543) และเพิ่มเติมปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแนว ทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป ซึ่งในส่วนแนวทางจะกล่าวถึงการประยุกต์ใช้ เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป รายละเอียดดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

หมายเหตุ : ** หมายถึง ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนพิจารณาดังนี้พึ่งพาตนเองของชุมชน โดยที่มาของดัชนีวัดการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในบทที่ 2 ภาพที่ 2.4

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อทราบระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.5.2 เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในพึ่งพาตนเองของชุมชน ตลอดจนแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.5.3 บริการความรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ สำนักงานจังหวัดเชียงรายในการนำดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ไปใช้ประกอบในการวางแผนด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอของจังหวัดเชียงรายต่อไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาชุมชนใน จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนให้บรรลุเป้าหมายซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนจังหวัดเชียงราย

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน หมายถึง ชุมชนมีการพัฒนาด้านกายภาพ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และความสามารถในการบริหารจัดการกิจกรรม หรือแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้ด้วยตนเองพึ่งพากายนอกให้น้อยที่สุด

1.6.2 ระดับการพัฒนาของชุมชน หมายถึง การปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของชุมชนให้ดีขึ้น

1.6.3 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์และยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการพัฒนานั้นๆด้วย

1.6.4 ระดับความสามารถในการจัดการของชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของชุมชนในการบริหารจัดการ โครงการ/ กิจกรรม/ ปัญหาของชุมชน

1.6.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แบ่งกลุ่มปัจจัยออกเป็น 6 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) **ปัจจัยด้านเทคโนโลยี** เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านเทคโนโลยี ในที่นี้หมายถึง การรู้จักและมีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ การนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรอย่างเหมาะสม การหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อให้การเพาะปลูก การมีเครื่องมือเครื่องจักรการเกษตรเป็นของตนเอง ความสามารถในการประดิษฐ์เครื่องมือของชาวบ้าน การใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ การแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อให้สามารถเก็บไว้ใช้ได้ได้อเนกาค

2) **ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ** เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึง มีการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภค บริโภค มีรายได้มาจากนอกภาคการเกษตร มีผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำบริโภคในครัวเรือน และมีเหลือเพื่อจำหน่าย มีพืช ผัก สมุนไพร ปลูกไว้เพื่อบริโภค และมีเหลือเพื่อจำหน่าย มีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การพึ่งพาแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตรของชุมชน

3) **ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในที่นี้หมายถึง การมีแหล่งน้ำและการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ การมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การรณรงค์เรื่องการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน การทำลายขยะที่เป็นเศษวัสดุธรรมชาติโดยการฝังกลบเพื่อเป็นปุ๋ยธรรมชาติ

4) **ปัจจัยด้านจิตใจ** เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านจิตใจ ในที่นี้หมายถึง การเข้าถึงศาสนา การมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือ การประกอบชีพสามารถแก้ไขได้ คนในชุมชนมีการพบปะพูดคุยกัน และไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ มีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงในชุมชน

5) **ปัจจัยด้านสังคม** เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านสังคม ในที่นี้หมายถึง การแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้ซึ่งกันและกัน การช่วยกันในการทำเกษตร เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การหว่านพืช การปลูก และการเก็บเกี่ยวผลผลิต การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอมีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีตั้งกองทุนของชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นการศึกษาดังสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ในที่นี้หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับการฝึกอบรม การไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่การเข้าร่วมประชุมของหน่วยงานภาครัฐ/อบต.เมื่อชุมชนเกิดปัญหา

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระดับเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ ได้แบ่งหัวข้อในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) แนวคิดของการพึ่งพาตนเองของชุมชน
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำดัชนี
- 4) กรอบแนวคิดในการจัดทำดัชนี
- 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การตรวจเอกสารในส่วนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยเนื้อหาในส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์

2.1.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณในการปรับปรุงแก้ไข และได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเผยแพร่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

“ เศรษฐกิจพอเพียง ” เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอควรต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ

ต่างๆมาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในบุญคุณ ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2542 : 26-27)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเทียบคำว่าพอเพียง กับ คำว่า Self-Sufficiency ว่า

“Self-Sufficiency นั้นหมายถึง ผลิดอะไร มีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง...เป็นไปตามที่เค้าเรียกว่า ยืนบนขาของตนเอง...แต่คำว่าพอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านั้นอีก คือคำว่าพอ ก็มีพอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอใจในความต้องการมันก็มีควมโลกน้อย เมื่อมีความโลกน้อยก็เบียดเบียนผู้อื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข

พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจากก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียงปฏิบัติงานก็พอเพียง...ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล....” (4 ธันวาคม 2551) (อังจาก สุเมธ ตันติเวชกุล. 2543 : 288)

จากพระราชดำรัส เศรษฐกิจพอเพียง มิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้นแต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งที่อยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกั๊กก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช่กู้ลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ ต้องรู้จักใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือย เกินตัว (อังจาก สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543 : 288)

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกิน ไม่ใช่มุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกฐานะเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว

เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

ดังพระราชดำรัสที่ทรงกล่าวไว้ว่า

“... การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นก่อน ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อให้ได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้...” (อ่างจาก สุมธ ตันติเวชกุล. 2543 : 288)

ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมาในข้างต้น แสดงหากพิจารณาในระดับชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตามฐานะ ตามอัธยาศัย และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้คือ

- 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป หรือสุดโต่งไปข้างใด ข้างหนึ่ง และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- 2) ความมีเหตุผล หมายถึง ทุกการตัดสินใจ การกระทำ การลงทุน ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ
- 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญผลกระทบ และเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอก

ทั้งนี้ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ ดังนี้คือ

1) ความรู้ คือ มีความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำความรู้วิชาการ เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติ

2) คุณธรรม คือ มีความตระหนัก มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิต

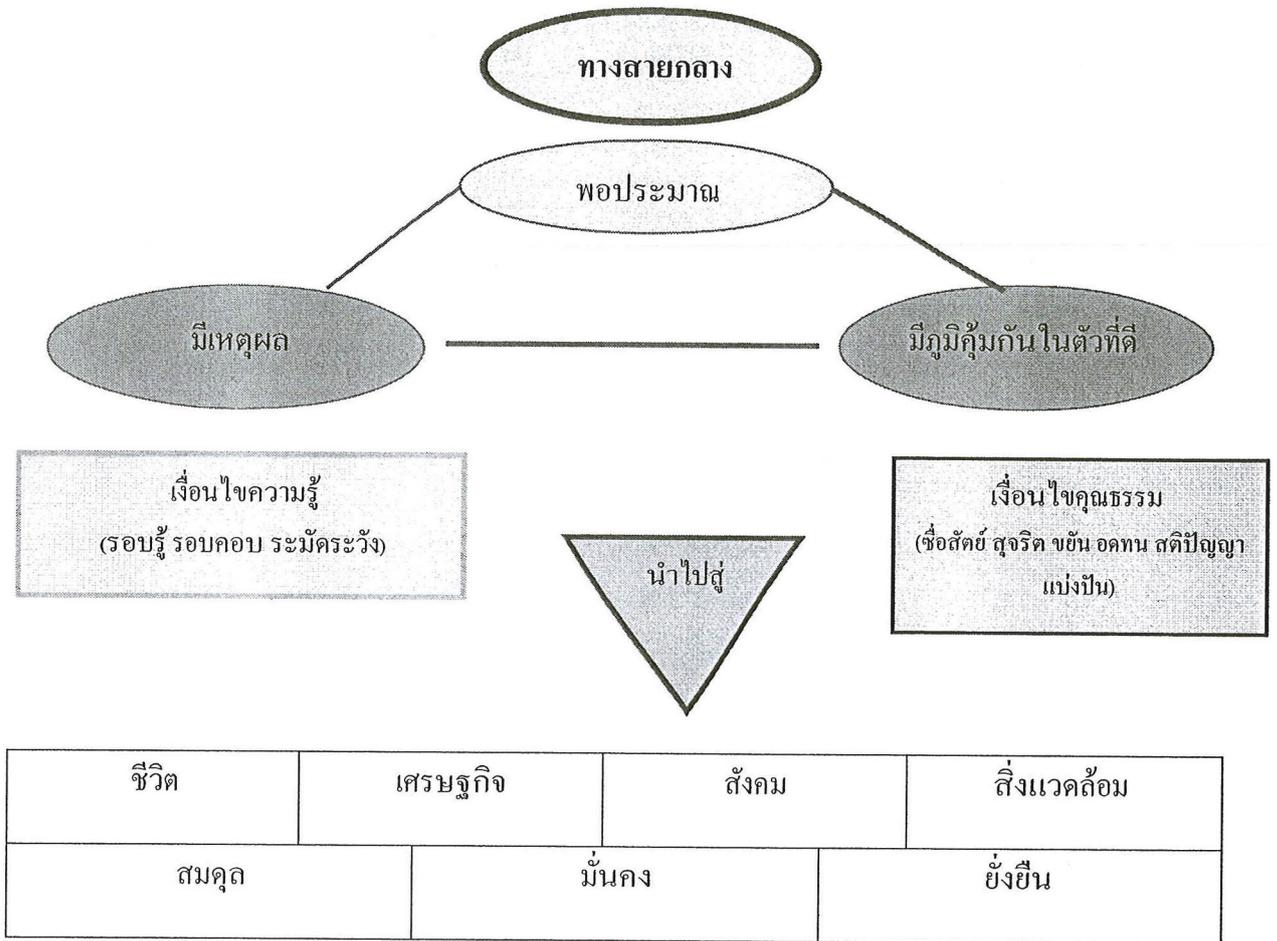
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการขยายความคำสำคัญต่างๆในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ (อ้างจาก ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์และคณะ. 2549)

1) พอเพียง คือ การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและมีเหตุผลไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ

2) สมดุล คือ การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์ มีความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงิน และภาคคนกับสังคมมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตที่สมดุลมีการผลิตหลากหลายใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) ยั่งยืน คือ พอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ระบบเศรษฐกิจกับสังคมมีความยืดหยุ่นที่สามารถก้าวทันและพร้อมรับต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก การบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถป้องกันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

ภาพที่ 2.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (Sufficiency Economy)

การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจสายกลางได้ คนต้องมีคุณภาพ พื้นฐานจิตใจ มีความสำนึกในคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต มีไมตรี มีความเมตตาหวังดีให้กันและกันหลักการดำเนินชีวิตมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาคิดอย่างรอบคอบก่อนทำ มีวินัยภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต มีสุขภาพดีและมีศักยภาพ ทักษะและความรอบรู้อย่างเหมาะสมในการประกอบอาชีพและหารายได้อย่างมั่นคงและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

จากงานวิจัยการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของ ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ (2547 : 21-22) เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายถึงความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) พอเพียงสำหรับทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน 2) จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจนหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เฝ้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

6) ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรม อันหมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม จึงจะเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคงและ 7) มีความมั่นคงพอเพียง

2.1.2 นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงมีนัยสำคัญ 3 ประการ (กานดาพันธุ์ วัฒนยะ. 2551)

1) ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “คนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาวะการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำ หรือตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักสำคัญคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ไข่ ไม้ผล พืชผล ฯลฯ

2) ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย การท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็สามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมกับสภาวะการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

3) ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่นๆ ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

2.1.3 เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาวิเคราะห์ตามความคิดทางเศรษฐศาสตร์ได้ 3 กลุ่ม(อ้างจาก อภิรัชย์ พันธเสน. 2545) ดังนี้ คือ

1) กลุ่มที่ 1 กลุ่มนี้อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความคิดที่เหนือเศรษฐศาสตร์ มีความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการลดความอยากลงมาสู่ระดับที่พึงตนเองได้ เป็นสิ่งเดียวกับภูมิปัญญาไทย และเป็นการประยุกต์ศาสนาเข้ามาในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องจิตวิญญาณของคนในประเทศเป็นทุนทางสังคมของประเทศ ซึ่งจะต้องรู้จักใช้เพราะมีผลสำคัญต่อพื้นฐานและทิศทางการพัฒนาประเทศ เป็นทิศทางที่ใช้หลักพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ นั่นคือ การเน้นการพึ่งตนเอง ต้องการลดความอยากมาสู่ในระดับที่พึงตนเองได้ ตรงนั้นเรียกว่าพอดี เป็นความแข็งแรงเพราะไม่ต้องพึ่งผู้อื่น และจะเริ่มรู้ดีว่ามีเหลือ คือเหลือเวลา เหลือความรู้ เหลือปัญญา เหลือความเมตตา เหลือความเอื้อเฟื้อ เหลือทุนเมื่อพบว่าเหลือ ก็จะเริ่มมีความสามารถในการให้ และเมื่อสามารถให้ได้ก็จะพบความสุข

กลุ่มนี้คิดว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เป็นเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน เป็นเรื่องเศรษฐกิจของคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นแบบชุมชน ไม่ได้อยู่แบบปัจเจกชน ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ของปัจเจกชนนั้นมีได้มีเฉพาะมิติที่เป็นความสัมพันธ์กับตลาดเท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์ต่อครอบครัวและชุมชนในมิติอื่นๆ ที่การวิเคราะห์จากเศรษฐกิจระบบตลาดแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะในสังคมไทยชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของไทยมาช้านานเป็นรากฐานของชีวิตและสังคมของประเทศชาติ ดังนั้นถ้าจะทำความเข้าใจกับเศรษฐกิจพอเพียง นักเศรษฐศาสตร์จะต้องหันเหความสนใจจากระบบทุนและการศึกษาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในบริบทของตะวันตกซึ่งเน้นปัจเจกชนมาสนใจระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานระบบเศรษฐกิจของไทย

2) กลุ่มที่ 2 กลุ่มนี้มีความคิดตรงกลาง มีความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบที่สำคัญสามส่วน คือ ความพอดี ความเสี่ยงและความพึ่งตนเอง โดยที่องค์ประกอบทั้งหมดเกี่ยวข้องกันทั้งสามส่วนจะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดมิได้ ความพอดีที่กล่าวถึงนี้อาจจะใกล้เคียงกับความหมายดุลยภาพในทางเศรษฐศาสตร์ (Equilibrium) แต่เน้นดุลยภาพที่มีความเป็นพลวัต คือ มีการปรับตัวตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มของบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับความเสี่ยง คือ การสร้างภูมิคุ้มกันหรือลดความเสี่ยง คือให้ปลอดภัยจากความแปรผันมากที่สุด มีลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะต้องการความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด ดังนั้นความพอดีในอีกความหมายหนึ่งคือ การกระจายไม่ให้เกิดความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการลดความเสี่ยงประเภทดังกล่าวจึงพยายามกระจายความเสี่ยง

หรือสร้างภูมิคุ้มกันและอีกวิธีหนึ่งที่จะลดความเสี่ยงก็คือการพึ่งตนเองซึ่งก็คือพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนต่างๆ ในส่วนที่แต่ละคนสามารถควบคุมได้ด้วยตัวเองให้มากที่สุด เพราะถ้าหากยังสามารถพึ่งตนเองได้มากเท่าใด ปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเองจะยิ่งลดลง ซึ่งจะมีผลทำให้ความเสี่ยงลดลงด้วย ส่วนองค์ประกอบของการพึ่งตนเองนั้น ประกอบด้วย สติ ความรู้และความเพียร องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยลดความเสี่ยงได้มาก แต่การพึ่งตนเองไม่ได้หมายความว่าไม่ควรจะพึ่งคนอื่น แต่ควรจะมีการพึ่งพากันในชุมชนซึ่งจะช่วยให้เกิดพลัง แต่ที่ต้องหลีกเลี่ยงคือการเอาเปรียบ ดังนั้นสิ่งที่กำกับความพอดี คือ ความเสี่ยง และสิ่งที่กำกับความเสี่ยงคือการพึ่งพาตนเอง

3) กลุ่มที่ 3 กลุ่มนี้มีคำอธิบายที่สอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยเห็นแง่เศรษฐกิจพอเพียงคือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดของรายได้ (Budget Constraint) แนวคิดหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นคือ แนวทางในการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) โดยมีการกระจายความเสี่ยงอย่างสมดุล ทั้งนี้ เพราะจะต้องคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนกับประสิทธิภาพ นั่นคือ ถ้าหากไม่พึ่งภายนอกมากนักก็สามารถลดความเสี่ยงได้มากแต่ก็จะเสียโอกาสที่ได้รับผลประโยชน์ในแง่ของประสิทธิภาพที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการที่แต่ละฝ่ายเน้นความชำนาญเฉพาะอย่างแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันหรืออาจจะเปรียบเทียบระหว่างการบริโภคและการลงทุน การที่เกิดมีรายได้แล้วค่อยเอาไปบริโภคและลงทุน ความเสี่ยงก็จะไม่มีและทรัพย์สินการกู้จะไม่งอกเงย แต่ถ้าหากต้องการให้ทรัพย์สินงอกเงยด้วยการกู้ไปลงทุนความเสี่ยงก็ย่อมตามมา นอกจากนั้นการไม่ติดต่อกับชายก็มีได้หมายความว่าไม่มีความเสี่ยงเกิดขึ้นเพราะการค้าขายเปิดโอกาสให้มีทางเลือกมากขึ้นและสามารถลดความเสี่ยงลงได้เช่นกัน ถ้าหากพึ่งตนเองมีความพอประมาณโดยยึดตลาดภายในเป็นหลัก

จากแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและการวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ แสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงเน้นการพึ่งพาตนเอง ซึ่งในทั้งสามกลุ่มที่กล่าวมาหากพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนแล้วจะเน้นการให้ชุมชนพึ่งพาตนเองทั้งนี้การพึ่งพาตนเองจะทำให้ลดความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยหากพึ่งพาตนเองได้มากเท่าใด ปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมจะลดลง แต่การพึ่งพาตนเองมิได้หมายความว่าไม่ควรพึ่งพาผู้อื่น แต่ควรจะมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในชุมชนซึ่งจะช่วยทำให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหา แก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนเกิดพลังในการพัฒนาชุมชนต่อไป

2.2 แนวคิดของการพึ่งพาตนเองของชุมชน

การตรวจเอกสารในส่วนความหมายของการพึ่งพาตนเองของชุมชน ประกอบด้วย 1) หลักการพึ่งพาตนเอง 2) แนวคิดการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน และ 3) แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน และกรอบแนวคิดขั้นนี้พึ่งพาตนเองของชุมชน

2.2.1 หลักการพึ่งพาตนเอง

ความหมายของการพึ่งพาตนเอง นั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (อ้างจาก เสาวภา เศษกริมณฑ์. 2544 : 27) ให้ความหมายการพึ่งพาตนเองไว้ว่า การพึ่งพาตนเองน่าจะมีความหมายในเชิงสัมพัทธ์ คือเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทันและกรอบการมองเรื่องการพึ่งพานี้จะต้องไม่มุ่งแข่งขันหรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการมุ่งสู่ความเป็นไทต่อกัน การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็น คือ พึ่งพาในสิ่งที่เราไม่มี เกื้อกูลในสิ่งที่เรามีให้ผู้อื่น การพึ่งพาทำไปเพื่อให้แต่ละชุมชนพึ่งตนเองได้

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึง ความหมายของ การพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) ว่ามีความสามารถที่เป็นตัวของตัวเองในทางความคิด มีการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบันของชุมชนหรือชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหา และ ในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน มีการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน และไม่มุ่งแข่งขันหรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่าแต่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 72-73) กล่าวถึง การพึ่งตนเอง ในแนวคิดชุมชนนิยม นอกจากจะหมายถึงการมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตนเองแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนที่มีศักยภาพที่พอเหมาะในการ “พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ” ด้วย แต่มีลักษณะของการพึ่งพาตามแนวคิด “เศรษฐกิจกระแสกลาง” หรือ “เศรษฐกิจเสรีบนฐานเศรษฐกิจพึ่งตนเอง” โดยไม่ได้พึ่งชุมชนทั้งหมด โดยการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจกระแสกลางนั้น ไม่ได้มุ่งเน้นให้ชุมชนพึ่งตนเองแบบปิดล้อมตัวเองจากการพึ่งพาสังคมภายนอก แต่จะยึดโยงทั้งในระดับชาติและนานาชาติในเรื่องที่ชุมชนจะไม่เสียเปรียบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงพระราชดำรัสถึงวิถีชีวิตไทยที่ยึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการคือ (สุเมธ ดันติเวชกุล. 2543)

1) พึ่งพาตนเองทางจิตใจ คือ คนที่สมบูรณ์พร้อม ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลึกให้มีภาวะจิตใจฮึกเหิมต่อสู้ชีวิตด้วย

ความสุจริตแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ใ้พยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำริสการพัฒนาคณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“... บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...” (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2543 : 289)

2) พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า

“...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มี การประสานสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน” (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2543 : 289)

3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือการส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

4) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลอง ทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริที่ว่า

“... จุดประสงค์ของศูนย์ศึกษาฯ คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่ สภาพฝนฟ้าอากาศ และประชาชนในท้องที่ต่างๆ ก็มีลักษณะที่แตกต่างกันมากเหมือนกัน...” (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2543 : 290)

5) พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ ทั้งนี้แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน เป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ สุดท้ายสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทำการวิจัยการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท เพื่อกำหนดกรอบความคิดว่าองค์ประกอบของชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคมวัฒนธรรม

ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงเบญจขันธ์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ จิตใจที่เป็นธรรม แบบแผนการผลิต ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ และชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม

การวัดระดับความพอเพียง สามารถเทียบเคียงได้กับแนวคิดเรื่อง ความจำเป็นพื้นฐาน ความต้องการในชีวิต และคุณภาพชีวิตของบุคคลและหน่วยงาน (สมบัติ พันธวิศิษฎ์ และคณะ. 2543 : 13)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้แบ่งความจำเป็นพื้นฐาน 4 ประเภท

- 1) ความต้องการขั้นต่ำของแต่ละครอบครัวในการบริโภค อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่ อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม
- 2) ความสามารถในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆที่จำเป็น เช่น น้ำดื่มสะอาด อนามัย สิ่งแวดล้อม บริการด้านคมนาคมขนส่ง บริการด้านสาธารณสุขและบริการด้านการศึกษา
- 3) แหล่งงานสำหรับทุกคนที่มีความสามารถและมีความตั้งใจที่จะทำงาน
- 4) การตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ในเชิงคุณภาพ เช่น สุขภาพอนามัยที่ดี การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรและเสรีภาพส่วนบุคคล

2.2.2 แนวคิดการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (อ้างจาก เสวกา เดชาภิมณฑ์. 2544 : 31) “ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ” หมายถึง ความสมดุลระหว่างขีดความสามารถในการผลิตกับขอบเขตการบริโภค ซึ่งสถานะสมดุลทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการสนองความต้องการนั้น

กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530 : 35) กล่าวถึง การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจหมายถึง ความสมดุลระหว่างขีดความสามารถในการผลิตกับขอบเขตของการลงทุนและระหว่างมูลค่าของสินค้าและบริการที่พึ่งพาการส่งออกและการนำเข้า ประเทศที่สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้นั้น คือ ประเทศซึ่งสามารถผลิตสินค้าและบริการได้เพียงพอสำหรับการสนองความต้องการพื้นฐานภายในประเทศ สามารถรักษาดุลการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการกับโลกภายนอก และสามารถลงทุนขยายหลังการผลิตด้วยการออมภายในประเทศและด้วยทรัพยากรของตนเอง

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทต้องการเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการด้วยกัน กล่าวคือ

1) การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต โดยมุ่งที่จะสร้าง “มูลค่าเพิ่ม” ในการผลิตในชนบทให้สูงขึ้น

2) การสนองความต้องการในชนบทส่วนใหญ่ด้วยสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในชนบท

3) การร่วมกันผลิต และการจำหน่ายสินค้าและบริการในลักษณะที่เป็นองค์กรธุรกิจชนบท เพื่อเสริมอำนาจการต่อรองและเพื่อการวางแผนการผลิตและการตลาด การศึกษา วิเคราะห์ และวิจัย

ความหมายในเชิงปัจเจกบุคคล การพึ่งตนเอง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือนเพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา

ความหมายในลักษณะของกลุ่ม การพึ่งตนเองหมายถึงสังคม (กลุ่ม) ที่มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self Fulfillment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้การพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริงรวมถึงกลุ่มชนชั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตนเอง

2.2.3 ทฤษฎีการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน

ตามทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของชุมชนชนบท (Theory of Self-Reliance of Rural Community) ของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ และสุรัช หวันแก้ว (อ้างจาก เสาวภา เดชาภิมณฑ์. 2544: 33-34) กล่าวว่า ชุมชนชนบทจะพึ่งพาตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเองได้ 5 ด้านด้วยกัน คือ พึ่งพาตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งพาตนเองได้ทางทรัพยากร พึ่งพาตนเองได้ทางเทคโนโลยี และพึ่งพาตนเองได้ทางสังคม ส่วนการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ (Economic Self-Reliance) ในทางทฤษฎีนี้หมายถึง ความสามารถดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง สมบูรณ์พอสมควร หรือหากมองในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน

การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ประชาชนมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ มีรายได้พอเพียง สามารถซื้ออาหาร หรือปัจจัย 4 อย่างอื่นได้ แล้วยังอาจหมายถึงการที่ชุมชนจะสามารถซื้อยารักษาโรค หาเครื่องกีฬาเล่น ทำให้สุขภาพแข็งแรง ซื้ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีการศึกษามาช่วยตัวเอง และดูกลานในการศึกษาเล่าเรียน หรือแม้แต่ช่วยด้านการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพบว่าองค์ประกอบของการพึ่งพาตนเองของชุมชน แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา กลุ่มที่ 2 ด้านทุนและเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 4 ด้านอนามัยและสาธารณสุข กลุ่มที่ 5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มที่ 6 ด้านเทคโนโลยี และกลุ่มที่ 7 ด้านจิตใจ รายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ดังนั้นการวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้น จะพิจารณาจากกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้สังเคราะห์ ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา กลุ่มที่ 2 ด้านทุนและเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 4 ด้านอนามัยและสาธารณสุข กลุ่มที่ 5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม แต่ไม่ได้ทำการพิจารณากลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 7 เนื่องจากกลุ่มตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยี เป็นการวัดได้ยากเนื่องจากในแต่ละพื้นที่อาจมีความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน และความแตกต่างทางเทคโนโลยีทางการผลิตขึ้นอยู่กับกลุ่มอาชีพในชุมชนนั้น ดังนั้นจึงมีความหลากหลายเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นจึงมิได้พิจารณาและ ในส่วนกลุ่มตัวชี้วัดด้านจิตใจนั้น เป็นปัจจัยในรูปของนามธรรมจึงยากที่จะวัดในแต่ละชุมชน

ตารางที่ 2.1 สังกะราหะห์หลักการฟ้งพาตนเองของชุมชน

ความสามารถในการฟ้งพาตนเองของชุมชน	องค์ประกอบของชุมชนสามารถฟ้งพาตนเองได้ (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี), (พระราชดำรัส), (สัญญาสัญญาวิวัฒน์ และสุรัชย์ หวันแก้ว)	เบญจขันธ์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่ฟ้งประสงค์ (ประเวศ วะสี)	องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (อ้างจาก รศ. สมบัติ และคณะ , 2543) ความเพียงพอ=ความจำเป็นพื้นฐาน	ดัชนีฟ้งพาตนเองของชุมชน (นิมิตร ไร่รวา นิช)
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา			√	√
2. ด้านทุนและเศรษฐกิจ	√	√	√	√
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	√	√		√
4. ด้านอนามัยและสาธารณสุข			√	√
5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	√	√	√	√
6. ด้านเทคโนโลยี	√			
7. ด้านจิตใจ	√	√		

2.2.4 แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน

การวัดระดับการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น หากจะพิจารณาอย่างบูรณาการและให้ชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้ว ควรที่จะพิจารณาให้ครบทุกมิติ ทุกด้าน โดยจากการตรวจเอกสารพบว่า มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ดังนี้

กฤษฎณา วงษาสันต์ (2544) ได้กล่าวว่าประชาชนคนไทยรู้จักใช้หลักการพึ่งพาตนเองเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด แต่ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติในระดับบุคคล ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าพอถึงระดับชุมชน คนไทยมักถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการพัฒนาชุมชน จนกระทั่งปี 2505 ได้มีการจัดตั้งกรมการพัฒนาชุมชนมีหน้าที่พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน “โดยยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน” แนวทางที่ส่งเสริมทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง แบ่งออกเป็น

1) การส่งเสริมขีดความสามารถของชุมชนเอง (ปัจจัยภายใน) โดยเน้น

- 1.1) ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง เน้นการผลิตและการบริหาร
- 1.2) ส่งเสริมปัจจัยพื้นฐานอย่างเพียงพอโดยสมาชิกทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั่วถึง
- 1.3) การรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนเชื่อมั่นในตนเองและลดละเลิกอบายมุข

2) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักดังนี้

- 2.1) เข้าไปเกื้อหนุน แต่ไม่หยิบยื่นให้
- 2.2) ให้อิสระในการดำเนินงานของชาวบ้าน

ภาพที่ 2.2 แสดงขั้นตอนปฏิบัติเพื่อเน้นการพึ่งพาตนเองของชุมชน

มยู่ลี พิมพ์พาท (2546 : 31-32) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกรมการพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1) เริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือ ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาค จุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ “ยึดชุมชนเป็นหลัก” ประชาชนต้องสามัคคี ร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนทุนทางสังคม โดยเริ่มจากการส่งเสริมการผลิตพื้นฐาน คือ การเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนจัดการแหล่งน้ำ และป้องกันแก้ไขปัญหาภัยแล้ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเป็นหลัก

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ เป็นปัจจัยที่เชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สมาชิกเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น การรวมกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อการผลิต กลุ่มเพื่อระดมทุน กลุ่มการแปรรูปผลผลิต กลุ่มเพื่อการตลาด และกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น

การรวมกลุ่มจะต้องมุ่งไปที่กลุ่มออมทรัพย์ หรือ กองทุนชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน คู่ชีพของชุมชนในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต และสวัสดิการแก่ชุมชนและนำทุนไปสู่การแปรรูป ผลผลิต (กลุ่มอาชีพ) ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีร้านค้าชุมชน (สหกรณ์) เพื่อทำหน้าที่เป็นการรวมกัน ชื้อ ร่วมกันขาย ทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคและปัจจัยการผลิต (ตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และ ขั้นที่ 3)

3) การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยที่ประชาชนในชนบทได้มีการรวมกลุ่มมานาน แล้วซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหา และประสบความสำเร็จ มีการพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ก็มีอยู่มากมาย แต่กลุ่มเหล่านั้น กระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่างๆขาดการเชื่อมโยงกัน ดังนั้น หากจะสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มชาวบ้านจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของกลุ่ม ชาวบ้านขึ้นโดยจะต้องสำรวจว่า มีกลุ่มชาวบ้านอยู่ไหนบ้าง ทำอะไรกันอยู่และมีความสามารถในการบริหารงานเป็นอย่างไร ในขณะเดียวกันก็ต้องรู้ว่ากลุ่มชาวบ้านนั้น มีปัญหา มีข้อจำกัด มีอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของเขาในเรื่องอะไรบ้าง และจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน (Mapping) เพื่อให้ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ อันจะทำให้เกิดการ พัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานแบบพึ่งตนเองของชุมชน ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ภาคราชการต้องเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริม นอกจากนั้น องค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง และปราชญ์ชาวบ้านเหล่านั้น ยังเป็นแบบอย่างที่จะให้ชาวบ้านหรือกลุ่มอื่นๆ ได้ไปศึกษา เรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยชาวบ้าน

4) สนับสนุนส่งเสริมการตลาดรูปแบบต่างๆ ปัญหาพื้นฐานของภาคเกษตรกรรมหรือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ ตลาด ซึ่งเมื่อชาวบ้านทำการผลิตทางเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆแล้ว ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม แนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การจัดให้มี “ตลาดนัดชุมชน” หรือ “ลานค้าชุมชน” ในทุกอำเภอเพื่อให้เกษตรกร หรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิต ออกมาจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีตลาดที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม และให้ประชาชน ในเมืองก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาถูกลง ในขณะเดียวกัน เกษตรกรและกลุ่มอาชีพ สามารถใช้ลานค้า ชุมชนเป็นเวทีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิต และยังเป็นสถานที่ให้ภาครัฐกิจได้ เข้ามาคัดเลือก ชื้อ ส่งซื้อผลผลิตนำไปผลิตภัณฑ์

5) จัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนในทุกระดับ เพื่อให้เป็น เวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรัชญาหรือ แก้ไขปัญหาของชุมชนเอง วางแผนจัดทำโครงการ และการแสวงหางบประมาณในลักษณะแบบคิด(ใหม่)ทำเอง ระหว่างเพื่อนด้วยกัน โดยมีผู้แทนจาก ส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษาต่างๆคอยเสริมความช่วยเหลือให้

เป็น “ เวทีประชาคมเศรษฐกิจชุมชนตำบล/หมู่บ้าน ” และขยายเป็นเวทีประชาคมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอ/จังหวัดต่อไป

กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) ได้กล่าวถึง การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนนั้น การพัฒนาควรจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ

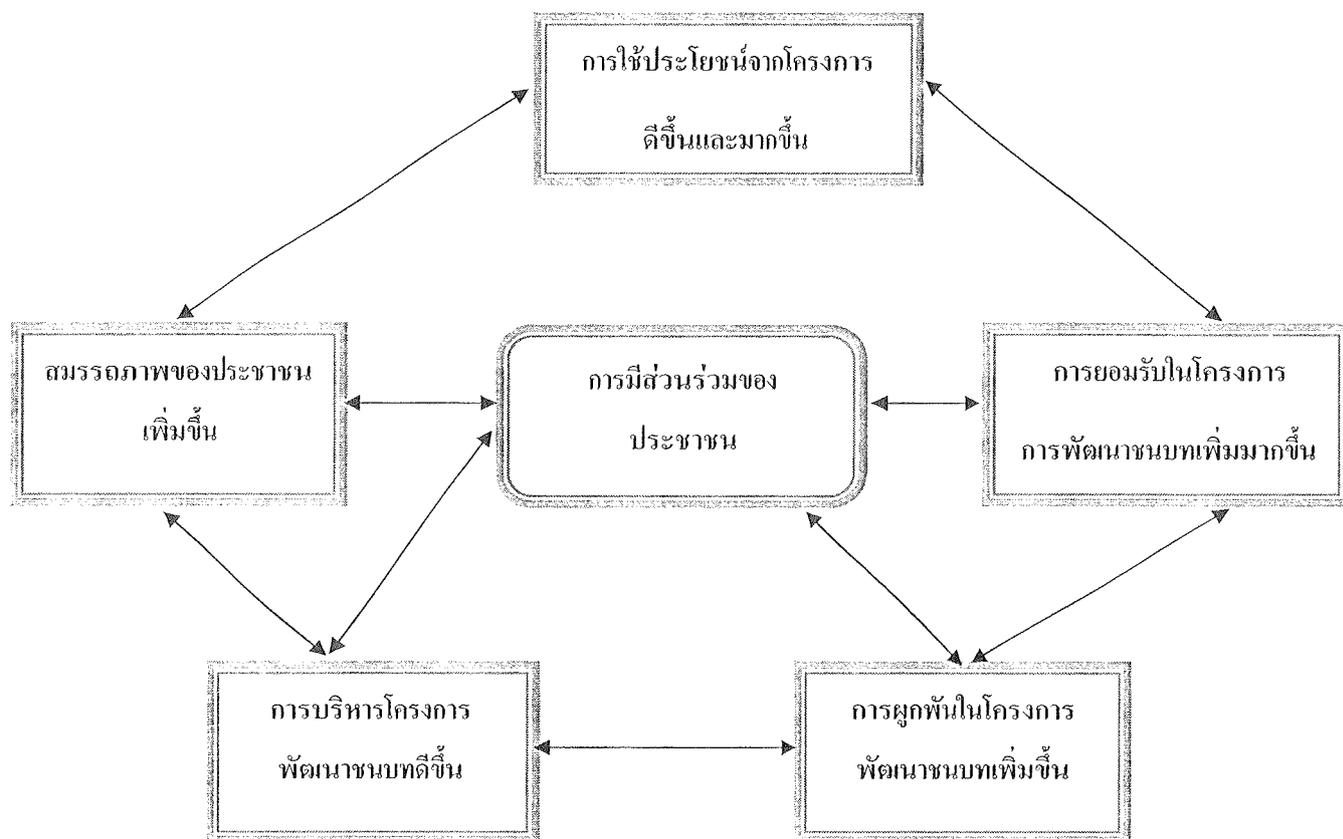
- 1) เป็น โครงการขนาดเล็กที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) มีความสอดคล้องกับระบบนิเวศน์ท้องถิ่น
- 3) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา

กล่าวคือ โครงการที่เหมาะสมจะต้องเป็นโครงการขนาดเล็กที่มีความยืดหยุ่นสูง สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นความสมดุลระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยการพัฒนาในแนวทางนี้จะช่วยลดการพึ่งพาของชุมชนต่อปัจจัยภายนอก สำหรับเป้าหมายของการพัฒนาในที่สุด คือการพัฒนามนุษย์ซึ่งมิใช่เป็นเพียงทรัพยากรหลักของประเทศ มนุษย์คือแกนกลางของกระบวนการพัฒนาที่เป็นทั้งวิถีทางและเป้าหมายการพัฒนา ความสำเร็จของโครงการพัฒนาต่างๆ ไม่อาจวัดได้ด้วยดัชนีตัวเลขทางเศรษฐกิจ โดยละเลยการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานั้นเป็นหลักประกันพื้นฐานของการพัฒนาและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการยอมรับให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ยังเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนพัฒนาและมีความเข้มแข็งอีกด้วย

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 25-27) ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของการพัฒนาชนบทขึ้นกับการสนับสนุนของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแข็งขัน ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมีดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิ (Right) และเป็นเอกสิทธิ (Privilege)
- 2) การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม
- 3) การมีส่วนร่วมคือส่วนสำคัญของกระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท
- 4) การมีส่วนร่วมคือเครื่องชี้นำการพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการพัฒนาชนบท ซึ่งต้องเป็นการมีส่วนร่วมจริงๆ ไม่ใช่เพียงอย่างหยาบๆ หรืออย่างตื้นๆ เป็นเรื่องของการอาสา เป็นผลของทางเลือกที่ประชาชนจะตัดสินใจต่างๆ เพื่อตัวพวกเขาเอง การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 2.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้สมรรถภาพของประชาชนเพิ่มขึ้น การใช้ประโยชน์จากโครงการดีขึ้น การยอมรับในโครงการ การพัฒนาชนบทเพิ่มมากขึ้น การผูกพันในโครงการพัฒนาชนบทเพิ่มมากขึ้น และการบริหารโครงการพัฒนาชนบทดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อประชาชนในชุมชนหรือองค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงว่าประชาชนนั้นมีคุณภาพหรือมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีแก่ชุมชน ซึ่งก็จะส่งผลทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือเป็นการยอมรับในโครงการพัฒนาความผูกพัน และการยอมรับในโครงการดังกล่าวมากขึ้นหรือดีขึ้นตามไปด้วย

ในทางกลับกันจากการที่ประชาชนมีประสิทธิภาพและเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยการ ใช้ประโยชน์จากโครงการ มีการยอมรับ ความผูกพันและมีการบริหารโครงการการพัฒนาชนบท ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น การพัฒนาชนบทก็จะมีประสิทธิภาพสูงสุด

นิมิตร ไคว่วานิช (2544) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพึ่งตนเองของชุมชน ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน หมายถึง ระดับการพัฒนาทางกายภาพของชุมชน

มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน

มิติที่ 3 คือ ประสิทธิภาพของชุมชน หมายถึง ความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ โดยชี้ความสามารถในการจัดการ (Self-Management Capability) แบ่งออกเป็น

- ระดับ 1 ขั้นเริ่มต้น (Initial Stage) หมายถึง ความสามารถเฉพาะตัวของผู้นำ ไม่ใช่เกิดจากชุมชน หรือมีการกำหนดจากภายนอกชุมชน

- ระดับ 2 ขบวนการผลักดัน (Process Stage) หมายถึง ใช้ขบวนการทางชุมชนเป็นตัวหลักในการจัดการกับปัญหา

- ระดับ 3 กำหนด (Defined Stage) หมายถึง สามารถกำหนดมาตรฐานและแนวทางเพื่อสามารถใช้จัดการกับปัญหาของตนเองได้

- ระดับ 4 จัดการ (Managed Stage) หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาได้ด้วยตนเอง

- ระดับ 5 พัฒนาและปรับปรุง (Improvement Stage) หมายถึง ความสามารถในการปรับปรุง พัฒนาและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

การที่มีการวัดทั้ง 3 มิติเนื่องจากการมีชุมชนเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนแล้วนั้น นอกจากจะต้องมีการพัฒนาชุมชนในระดับหนึ่งแล้ว จะต้องได้รับความร่วมมือของคนภายในชุมชนตนเองด้วยเพราะหากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนก็จะทำให้การพัฒนาไม่สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องและหากกระบวนการจัดการเป็นไปตามกลุ่มบุคคลเล็กๆ ไม่แพร่กระจายไปทุกส่วนจะมีปัญหาในการถ่ายทอดไปสู่ชุมชนรุ่นต่อไป ดังนั้นหากชุมชนจะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนได้จะต้องมี 3 เสาหลักหรือมิติดังกล่าว

คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2544 : 30-32) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมบทบาทในชุมชนควรจะต้องอยู่ภายใต้แนวคิดหลัก 3 แนวคิดคือ

1) แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ หมายถึง ชุมชนมีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมของตนเองได้อย่างกว้างขวาง มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์และนักบริหารมีความเชื่อว่า การกระจายอำนาจจะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของรัฐและสังคม เพราะหน่วยงานระดับล่างมีความคล่องตัวสูง สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะการ

เปลี่ยนแปลงของพื้นที่ช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนมุมมองของนักบริหารการพัฒนา มองว่า จุดมุ่งหมายสุดท้ายของการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นคือ การพัฒนาภูมิภาคและท้องถิ่นให้เจริญขึ้น การทำให้ประชาชนในชนบทมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ มีงานทำและมีรายได้ที่มั่นคง มีหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคมในขั้นพื้นฐาน มีชีวิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย มีเสรีภาพและโอกาสในการเข้าร่วมตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะของชุมชนอย่างกว้างขวาง

เงื่อนไขที่สำคัญของการกระจายอำนาจทางการเมืองสู่ชุมชนระดับล่างคือ การมีชุมชนที่เข้มแข็งและมีความต้องการปกครองตนเอง เป็นที่น่าสังเกตว่าหากชุมชนใดมีศักยภาพทางการเงินการคลัง มีผู้นำเข้มแข็ง มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยแล้ว โอกาสที่การกระจายอำนาจจะประสบความสำเร็จมีสูงมากเช่นกัน นอกจากนี้ การกระจายอำนาจทางการคลังถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญต่อการกระจายอำนาจโดยรวม

2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการวางแผนพัฒนาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดนี้ จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทและภารกิจของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้ชัดเจน

3) แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

แนวคิดนี้เกิดจากการที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคม สลับซับซ้อน ไม่สามารถที่จะแก้ไขโดยลำพังได้ หรือวัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมายที่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน จึงนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน มารวมกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความรัก ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงบนเครือข่ายกัน

แนวคิดทั้ง 3 ข้างต้นจะเห็นได้ว่าล้วนแล้วแต่มุ่งไปที่การให้อำนาจประชาชนและการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งสิ้น

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น พบว่าการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งทำให้ชุมชนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้นั้น

จำเป็นต้องพัฒนาในหลายมิติ และเมื่อนำมาสังเคราะห์พบว่าการศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองนั้น ควรทำการพิจารณาใน 3 มิติ อันประกอบด้วย มิติที่ 1 ระดับการพัฒนาของชุมชน โดยจะทำการศึกษาว่าแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดที่ทำการศึกษา การพัฒนาด้านกายภาพในแต่ละกลุ่มมีปัญหาหรือไม่ อย่างไร มิติที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดที่ทำการศึกษา ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือไม่อย่างไร มิติที่ 3 ความสามารถในการจัดการ ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดที่ทำการศึกษา ชุมชนสามารถบริหารจัดการหรือไม่อย่างไร แสดงการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน	กรมการพัฒนาชุมชน (กฤษฎา วงษา สันต์ (2544)	การพัฒนาอย่างยั่งยืน ของชุมชน (กานดาพันธุ์ วันทยะ ,2551)	เศรษฐกิจพึ่งตนเอง ของชุมชน (นิมิตร ไกรวานิช, 2544)	การส่งเสริมบทบาท ของชุมชน (คณะธุรกิจการเกษตร ม.แม่โจ้,2544)
1. การพัฒนา ของชุมชน	√		√	
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน		√	√	√
3. ความสามารถในการบริหารจัดการ	√		√ (ประสิทธิภาพ ของชุมชน หมายถึง ความสามารถในการจัดการ	√ (การกระจายอำนาจ หมายถึง ชุมชนมีอำนาจในการดำเนินการ)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำดัชนี

การตรวจเอกสารเกี่ยวกับวิธีการวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้น ได้ทำการตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำดัชนีในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ 1) การจัดทำดัชนีความอยู่ดีมีสุขและ 2) การจัดทำดัชนีระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนชน รายละเอียดดังนี้

2.3.1 การจัดทำดัชนีความอยู่ดีมีสุข

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ได้จัดทำดัชนีความอยู่ดีมีสุข (Well-Being Index) ซึ่งเป็นดัชนีรวมขององค์ประกอบ 7 ด้าน อันประกอบด้วย ดัชนีสุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สภาพแวดล้อม ด้านชีวิตครอบครัว และการบริหารจัดการที่ดี วิธีการในการจัดทำดังนี้

1) วัดผลสำเร็จของการพัฒนาที่เกิดขึ้น

$$\text{ดัชนีวัดความสำเร็จ} = (\text{ผลงานที่ทำได้} / \text{เป้าหมายหรือเกณฑ์ที่กำหนด}) \times 100$$

หรือ

$$\text{ดัชนีวัดความสำเร็จ} = (\text{ผลงานที่ทำได้} - \text{เป้าหมายต่ำสุด}) / (\text{เป้าหมายสูงสุด} - \text{เป้าหมายต่ำสุด}) \times 100$$

2) ประเมินสถานภาพ โดยแบ่งระดับการพัฒนานออกเป็น 5 ระดับ และได้กำหนดให้ระดับ 5 มีค่าเท่ากับ 100 คะแนน

โดยการคำนวณดัชนีรวม การรวมดัชนีย่อยเป็นดัชนีรวมของแต่ละด้าน และการรวมดัชนีแต่ละด้านเป็นดัชนีความอยู่ดีมีสุขจะประยุกต์จากสูตรของ UNDP ที่ใช้คำนวณหาดัชนีความยากจนของคน (Human Poverty Index: HPI) เนื่องจากกรอบแนวคิดและลักษณะของข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มีความสอดคล้องกัน 3 ประการ คือ

1. ผลกระทบจากพัฒนาคนของ UNDP และการพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยเพิ่มสมรรถนะและความอยู่ดีมีสุขโดยรวม ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

2. องค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขมีหลายด้าน และแต่ละด้านจะมีแนวคิดและผลการพัฒนาแตกต่างกัน ทั้งวิธีวัดผลสำเร็จและอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลการพัฒนา นอกจากนี้ตัวชี้วัดย่อยในแต่ละองค์ประกอบก็มีความแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถใช้ค่าเฉลี่ยทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายมาคำนวณเป็นดัชนีรวมและใช้เป็นตัวแทนของทุกกลุ่มได้

3. องค์ประกอบย่อยของความอยู่ดีมีสุขแต่ละด้านสามารถพัฒนาโดยอิสระและมีผลต่อความอยู่ดีมีสุขต่างกัน รวมทั้งไม่สามารถใช้องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งอธิบายความอยู่ดีมีสุขทดแทนกันได้ สำหรับสูตรการคำนวณของ UNDP มีดังนี้

$$HPI = \left[\frac{P_1^3 + P_2^3 + P_3^3}{3} \right]^{1/3}$$

เมื่อ P_1, P_2, P_3 มีน้ำหนักเท่ากัน

2.3.2 การจัดดัชนีวัดระดับเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชน

นิมิตร ไกรวานิช (2544) ได้ทำการจัดดัชนีวัดระดับเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชนในประเทศไทย ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดทำดัชนี 2 แบบ คือ ดัชนีแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Index) และดัชนีถ่วงน้ำหนัก (Weighted Index)

สูตรของ ดัชนีแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Index) คือ

$$I_N = \sum \left\{ \frac{[\sum D_1 + \dots + D_n]}{3} + \frac{[\sum P_1 + \dots + P_n]}{3} + \frac{[\sum C_1 + \dots + C_n]}{5} \right\} * 100$$

สูตรของ ดัชนีแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Index) คือ

$$I_N = \sum \left\{ \frac{W_D [\sum W_1 D_1 + \dots + W_n D_n]}{3} + \frac{W_P [\sum W_1 P_1 + \dots + W_n P_n]}{3} + \frac{W_C [\sum W_2 C_1 + \dots + W_n C_n]}{5} \right\} * 100$$

กำหนด	I_n	= ดัชนีชุมชนพึ่งพาตนเอง
	D	= ระดับการพัฒนาเฉลี่ยของชุมชน (33 ตัวชี้วัด)
	P	= ระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของชุมชน (33 ตัวชี้วัด)
	C	= ระดับของขีดความสามารถในการจัดการเฉลี่ยของชุมชน (33 ตัวชี้วัด)
	W_D	= น้ำหนักระดับการพัฒนา
	W_P	= น้ำหนักระดับการมีส่วนร่วม
	W_C	= น้ำหนักระดับของขีดความสามารถในการจัดการ

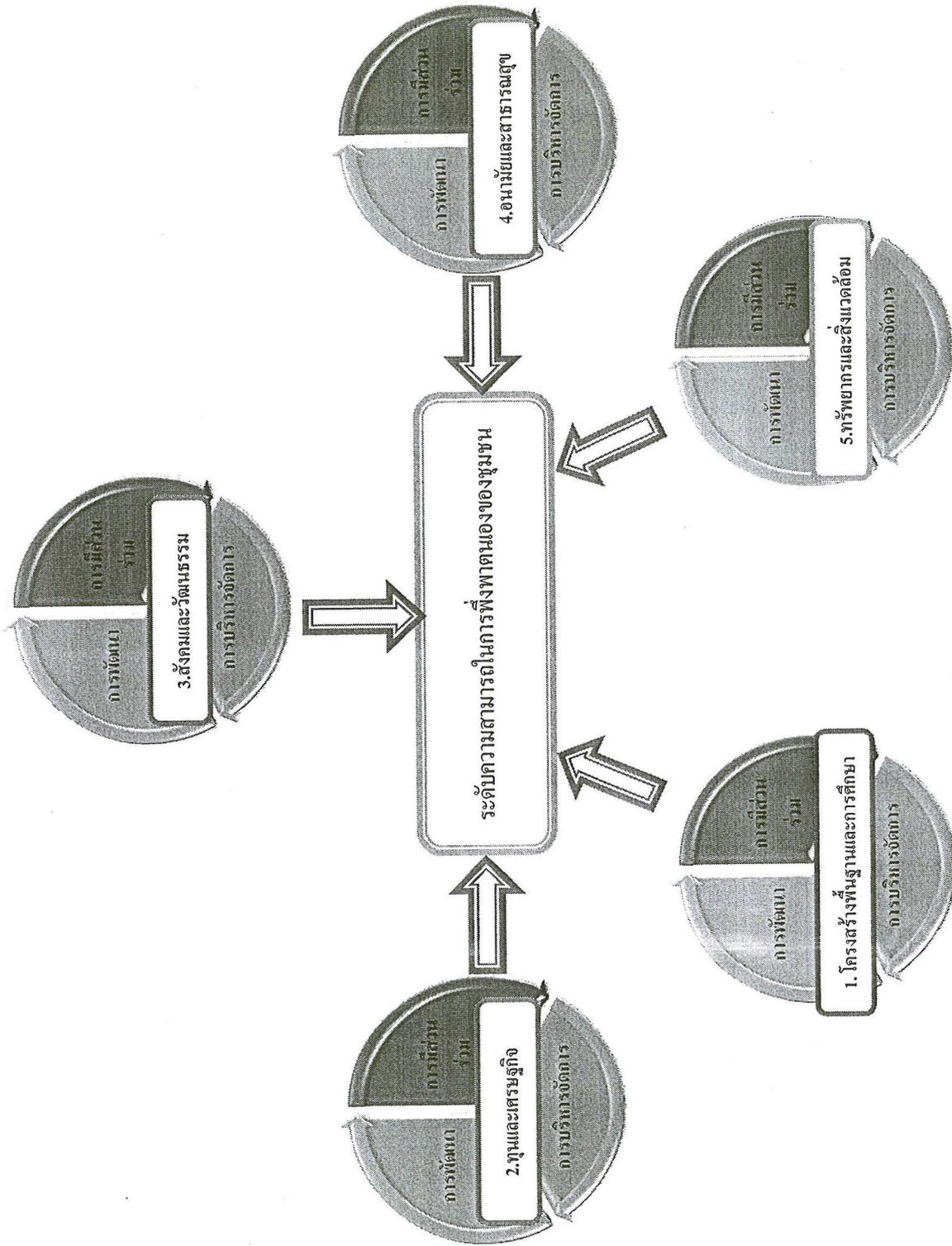

2.4 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้น ได้พิจารณา 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน ด้านที่ 2 ทุนและเศรษฐกิจ ด้านที่ 3 สังคมและวัฒนธรรม ด้านที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านที่ 5 อนามัยและสาธารณสุข ซึ่งเป็นการประยุกต์จากแบบ กชช. 2ค ของโครงการศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาชนบท กองวิชาการและแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และ การจากสังเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนพึ่งพาตนเองและหลักการพึ่งพาตนเอง ของพระราชดำรัส อ่างจาก สุขเมธ ดันติเวชกุล (2543), นิมิตร ไกร์วานิช (2544), องค์การแรงงานระหว่างประเทศ อ้างจาก สมบัติ และคณะ (2543) สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2538), ประเวศ วะสี (2530) (ดังตารางที่ 2.1 ในบทที่ 2)

โดยศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยพิจารณาใน 3 มิติ อันได้แก่ มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน มิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์จากแนวทางการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน (นิมิตร ไกร์วานิช (2544) , กฤษณา วงษาสันต์ (2544), กานดาพันธุ์วันทยะ (2551) , อัจฉรา สโรบล (2552) (ดังตารางที่ 2.3 ในบทที่ 2)

ดังนั้นในการวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ของชุมชนของการวิจัยในครั้งนี้ จึงวัดจาก 5 กลุ่มตัวชี้วัด ใน 3 มิติ รายละเอียดดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี มุ่งศึกษาผลของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการวัดระดับความพอเพียงของพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยจากการตรวจเอกสารพบว่า มีการศึกษาดังนี้การวัดระดับเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชนในประเทศไทย (นิมิตร ไกรวานิช. 2544) โดยทำการศึกษาในชุมชนภาคเหนือตอนบน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยหรือดัชนีชี้วัดที่สามารถกำหนดระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ โดยนิยามของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยโครงสร้างหลักใน 3 มิติ คือ การมีส่วนร่วม (Participation) ระดับการพัฒนา (Development) และ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของชุมชน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิของกองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กชช. 2 ค) และข้อมูลปฐมภูมิจากตัวอย่างชุมชนชนบทของภาคเหนือ จำนวน 20 ชุมชน การศึกษาครั้งนี้พบว่าดัชนีที่สร้างขึ้นโดยวิธีไม่ถ่วงน้ำหนักตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจากการสอบทาน (Validation) พบว่าชุมชนที่มีค่าดัชนีสูง ระดับการพอเพียงของชุมชนสูง และชุมชนที่มีค่าดัชนีต่ำ มีระดับการพอเพียงของชุมชนต่ำ

นอกจากการศึกษาของนิมิตรเพื่อวัดระดับความเพียงพอ โดยจัดทำดัชนีที่ใช้วัดความเพียงพอของชุมชน โดยใช้โครงสร้างหลัก 3 มิติ อันประกอบด้วยการมีส่วนร่วม ระดับการพัฒนา และ ประสิทธิภาพ ของชุมชน ยังมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ (กานนาพันธุ์ วันทยะ. 2551) โดยมีการใช้สถิติเชิงพรรณนา การใช้มาตราวัดแบบ Rating Scale การแปรความหมายระดับคะแนนเฉลี่ยตามวิธีของ Likert และแบบจำลองโลจิท (Logit Model) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates : MLE) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรโครงการทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านสังคม ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติ พันธิวิศิษฐ์ และคณะ(2545) โดยทางผู้วิจัยกล่าวว่า ความพอเพียงทางเศรษฐกิจทั้งระดับครัวเรือน และชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ ที่ดิน เงินทุน เทคโนโลยี ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความขยันหมั่นเพียรและอดทนของสมาชิกในครัวเรือน และผลการศึกษาครัวเรือนและชุมชนตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าครัวเรือนเรือนส่วนใหญ่ต่างมีหนี้สินและค้ำประกันเพื่อหารายได้ให้พอเพียงกับรายจ่าย ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้พอเพียงจะมีลักษณะการ

ประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ซึ่งในส่วนครัวเรือนเกษตรที่มีรายได้น้อยเพียง จะเป็นการเกษตรแบบผสมผสาน มีปัจจัยการผลิตที่สำคัญของตนเอง โดยเฉพาะที่ดินและแรงงานที่ พอเพียง แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือนและชนบทจำเป็นต้องดำเนินไปใน หลายด้านและจำเป็นต้องร่วมมือกันทั้งส่วนของรัฐ ครัวเรือนและชนบท แต่ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมและกระตุ้นพลังการขับเคลื่อนจากภายในครัวเรือนและชุมชนเอง ทั้งนี้เพื่อสร้างองค์กร ระดับชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อการแบ่งปัน สงเคราะห์ ช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ร่วมกัน

ในส่วนของมยุลี พิมพ์พาท (2546) ได้ทำการศึกษาเศรษฐกิจชุมชนชาวบ้านแบบ พึ่งตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคอนคม จังหวัดนครปฐม โดยการศึกษา ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือศึกษาหาปัจจัยเกื้อหนุน ให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการใช้ภูมิปัญญาชุมชนในการพัฒนาการทำนาแบบพึ่งตนเอง จาก การศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการใช้ภูมิปัญญา คือ ปัญหาการขาดภาวะ สมดุลเนื่องจากผลของการพัฒนาแบบทันสมัย คือ ปัญหาต้นทุนการผลิตและราคาวัสดุที่สูงขึ้น ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคข้าว และคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงของชาวนา นอกจากนี้คือ ความต้องการ พึ่งพาตนเองของชาวนาด้านเทคโนโลยี และเศรษฐกิจ โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของตนเอง

เอกพันธ์ ภัทรสุพงศ์ (2550) ได้มีการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพา ตนเองของชุมชน ได้ทำการศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งพาตนเองของกลุ่ม เกษตรกร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เน้น การมีส่วนร่วมและความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหาร จัดการ การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชนเอง ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย รูปแบบการจัดเวทีการเรียนรู้ระดับตำบลที่ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้นำที่ต้องเข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง ตลอดจนการจัดเวทีระดับหมู่บ้านหลังการจัดเวทีตำบลทุกครั้ง โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ ดำเนินงาน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเกษตรกรเป็นผู้ทำเองจะทำให้เกษตรกรได้รับการ เรียนรู้ และสามารถวิเคราะห์กิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน ทั้งนี้มีความจำเป็นจะต้องจัดประชา พิจารณ์แผนหลังจากได้แผนระดับตำบล เพื่อให้เกษตรกรทั้งตำบลได้รับรู้ว่าตำบลของตนจะพัฒนา ไปในทิศทางใด และสร้างความร่วมมือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน การพึ่งพาตนเองนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกผู้นำชุมชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและอาสาสมัครเข้า มาเป็นทีมงานตำบล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ สำหรับ

เจ้าหน้าที่ที่ช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนในการพึ่งพาตนเองนั้นพบว่า ต้องสร้างความยอมรับให้แก่ชุมชนเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีภารกิจและบทบาทชัดเจนในการเป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมแนะนำ ประสานงานกับชุมชน นอกจากนี้ควรสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่โดยการเรียนรู้ร่วมกับเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเอกพันธ์ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น การจัดเวทีประชาคม การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหา การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

มัลลิกา เขียวหวาน (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เวลา ตำแหน่งทางสังคม ศักยภาพส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากรัฐ เจตคติ กิจกรรมการเกษตร และทรัพยากรที่มีอยู่ การเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน ผู้นำชุมชนและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ปฏิบัติจริงสอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของเกษตรกรนั้นเนื้อหาการพึ่งตนเองและการจัดการทรัพยากรการเกษตร

จากการตรวจเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้น ตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มอันประกอบด้วย กลุ่มที่หนึ่ง โครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา กลุ่มที่สอง ทุนและเศรษฐกิจ กลุ่มที่สาม สังคมและวัฒนธรรม กลุ่มที่สี่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มที่ห้า อนามัยและสาธารณสุข ทั้งนี้ตัวชี้วัดทั้ง 5 กลุ่มประยุกต์มาจากตัวชี้วัดของแบบกชช. 2 ค. ของกรมพัฒนาชุมชน ประกอบกับการสังเคราะห์ของข้อมูลจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสุเมธ ดันดิเวชกุล (2543) , สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2543), สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และสุรัชย์ หวันแก้ว (อ้างจาก เสวภา เฉชาภิมณฑ์. 2544 : 33-34), นิมิตร ไกรวานิช (2544), ประเวศ วะสี (2530) และ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (อ้างจาก สมบัติ พันธิวิสิษฐ์ และคณะ. 2543) ดังตารางที่ 2.1 โดยแต่ละตัวชี้วัดจะทำการศึกษาในสามมิติ ได้แก่ มิติการพัฒนา มิติการมีส่วนร่วมและมิติความสามารถในการจัดการ ซึ่งการพิจารณาในทั้งสามมิติมาจากการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาชุมชนอันประกอบด้วยแนวคิดของกรมพัฒนาชุมชน (อ้างจาก กฤษณาวงษาสันต์, 2544) , กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551), นิมิตร ไกรวานิช (2544) , คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2544) และ อัจฉรา ชโรบล (2552) ดังตารางที่ 2.2 เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการวางแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง จากการตรวจเอกสารพบว่า กานนาพันธุ์ วันทยะ (2551) ได้ทำการศึกษาเช่นกัน โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองที่ทำการศึกษาคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านสังคม ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติ พันธวิศิษฎ์ และคณะ (2545) ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองในครั้งนี้ คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านสังคม ซึ่งเป็นแนวทางตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องของหลักการพึ่งพาตนเอง แต่การศึกษาในครั้งนี้ ได้เพิ่มปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเอง หนึ่งปัจจัยคือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างแนวทางการพัฒนาการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาในเรื่องระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัด เชียงรายครั้งนี้ได้นำเสนอขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
2. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา
3. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้นำของหมู่บ้านแบบทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1,285 คนในจังหวัดเชียงราย

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

1.1) ขั้นที่หนึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งอำเภอซึ่งมีทั้งหมด 18 อำเภอ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 100,001 คนขึ้นไป ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน

กลุ่มที่ 2 : กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 50,001 – 100,000 คน ประกอบด้วย 7 อำเภอ คืออำเภอเทิง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงของ อำเภอเชียงแสน

กลุ่มที่ 3 : กลุ่มอำเภอที่มีประชากรน้อยกว่า 50,001 คน ประกอบด้วย 8 อำเภอ คือ อำเภอเวียงชัย อำเภอพญาเม็งราย อำเภอขุนตาล อำเภอเวียงแก่น อำเภอแม่ลาว อำเภอป่าแดด อำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอคอยหลวง

ทำการสุ่มมากลุ่มละ 50% โดยใช้การจับสลาก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มที่ 1 : กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 100,001 คนขึ้นไป จะสุ่มตัวอย่าง

2 อำเภอ

กลุ่มที่ 2 : กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 50,001 – 100,000 คน จะสุ่มตัวอย่าง

4 อำเภอ

กลุ่มที่ 3 : กลุ่มอำเภอที่มีประชากรน้อยกว่า 50,001 คน จะสุ่มตัวอย่าง 4 อำเภอ

รวมจำนวนพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 10 อำเภอ

1.2) ขั้นที่สอง สุ่มตำบลที่จะเป็นพื้นที่ศึกษาจากแต่ละกลุ่มที่สุ่มได้ในขั้นที่หนึ่งมา 50% จากพื้นที่ศึกษา 10 อำเภอ

1.3) ขั้นที่สาม เมื่อได้พื้นที่ตำบลที่ต้องการศึกษาแล้วในขั้นที่สอง จึงทำการหาจำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1,285 คน มาคำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1997) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน 5% จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 305 ตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำเก็บข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านจำนวน 307 คน โดยการเก็บข้อมูลขณะผู้วิจัยได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยพัฒนาสังคมหน่วยที่ 12 เป็นตัวกลางในการเก็บข้อมูลให้ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายมีพัฒนาสังคมประจำอยู่ทุกพื้นที่ รายชื่ออำเภอและจำนวนหมู่บ้านที่จัดทำดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่ออำเภอที่จัดทำดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ลำดับ	กลุ่ม	ชื่ออำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน
1	กลุ่มที่ 1	อำเภอเมืองเชียงราย	49
2	กลุ่มที่ 1	อำเภอพาน	53
3	กลุ่มที่ 2	อำเภอเวียงป่าเป้า	36
4	กลุ่มที่ 2	อำเภอแม่สรวย	31
5	กลุ่มที่ 2	อำเภอเชียงของ	32
6	กลุ่มที่ 2	อำเภอเทิง	42
7	กลุ่มที่ 3	อำเภอแม่ลาว	11
8	กลุ่มที่ 3	อำเภอเวียงแก่น	16
9	กลุ่มที่ 3	อำเภอป่าแดด	5

ลำดับ	กลุ่ม	ชื่ออำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน
10	กลุ่มที่ 3	อำเภอเวียงชัย	32
	รวม		307

2) ตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ตัวแทนจากผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน อาทิเช่น สำนักงานจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย พัฒนาชุมชนจังหวัด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

3) ตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม คือ ผู้นำชุมชนในจังหวัดเชียงราย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน อาทิเช่น สำนักงานจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาศึกษา ใช้ข้อมูลทั้ง 2 ประเภท ได้แก่

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้ใหญ่บ้าน
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ของโครงการศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาชนบท กองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กชช. 2 ค)

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2.1 การกำหนดกรอบและการสร้างดัชนีวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

1) การกำหนดกรอบการสร้างดัชนีวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน วัดจากตัวชี้วัด 5 กลุ่ม ซึ่งเป็นการประยุกต์มาจากแบบ กชช. 2ค ของกรมพัฒนาชุมชน และจากการสังเคราะห์หลักการพึ่งพาตนเองบทที่ 2 ตารางที่ 2.1 โดยการพิจารณาแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดพิจารณาใน 3 มิติ จากการสังเคราะห์แนวการพึ่งพาตนเองของชุมชน บทที่ 2 ตารางที่ 2.2

2) การเก็บข้อมูลเพื่อหาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน มาจาก 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่หนึ่งข้อมูล กชช. 2ค ของพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย และส่วนที่สองการประเมินจากผู้ใหญ่บ้าน

3) ข้อมูลที่ได้ในแต่ละหมู่บ้านคือ คะแนนระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นมาสร้างเป็นดัชนีชี้วัดระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชน เมื่อได้ดัชนีชี้วัดระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชน

3.1) การหาค่าดัชนีแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Index)

3.2) การหาค่าดัชนีแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Index) โดยใช้ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของจังหวัดเชียงราย นักวิจัยที่ทำงานเกี่ยวกับงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถิติวิจัย

3.2.2 การวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

จากนั้นจะทำการพิจารณาดัชนีวัดระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชน มาแบ่งเป็น ระดับ A , B+, B, C+, C, D+, D และ F

หมู่บ้านระดับ A มีค่าดัชนีเท่ากับ	80.00-100.00
หมู่บ้านระดับ B+ มีค่าดัชนีเท่ากับ	75.00-79.99
หมู่บ้านระดับ B มีค่าดัชนีเท่ากับ	70.00-74.99
หมู่บ้านระดับ C+ มีค่าดัชนีเท่ากับ	65.00-69.99
หมู่บ้านระดับ C มีค่าดัชนีเท่ากับ	60.00-64.99
หมู่บ้านระดับ D+ มีค่าดัชนีเท่ากับ	55.00-59.99
หมู่บ้านระดับ D มีค่าดัชนีเท่ากับ	50.00-54.99
หมู่บ้านระดับ F มีค่าดัชนีเท่ากับ	00.00-49.99

3.2.3 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

1) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนพิจารณาจากหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ ซึ่งเป็นหลักการพึ่งพาตนเองตามกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษายปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐมีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน

2) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

2.1) ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ

2.2) ตัวแปรตาม ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

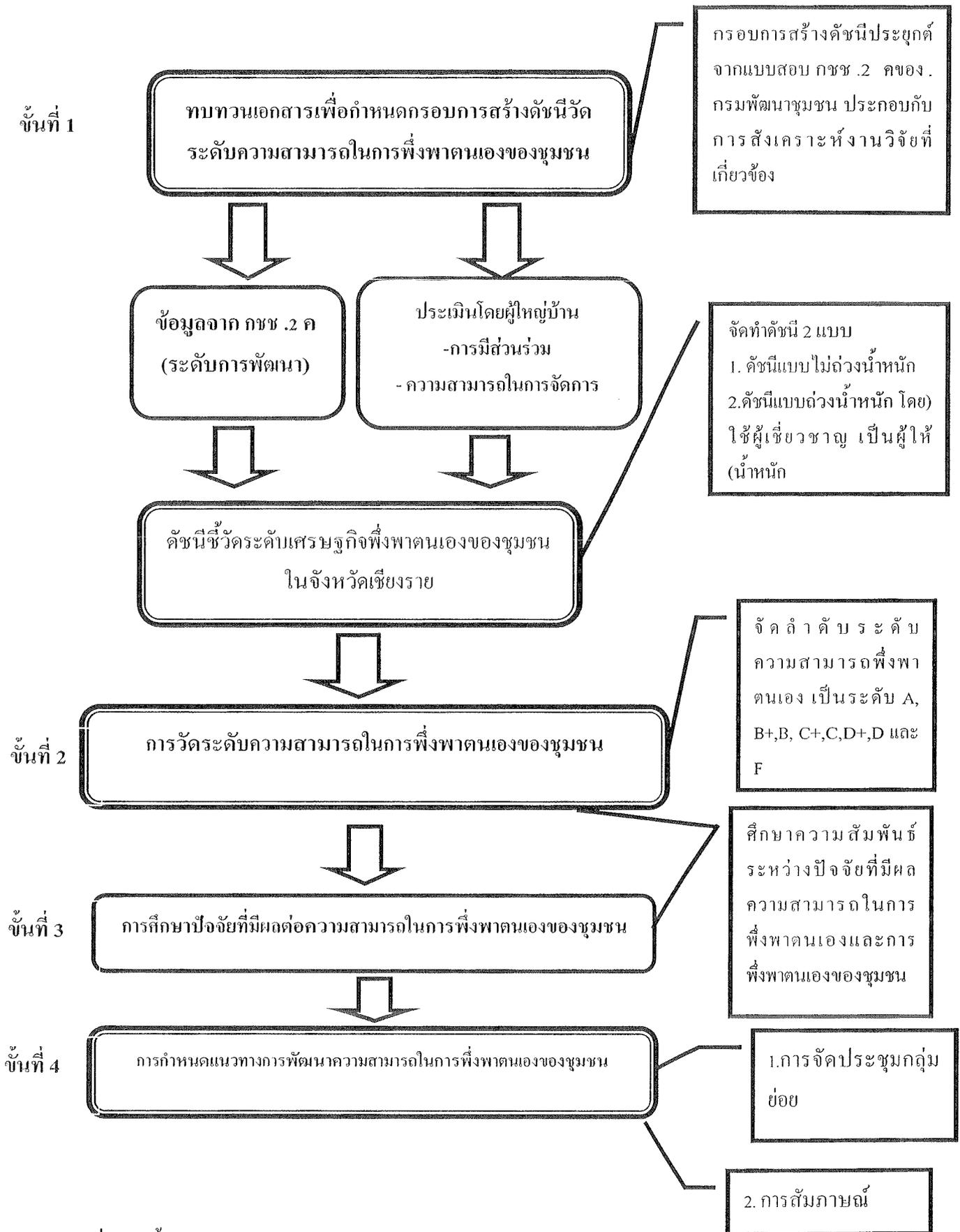
การศึกษานี้จึงเลือกใช้แบบจำลองโพรบิต (Probit Model)¹ โดยใช้วิธีการคาดประมาณแบบความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) เนื่องจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนครั้งนี้ กำหนดให้ตัวแปรตามมีลักษณะเป็นทางเลือกเชิงคุณภาพ (Qualitative Choice) แบบ 2 ทางเลือกคือ ชุมชนที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ และชุมชนที่ไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นในการประมาณค่าแบบจำลองดังกล่าวด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุดสามัญ (Ordinary Least Squares: OLS) จะไม่มีความเหมาะสม เพราะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้² 1) ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (Nonnormality) 2) ความแปรปรวนของพจน์ค่าความคลาดเคลื่อนมีลักษณะแตกต่างกัน (Heteroscedastic) 3) ปัญหาการประมาณค่าของ \hat{y}_i ออกนอกช่วง 0 และ 1 และ 4) ปัญหาการประมาณค่าความชันที่สูงเกินจริงหรือต่ำเกินจริง

3.2.4 การกำหนดแนวทางการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

หลังจากที่ได้ผลการศึกษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองและปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน จึงทำการจัดประชุมย่อยและสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1-ขั้นที่ 4 แสดงได้ดังภาพที่ 3.1

¹ รายละเอียดแบบจำลองโพรบิต อยู่ในภาคผนวก ก

² ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, 2547. เศรษฐมิติ: ทฤษฎีและการประยุกต์. เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.3 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวคิดและทฤษฎีของแบบจำลอง Probit ข้างต้น สามารถนำมาสร้างเป็นแบบจำลองที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งในการศึกษานี้จะพิจารณาถึง 6 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านจิตใจ (3) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ปัจจัยด้านจิตใจ (5) ปัจจัยด้านสังคม และ (6) ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ มีรูปแบบดังต่อไปนี้

3.3.1 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (X1)

$$\text{Self} = f(\text{X11}, \text{X12}, \text{X13}, \text{X14}, \text{X15}, \text{X16}, \text{X17}, \text{X18}, \text{X19}, \text{X110})$$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

$$\text{Self} = 1 \text{ ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ } 70 - 100^3$$

$$\text{Self} = 0 \text{ ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ } 0 - 69.99$$

X11 หมายถึง ชาวบ้านได้ทำการศึกษาเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้ในพื้นที่เกษตรของตนเอง

X12 หมายถึง คนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต

X13 หมายถึง คนในชุมชนมีการหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิควิธีใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น

X14 หมายถึง ชาวบ้านมีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือใช้ได้ด้วยตนเอง

X15 หมายถึง ชาวบ้านรู้วิธีการใช้และสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง

X16 หมายถึง ชาวบ้านสามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

X17 หมายถึง ชาวบ้านมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเกษตร

³ เกณฑ์การแบ่งความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดย หากมีระดับการพึ่งพาตนเองตั้งแต่ร้อยละ 70.00 ขึ้นไป มีค่าเท่ากับ 1 และ ต่ำกว่าร้อยละ 70.00 มีค่าเท่ากับ 0 เนื่องจาก ระดับการพึ่งพาตนเองร้อยละ 70.00 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ถือว่าอยู่ระดับ B ซึ่งระดับการพึ่งพาตนเองดังกล่าวถือว่าชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านกาพัฒนาทางกายภาพและการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารจัดการ ถือว่าอยู่ในขั้นการจัดการ หมายถึง ชุมชนมีความสามารถกำหนดแนวทางและสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้

X18 หมายถึง ชาวบ้านมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บปุ๋ยธรรมชาติ

X19 หมายถึง คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์

X110 หมายถึง คนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านเทคโนโลยี(X1) จะนำไปทางบวก สมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านเทคโนโลยี (X1)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X11	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้ทำการศึกษาเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้ในพื้นที่เกษตรของตนเองเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X12	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X13	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิควิธีใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้นเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X14	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือใช้ได้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X15	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนรู้วิธีการใช้และสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้องเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X16	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนสามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X17	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเกษตรเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X18	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บปุ๋ยธรรมชาติเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X19	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X110	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาวเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ดังนี้

+ + + + + + + + + +

$$\text{Self} = f(X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X18, X19, X110)$$

3.3.2 ปัจจัยทางด้านด้านเศรษฐกิจ (X2)

$Self = f(X21, X22, X23, X24, X25, X26, X27, X28, X29, X210, X211, X212, X213, X214, X215, X216, X217, X218)$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

Self = 1 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 70 – 100

Self = 0 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 0 – 69.99

X21 หมายถึง แหล่งเงินทุนที่นำไปใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ ในครอบครัวเป็นเงินของตนเองทั้งหมด

X22 หมายถึง แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ ในครอบครัวเป็นเงินจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน

X23 หมายถึง แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ ในครอบครัวเป็นเงินจากนายทุนนอกระบบ

X24 หมายถึง แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายในชุมชน

X25 หมายถึง แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน

X26 หมายถึง มีการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค

X27 หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

X28 หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรมีเหลือเพื่อการจำหน่าย

X29 หมายถึง มีรายได้ที่มาจากอุตสาหกรรม หัตถกรรมในครัวเรือน

X210 หมายถึง มีรายได้ที่มาจากนอกภาคการเกษตร อาทิ รายได้จากแหล่งการท่องเที่ยวใน

ชุมชน

X211 หมายถึง ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ นำมาบริโภคในครัวเรือน

X212 หมายถึง ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ มีเหลือเพื่อการจำหน่าย

X213 หมายถึง ปลูกไม้ดอก/ไม้ผลเพื่อเพิ่มรายได้ของครัวเรือน

X214 หมายถึง ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน

X215 หมายถึง ผลผลิตจากพืชผักสวนครัวมีเหลือเพื่อการจำหน่าย

X216 หมายถึง ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน

X217 หมายถึง ผลผลิตจากพืชสมุนไพรมีเหลือเพื่อการจำหน่าย

X218 หมายถึง ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ(X2) มีทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปทางบวก และทางลบ สมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (X2)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X21	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนใช้แหล่งเงินทุนของตนเองในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X22	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X23	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนจากนายทุนนอกระบบในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนลดลง
X24	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน หากคนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนภายในชุมชนในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X25	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน หากคนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชนในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X26	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X27	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X28	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X29	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีรายได้ที่มาจากการทำงานอุตสาหกรรมหัตถกรรมในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X210	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีรายได้ที่มาจากนอกภาคการเกษตร อาทิ รายได้จากแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X211	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ นำมาบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X212	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ มีเหลือเพื่อการจำหน่ายเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X213	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการปลูกไม้ดอกไม้ผล เพื่อเพิ่มรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X214	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X215	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตจากพืชผักสวนครัวมีเหลือเพื่อการจำหน่ายเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X216	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X217	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีผลผลิตจากพืชสมุนไพรมีเหลือเพื่อการจำหน่ายเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X218	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ดังนี้

$$\begin{array}{cccccccccccccccc} + & + & - & + & - & + & + & + & + & + & + & + & + & + \\ \text{Self} = f(\text{X21, X22, X23, X24, X25, X26, X27, X28, X29, X210, X211, X212, X213,} \\ + & + & + & + & + & & & & & & & & & & \\ \text{X214, X215, X216, X217, X218}) \end{array}$$

3.3.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X3)

$$\text{Self} = f(\text{X31, X32, X33, X34, X35, X36, X37, X38, X39, X310})$$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

Self = 1 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 70 – 100

Self = 0 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 0 – 69.99

X31 หมายถึง แหล่งน้ำในการทำกรเกษตรมาจากสระน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง

X32 หมายถึง ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ทำการเกษตร

X33 หมายถึง ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

X34 หมายถึง สภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์

X35 หมายถึง ในชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง อุทกภัย

X36 หมายถึง ในชุมชนมีปัญหาด้านมลพิษ

X37 หมายถึง ชุมชนมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์

X38 หมายถึง ปลูกไม้ยืนต้นไม่ผล รอบสระน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเอง

X39 หมายถึง มีการทำลายขยะที่เป็นเศษวัสดุจากธรรมชาติ โดยการฝังกลบเพื่อใช้

เป็นปุ๋ยธรรมชาติ

X310 หมายถึง การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X3) มีทั้งปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปทางบวก และทางลบ สมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X3)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X31	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีแหล่งน้ำในการทำการเกษตรมาจากสระน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X32	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ทำการเกษตร/เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X33	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X34	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากชุมชนมีสภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X35	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง อุทกภัยเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนลดลง
X36	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นลบกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีปัญหาด้านมลพิษเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนลดลง
X37	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X38	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนมีการปลูกไม้ยืนต้นรอบสระน้ำในพื้นที่ไม้ผล/เกษตรของตนเองเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X39	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการทำลายขยะที่เป็นเศษวัสดุจากธรรมชาติ โดยการฝังกลบเพื่อใช้เป็นปุ๋ยธรรมชาติเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X110	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนมีการรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ดังนี้
+ + + + - - + + + +

$$\text{Self} = f(\text{X31}, \text{X32}, \text{X33}, \text{X34}, \text{X35}, \text{X36}, \text{X37}, \text{X38}, \text{X39}, \text{X310})$$

3.3.4 ปัจจัยด้านจิตใจ (X4)

$$\text{Self} = f(\text{X41}, \text{X42}, \text{X43}, \text{X44}, \text{X45}, \text{X46}, \text{X47}, \text{X48}, \text{X49}, \text{X410}, \text{X411})$$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

Self = 1 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 70 – 100

Self = 0 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 0 – 69.99

X41 หมายถึง ส่วนใหญ่ชาวบ้านไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ

X42 หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน

X43 หมายถึง มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศาสนา

X44 หมายถึง ชาวบ้านส่วนใหญ่ร่วมงานภายในชุมชนเป็นประจำ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ

X45 หมายถึง เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือ การประกอบชีพ ชาวบ้านสามารถแก้ไขได้

X46 หมายถึง โอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในแต่ละวัน

X47 หมายถึง ในกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนที่ชาวบ้านชอบ นอกเหนือจากการทำงาน

X48 หมายถึง ในชุมชนมีการแบ่งปันสิ่งของอาหารแก่ผู้อื่น

X49 หมายถึง หากเกิดปัญหาบางอย่างทำให้ผลผลิตเสียหาย จะยังคงทำการเกษตรเช่นเดิม โดยการเริ่มต้นปลูกพืชผลต่างๆใหม่อีกครั้ง

X410 หมายถึง มีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง

X411 หมายถึง ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านจิตใจ (X4) จะเป็นไปทางบวก สมมติฐานของความสัมพันธระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self)

และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านจิตใจ (X4)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X41	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X42	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X43	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศาสนาเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X44	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนร่วมงานภายในชุมชนเป็นประจำ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X45	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือ การประกอบอาชีพ เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X46	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีโอกาสนในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในแต่ละวันเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X47	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนมีกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนที่ชาวบ้านชอบ นอกเหนือจากการทำงานเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X48	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนมีการแบ่งปันสิ่งของอาหารแก่ผู้อื่นเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X49	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยหากคนในชุมชนเมื่อเกิดปัญหาบางอย่างทำให้ผลผลิตเสียหาย จะยังคงทำการเกษตรเช่นเดิม โดยการเริ่มต้นปลูกพืชผลต่างๆ ใหม่อีกครั้งเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X410	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X411	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีบุคคล สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ดังนี้
 + + + + + + + + + + +
 $Self = f(X41, X42, X43, X44, X45, X46, X47, X48, X49, X410, X411)$

3.3.5 ปัจจัยด้านสังคม (X5)

$Self = f(X51, X52, X53, X54, X55, X56, X57, X58, X59, X510)$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

Self = 1 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 70 – 100

Self = 0 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 0 – 69.99

X51 หมายถึง มีการแบ่งปันพันธุ์พืชปัจจัยการผลิตต่างๆ/ปุ๋ย/ให้ซึ่งกันและกัน

X52 หมายถึง มีการช่วยกันในการทำเกษตร เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การหว่านพืช การปลูก และการเก็บเกี่ยวผลผลิต

X53 หมายถึง มีการใช้ลานตากข้าวหรือยุ่งข้าวร่วมกันได้

X54 หมายถึง มีการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนรวม เช่น เครื่องสีข้าว

X55 หมายถึง มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ระหว่างคนในชุมชน

X56 หมายถึง มีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ

X57 หมายถึง มีศูนย์กลางการตลาด โดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต

X58 หมายถึง มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

X59 หมายถึง เป็นสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์การเกษตร / สหกรณ์ออมทรัพย์

X510 หมายถึง มีการตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านสังคม (X5) จะเป็นไปทางบวก สมมติฐานของความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านสังคม (X5)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X51	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการแบ่งปันพันธุ์พืชปัจจัยการผลิตต่างๆให้ซึ่งกัน/ป้อน/และกันเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้อาหารมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X52	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการช่วยกันในการทำเกษตร เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การหว่านพืช การปลูก และการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้อาหารมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X53	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีการใช้ลานตากข้าวหรือยุ้งข้าวร่วมกันได้เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้อาหารมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X54	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนรวม เช่น เครื่องสีข้าวเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้อาหารมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X55	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ระหว่างคนในชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X56	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X57	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X58	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X59	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนเป็นสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรสหกรณ์/ออมทรัพย์/เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X510	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากในชุมชนมีกองทุนของชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ดังนี้

$$\begin{array}{cccccccccccc} + & + & + & + & + & + & + & + & + & + \\ \text{Self} = f(\text{X51}, \text{X52}, \text{X53}, \text{X54}, \text{X55}, \text{X56}, \text{X57}, \text{X58}, \text{X59}, \text{X510}) \end{array}$$

3.3.6 ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ (X6)

$$\text{Self} = f(\text{X61}, \text{X62}, \text{X63}, \text{X64}, \text{X65}, \text{X66}, \text{X67}, \text{X68})$$

โดยที่ Self หมายถึง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกำหนดให้

Self = 1 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 70 – 100

Self = 0 ถ้าชุมชนมีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนร้อยละ 0 – 69.99

X61 หมายถึง ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

X62 หมายถึง ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่”ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ

X63 หมายถึง ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงานในพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่โดยการสนับสนุนจาก อบต.

X64 หมายถึง ได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต.

X65 หมายถึง ได้รับการรับการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต.

X66 หมายถึง ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่

X67 หมายถึง ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ

X68 หมายถึง การเข้าร่วมประชุมของหน่วยงานภาครัฐ/อบต.เมื่อเกิดปัญหา

สมมติฐานในการศึกษา

คาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X6) จะเป็นไปทางบวก สมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆแสดงได้ในตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน (Self) และตัวแปรอิสระที่แสดงถึงปัจจัยด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐ (X6)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X61	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหรือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X62	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่”ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X63	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้ไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการสนับสนุนจากอบค. เพื่อขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X64	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบค.เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X65	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับการรับการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบค.เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X66	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่เพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐานความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม
X67	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น
X68	คาดว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยหากคนในชุมชนได้เข้าร่วมประชุมของหน่วยงานภาครัฐเมื่อถูกเชิญเพิ่มขึ้นชุมชนเกิดปี โอกาสที่จะทำให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพิ่มขึ้น

สามารถสรุปสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ ได้ดังนี้

+ + + + + + + +

Self = f(X61, X62, X63, X64, X65, X66, X67, X68)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา รายละเอียดค้างนี้

3.4.1 แบบสอบถาม

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ส่วนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

1) ส่วนที่ 1 วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เป็นมาตรวัดแบบ Rating Scaleตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งสร้างจากนำตัวชี้วัดของโครงการศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาชนบท กองวิชาการและแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กชช. 2 ค) (คำอธิบายความหมายแต่ละตัวชี้วัดในภาคผนวกที่ ก)

เกณฑ์การวัดของระดับการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน

มิติที่ 1 การวัดระดับการพัฒนาของชุมชน ใช้เกณฑ์วัดตามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค) โดยการกำหนดเกณฑ์ในแต่ละตัวชี้วัดมีระดับคะแนน 3 ระดับ

1 คะแนน	หมายถึง	ตัวชี้วัดมีปัญหาหนัก (ต่ำกว่าเกณฑ์)
2 คะแนน	หมายถึง	ตัวชี้วัดมีปัญหาปานกลาง (อยู่ในเกณฑ์)
3 คะแนน	หมายถึง	ตัวชี้วัดมีปัญหาน้อยมาก (สูงกว่าเกณฑ์)

มิติที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แบบสอบถามสำรวจจากผู้ใหญ่บ้าน โดยเกณฑ์การประเมินมีดังนี้

ตารางที่ 3.8 เกณฑ์การให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์ให้คะแนน
1	การมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด
(ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน การขอความร่วมมือเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยอัตราการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 0- 20 %)
2	การมีส่วนร่วมระดับน้อย
(ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นบางครั้ง โดยอัตราการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 20- 40 %)
3	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
(ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นบางครั้งโดยอัตราการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 40-60 %)
4	การมีส่วนร่วมระดับมาก
(ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยอัตราการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 60%-80%)
5	การมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
(ชุมชนมีการร่วมแรงร่วมใจ และความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยอัตราการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 80%-100%)

มิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน ใช้แบบสอบถามสำรวจผู้ใหญ่บ้านเช่นเดียวกับมิติที่ 2 โดยระดับความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน แบ่งออกเป็น 5 คะแนน

ตารางที่ 3.9 เกณฑ์การให้คะแนนระดับความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน

คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์ให้คะแนน
1	ระดับที่ 1 ขั้นเริ่มต้น หมายถึง ใช้หน่วยงานภายนอก /ความสามารถเฉพาะตัวผู้นำชุมชนในการจัดการกับปัญหา ไม่ได้เกิดจากชุมชน
2	ระดับที่ 2 ขั้นกระบวนการผลักดัน หมายถึง ใช้กระบวนการทางชุมชนเป็นตัวหลักให้หน่วยงานภายนอกจัดการกับปัญหา
3	ระดับที่ 3 ขั้นกำหนด หมายถึง ชุมชนมีความสามารถกำหนดแนวทางในการใช้จัดการกับปัญหาของตนเองได้แต่ยังคงพึ่งพาหน่วยงานภายนอกในการดำเนินงาน
4	ระดับที่ 4 ขั้นการจัดการ หมายถึง ชุมชนมีความสามารถกำหนดแนวทางและสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้
5	ระดับที่ 5 พัฒนาและปรับปรุง หมายถึง ชุมชนมีความสามารถกำหนดแนวทางและสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้ ตลอดจนปรับปรุง พัฒนาและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

2) ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยปัจจัยที่ทำการศึกษาพิจารณาจากหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ ซึ่งเป็นหลักการพึ่งพาตนเองตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สุเมธ ดันดิเวชกุล, 2543) และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมได้แก่ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐมีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน แบบสอบถามนี้ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ตามวิธีของ Likert โดยการแบ่งระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับความสำคัญมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
ระดับความสำคัญมาก	มีค่าเท่ากับ 4
ระดับความสำคัญปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
ระดับความสำคัญน้อย	มีค่าเท่ากับ 2
ระดับความสำคัญน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

3) ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิด ได้แก่ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามความเข้าใจของผู้นำชุมชน โครงการที่ประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และปัญหาของชุมชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในชุมชน

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองในจังหวัดเชียงราย และแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน เครื่องมือที่ใช้คือ ประเด็นคำถาม สัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างและทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

1) การสร้างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์

ข้อคำถามสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการทบทวนตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการพัฒนาชุมชน โดยแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์มีดังนี้ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามความเข้าใจของผู้นำชุมชน การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชน แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในจังหวัด เชียงรายและแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และปัญหา ของชุมชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในชุมชน

2) การตรวจสอบเครื่องมือ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและนักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนและ ความเหมาะสมของภาษา หลังจากแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้วจะนำข้อคำถามนั้น ไป สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณลักษณะดังที่กำหนดไว้

โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนดไว้ในการตรวจสอบเครื่องมือ ได้แก่

1. นายอาคม วงศ์สว่าง	พัฒนาการจังหวัดเชียงราย
2. นายวัชรินทร์ สติรานนท์	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยรัตน์ ปรานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ลีตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
5. ดร.ปรมินทร์ อริเดช	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3) ขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เตรียมการสัมภาษณ์โดยการติดต่อโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนพร้อมทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์และประเด็นที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดวันเวลา สถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์

ในวันสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ของการขอสัมภาษณ์อีกครั้ง จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระ ผู้วิจัยกล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญเป็นระยะเพื่อตรวจสอบความเข้าใจกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่านใช้เวลาประมาณ 30 นาที – 2 ชั่วโมง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ความหมายและการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย จะเลือกใช้แบบจำลองโพรบิต (Probit Model) โดยใช้วิธีการคาดประมาณแบบความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE)

3.5.3 การวิเคราะห์แนวทางการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงรายและแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะแสดงถึงผลการศึกษาของการศึกษาเรื่องระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยผลการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้แก่ 1)ดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน และระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน 2)ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และ 3)แนวทางพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองในจังหวัดเชียงราย รายละเอียดดังนี้

4.1 ดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนและระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

จากที่ได้กล่าวมาในบทที่ 3 การจัดทำดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แบ่งการวัดดัชนีออกเป็น 2 แบบ แบบที่ 1 แบบไม่ถ่วงน้ำหนัก และแบบที่ 2 แบบถ่วงน้ำหนัก โดยเมื่อเก็บข้อมูลแล้วจะนำมาคำนวณค่าดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก จากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความสำคัญของ 3 มิติ อันประกอบด้วย มิติที่ 1 การพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชน และมิติที่ 3 การบริหารจัดการของชุมชน ผลจากการให้ผู้เชี่ยวชาญทำการถ่วงน้ำหนักของแต่ละมิติ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญแสดงทัศนคติว่ามิติแต่ละด้านควรที่จะให้น้ำหนักความสำคัญเท่ากัน เนื่องจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนจำเป็นต้องขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาทางกายภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน มิสามารถให้น้ำหนักไปที่มิติใดมิติหนึ่งได้

ผลการศึกษาระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงรายรายอำเภอแสดงได้ตารางที่ 4.1 (รายละเอียดระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในแต่ละหมู่บ้านอยู่ใน ภาคผนวก ง)

ตารางที่ 4.1 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนรายอำเภอ

| อำเภอ | คะแนนเฉลี่ยรายอำเภอ | | | | ระดับ
ความสามารถ
ในการพึ่งพา
ตนเอง |
|------------------|----------------------|---------------------------|-----------------------------|----------------------------------|---|
| | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้านการมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหารจัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | |
เมืองเขียงราย	80.25	66.68	68.75	71.89	B
เขียงชัย	80.96	72.11	67.19	73.64	B
พาน	78.35	68.64	63.28	70.09	B
ป่าแดด	75.51	58.04	57.79	63.78	C
เขียงป่าเป้า	79.97	81.39	80.93	80.76	A
แม่ลาว	74.68	66.46	67.60	69.58	C+
เขียงของ	80.22	65.70	73.92	73.28	B
เขียงแก่น	78.76	60.68	65.44	68.29	C+
เทิง	78.57	70.99	63.21	70.92	B
แม่สรวย	81.33	69.17	64.88	71.79	B
รวมเฉลี่ย	78.86	67.99	67.90	71.40	B

จากตารางที่ 4.1 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในจังหวัดเขียงราย จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจใน 10 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองเขียงราย อำเภอเขียงชัย อำเภอพาน อำเภอป่าแดด อำเภอเขียงป่าเป้า อำเภอแม่ลาว อำเภอเขียงของ อำเภอเขียงแก่น อำเภอเทิง และอำเภอแม่สรวย ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนของจังหวัดอยู่ในระดับ 71.40 ซึ่งอยู่ในระดับ B หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติด้านการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 78.86 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง แต่มิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญบ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 67.99 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 67.90 ซึ่งจากเกณฑ์การ

ประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A ได้แก่ อำเภอเวียงป่าเป้า ระดับ B ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย อำเภอพาน อำเภอเชียงของ อำเภอเทิง และอำเภอแม่สรวย ระดับ C+ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว และอำเภอเวียงแก่น และระดับ C ได้แก่ อำเภอป่าแดด

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

หลังจากได้ระดับความพึ่งพาตนเองของชุมชนของชุมชนในจังหวัดเชียงรายแล้ว จึงนำมาพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ด้วยการใช้อย่างจำลองโพรบิต (Probit Model) โดยใช้วิธีการคาดประมาณแบบความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาสามารถประมาณค่าสมการ โดยได้ประมาณค่าสมการความสามารถในการพึ่งพาตนเองในแต่ละด้านตามแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาซึ่งแสดงไว้ในบทที่ 3 ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ต่อไปนี้

4.2.1 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-1.9865	0.001***	
ได้ทำการศึกษาเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้ในพื้นที่เกษตรของตนเอง (X11)	0.1722	0.210	0.0501
ได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ (X12)	-0.0005	0.997	-0.0001
มีการหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิควิธีใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น (X13)	0.0511	0.739	0.0149
มีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือใช้ได้ด้วยตนเอง (X14)	-0.0909	0.476	-0.0265
รู้วิธีการใช้และสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและ ถูกต้อง (X15)	-0.1153	0.349	-0.0336
สามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง (X16)	0.0749	0.542	0.0218
มีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเกษตร (X17)	0.0737	0.555	0.0215
มีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บปุ๋ยธรรมชาติ (X18)	0.0168	0.910	0.0049
มีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ (X19)	0.3692	0.017***	0.1075
มีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว (X110)	0.2291	0.086*	0.0667
Log likelihood = - 128.937		Count R ² = 0.735	
LR stat = 65.758		McFadden R ² = 0.208	

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 4.2 สามารถพิจารณาในรูปแบบการถดถอยได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Prob}(\text{Self}=1|X) = & -1.9865 + 0.1722 X11 - 0.0005 X12 + 0.0511 X13 - 0.0909 X14 - 0.1153 X15 \\ & (-3.33)^{***} (1.25) \quad (-0.00) \quad (0.33) \quad (-0.71) \quad (-0.94) \\ & + 0.0749 X16 + 0.0737 X17 + 0.0168 X18 + 0.3692 X19 + 0.2291 X110 \\ & (0.61) \quad (0.59) \quad (0.11) \quad (2.39)^{***} \quad (1.72)^* \end{aligned}$$

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.2 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 65.758 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน (Self) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.735 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 73.5 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.208 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 20.8 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ (X19) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และการที่คนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว (X110) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของคนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ (X19) และขณะที่คนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว (X110) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.75 และ 6.67 ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษากลายเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-2.0814	0.003***	
แหล่งเงินทุนที่นำไปใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆในครอบครัวเป็นเงินของตนเองทั้งหมด (X21)	-0.0074	0.945	-0.0020
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆในครอบครัวเป็นเงินจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน (X22)	-0.0263	0.820	-0.0071
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆในครอบครัวเป็นเงินจากนายทุนนอกระบบ (X23)	0.0125	0.916	0.0034
แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายในชุมชน (X24)	0.0573	0.666	0.0156
แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน (X25)	-0.1751	0.097*	-0.0476
มีการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค (X26)	0.2658	0.035**	0.0723
ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน (X27)	0.1499	0.353	0.0408
ผลผลิตทางการเกษตรมีเหลือเพื่อการจำหน่าย (X28)	-0.0200	0.903	-0.0054
มีรายได้ที่มาจากอุตสาหกรรม หัตถกรรมในครัวเรือน (X29)	-0.0715	0.571	-0.0195

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
มีรายได้ที่มาจากนอกภาคการเกษตร อาทิ
รายได้จากแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชน(X210)	0.0679	0.594	0.0185
ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ นำมาบริโภคใน
ครัวเรือน (X211)	0.2398	0.095*	0.0652
ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ มีเหลือเพื่อการ
จำหน่าย (X212)	-0.2521	0.119	-0.0686
ปลูกไม้ดอก/ไม้ผลเพื่อเพิ่มรายได้ของ
ครัวเรือน (X213)	0.1751	0.111	0.0476
ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน
(X214)	0.0869	0.476	0.0237
ผลผลิตจากพืชผักสวนครัวมีเหลือเพื่อการ
จำหน่าย (X215)	-0.1984	0.239	-0.0539
ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน
(X216)	0.3692	0.006***	0.1004
ผลผลิตจากพืชสมุนไพรมีเหลือเพื่อการ
จำหน่าย (X217)	0.0736	0.613	0.0200
ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต
(X218)	0.1222	0.367	0.0332
Log likelihood = -119.706		Count R ² = 0.762	
LR statistic = 75.367		McFadden R ² = 0.239	

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 4.3 สามารถพิจารณาในรูปสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Prob}(\text{Self}=1|X) = & -2.0814 - 0.0074 X21 - 0.0263 X22 + 0.0125 X23 + 0.0573 X24 - 0.1751 X25 \\ & (-2.94)^{***} \quad (-0.07) \quad (-0.23) \quad (0.11) \quad (0.43) \quad (-1.66) \\ & + 0.2658 X26 + 0.1499 X27 - 0.0200 X28 - 0.0715 X29 + 0.0679 X210 \\ & (2.11)^{**} \quad (0.93) \quad (-0.12) \quad (-0.57) \quad (0.53) \\ & + 0.2398 X211 - 0.2521 X212 + 0.1751 X213 + 0.0869 X214 - 0.1984 X215 \\ & (1.67)^* \quad (-1.56) \quad (1.59) \quad (0.71) \quad (-1.18) \\ & + 0.3692 X216 + 0.0736 X217 + 0.1222 X218 \\ & (2.75)^{***} \quad (0.51) \quad (0.90) \end{aligned}$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.3 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 75.367 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.762 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 76.2 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.239 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 23.9 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน (X216) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค (X26) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขณะที่แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน (X25) และผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำมาบริโภคในครัวเรือน (X211) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน (X216) การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค (X26) และผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำมาบริโภคในครัวเรือน (X211) มีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.04 7.23 และ 6.52 ตามลำดับซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และในทางตรงกันข้าม หากคะแนนของการมีแหล่งเงินทุน

ที่คุ้มเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน (X25) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ลดลงร้อยละ 4.76 ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-1.2378	0.042**	
แหล่งน้ำในการทำเกษตรมาจากสระน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของ ตนเอง (X31)	-0.1211	0.277	-0.0369
ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ทำ การเกษตร (X32)	-0.0342	0.813	-0.0104
ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน (X33)	0.1541	0.282	0.0470
สภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ (X34)	0.2955	0.026**	0.0902
ในชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง อุทกภัย (X35)	-0.2954	0.010***	-0.0901
ในชุมชนมีปัญหาด้านมลพิษ (X36)	0.0048	0.970	0.0015
ชุมชนมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (X37)	-0.0987	0.275	-0.0301
ปลูกไม้ยืนต้นไม้ผล รอบสระน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเอง (X38)	0.0234	0.852	0.0072
มีการ ทำลายขยะที่เป็นเศษวัสดุจาก ธรรมชาติ โดยการฝังกลบเพื่อใช้เป็นปุ๋ย ธรรมชาติ (X39)	0.0932	0.417	0.0284

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X310)	0.4670	0.000***	0.1425
Log likelihood = -134.658		Count R ² = 0.727	
LR statistic = 46.263***		McFadden R ² = 0.147	

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 4.4 สามารถพิจารณาในรูปแบบสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{Prob}(\text{Self}=1|X) = -1.2378 - 0.1211 X31 - 0.0342 X32 + 0.1541 X33 + 0.2955 X34 - 0.2954 X35$$

$$\begin{array}{cccccc} (-2.03)** & (-1.09) & (-0.24) & (1.08) & (2.22)** & (-2.59)** \\ + 0.0048 X36 - 0.0987 X37 + 0.0234 X38 + 0.0932 X39 + 0.4670 X310 \\ (0.04) & (-1.09) & (0.19) & (0.81) & (3.97)** & \end{array}$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.4 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 46.263 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.727 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 72.7 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.147 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 14.7 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X310) และ ในชุมชนไม่มีปัญหาเรื่องภัยแล้ง/อุทกภัย (X35) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ขณะที่สภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ (X34) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของการรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X310) และสภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ (X34) มีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.25 และ 9.02 ตามลำดับ

ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในทางตรงกันข้ามในชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง/ อุทกภัย(X35) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ลดลงร้อยละ 9.01 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2.4 ปัจจัยด้านจิตใจที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยด้านจิตใจที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-3.4933	0.000***	
ส่วนใหญ่ชาวบ้านไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ (X41)	0.1971	0.125	0.0560
มีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน (X42)	0.0238	0.870	0.0068
มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศาสนา (X43)	0.0270	0.871	0.0077
ชาวบ้านส่วนใหญ่ร่วมงานภายในชุมชนเป็นประจำ (X44)	-0.1411	0.363	-0.0401
เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือ การประกอบชีพ ชาวบ้านสามารถแก้ไขได้ (X45)	0.1104	0.524	0.0314
โอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในแต่ละวัน (X46)	0.0163	0.915	0.0046
ในกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนที่ชาวบ้านชอบ นอกเหนือจากการทำงาน (X47)	0.0522	0.750	0.0148
ในชุมชนมีการแบ่งปันสิ่งของอาหารแก่ผู้อื่น (X48)	0.1826	0.209	0.0519
หากเกิดปัญหาบางอย่างทำให้ผลผลิตเสียหาย จะยังคงทำการเกษตรเช่นเดิม โดยการเริ่มต้นปลูกพืชผลต่างๆใหม่อีกครั้ง (X49)	-0.0645	0.628	-0.0183
มีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (X410)	0.3038	0.026**	0.0864

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคน
ในชุมชน (X411)	0.3702	0.020**	0.1053
Log likelihood = -125.251		Count R ² = 0.739	
LR statistic = 65.078***		McFadden R ² = 0.206	

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 4.5 สามารถพิจารณาในรูปแบบสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Prob}(\text{Self}=1|X) = & -3.4933 + 0.1971 X41 + 0.0238 X42 + 0.0270 X43 - 0.1411 X44 + 0.1104 X45 \\ & (-5.02)*** (1.53) \quad (0.16) \quad (0.16) \quad (-0.91) \quad (0.64) \\ & + 0.0163 X46 + 0.0522 X47 + 0.1826 X48 - 0.0645 X49 + 0.3038 X410 \\ & (0.11) \quad (0.32) \quad (1.26) \quad (-0.48) \quad (2.23)** \\ & + 0.3702 X411 \\ & (2.32)** \end{aligned}$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.5 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 65.078 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.739 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 73.9 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.206 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 20.6 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า มีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (X410) และในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน (X411) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (X410) และในชุมชนมีบุคคล/

สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน(X411) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.64 และ 10.53 ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2.5 ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-3.5239	0.000***	
มีการแบ่งปันพันธุ์พืชปัจจัยการผลิต
ต่างๆ/ปุย/ให้ซึ่งกันและกัน (X51)	0.3568	0.031**	0.0947
มีการช่วยกันในการทำเกษตร เช่น การ
เตรียมดิน ขุดสระน้ำ หว่านพืช ปลูก
และเก็บเกี่ยวผลผลิต (X52)	-0.0870	0.589	-0.0231
มีการใช้ลานตากข้าวหรือยุ้งข้าวร่วมกัน
ได้ (X53)	-0.0718	0.525	-0.0191
มีการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นของ
ส่วนร่วม เช่น เครื่องสีข้าว (X54)	0.0490	0.626	0.0130
มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิต/
ไต่ระหว่างคนในชุมชน (X55)	0.2405	0.113	0.0638
มีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่
เสมอ (X56)	0.3220	0.021**	0.0855
มีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการ
ภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต
(X57)	0.1998	0.075*	0.0530
มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อ
พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
(X58)	0.1599	0.321	0.0425
เป็นสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์การเกษตร /
สหกรณ์ออมทรัพย์ (X59)	-0.1622	0.200	-0.0430

มีตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการ
ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน
(X510)	0.2646	0.037**	0.0702
Log likelihood = -177.672		Count R ² = 0.762	
LR statistic = 79.434***		McFadden R ² = 0.252	
หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90			
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95			
*** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99			

จากตารางที่ 4.6 สามารถพิจารณาในรูปแบบสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Prob}(\text{Self}=1|X) = & - 3.5239 + 0.3568 X51 - 0.0870 X52 - 0.0718 X53 + 0.0490 X54 + 0.2405 X55 \\ & (-5.75) \quad (2.16)** \quad (-0.54) \quad (-0.64) \quad (0.49) \quad (1.58) \\ & + 0.3220 X56 + 0.1998 X57 + 0.1599 X58 - 0.1622 X59 + 0.2646 X510 \\ & (2.31)** \quad (1.78)* \quad (0.99) \quad (-1.28) \quad (2.09)** \end{aligned}$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.6 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 79.434 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.762 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 76.2 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.252 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 25.2 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า การแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ซึ่งกันและกัน (X51) การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ (X56) และการตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน (X510) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขณะที่การมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต (X57) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของการแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ซึ่งกันและกัน (X51) การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่

เสมอ (X56) การตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน (X510) และ การมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต (X57) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.47 8.55 7.02 และ 5.30 ตามลำดับซึ่งผลการศึกษาก็คงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2.6 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 4.7 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ค่าคงที่	-2.5905	0.000***	
ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (X61)	0.4003	0.010***	0.1107
ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่”ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ (X62)	0.0447	0.789	0.0123
ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงานในพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่โดยการสนับสนุนจาก อบต. (X63)	-0.1171	0.316	-0.0324
ได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต. (X64)	-0.0879	0.614	-0.0243
ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต. (X65)	0.2006	0.235	0.0555
ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ (X66)	-0.0164	0.894	-0.0045

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	Marginal effect
ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจาก
หน่วยงานภาครัฐ (X67)	0.4492	0.004***	0.1242
การเข้าร่วมประชุมของหน่วยงานภาครัฐ/
อบต.เมื่อเกิดปัญหา
X68	0.0466	0.740	0.0388
Log likelihood = -122.959		Count R ² = 0.711	
LR statistic = 69.662***		McFadden R ² = 0.221	

หมายเหตุ: *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากตารางที่ 4.7 สามารถพิจารณาในรูปแบบสมการถดถอยได้ดังนี้

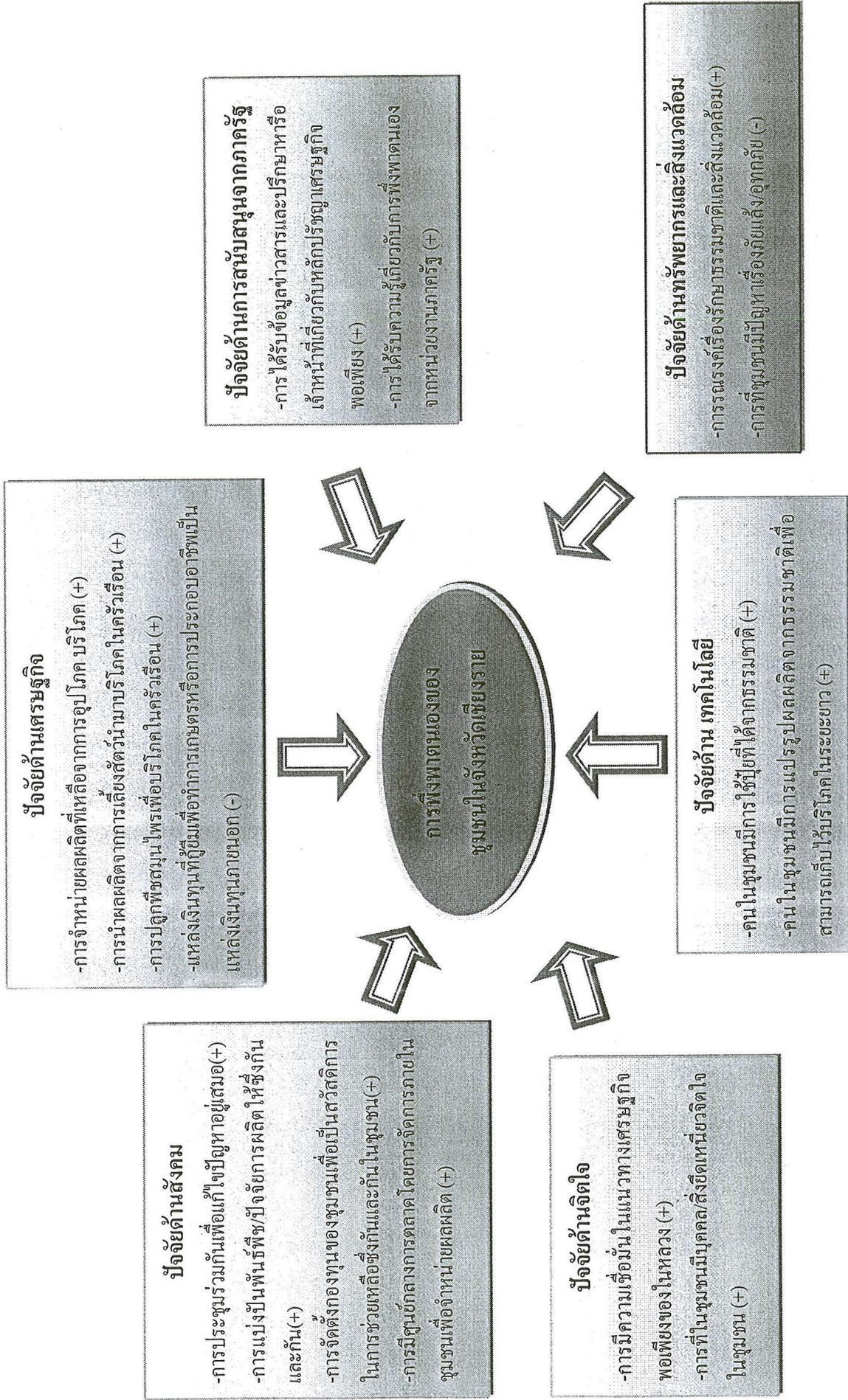
$$\begin{aligned} \text{Prob}(\text{Self}=1|X) = & -2.5905 + 0.4003 X61 + 0.0447 X62 - 0.1171 X63 - 0.0879 X64 + 0.2006 X65 \\ & (-5.80)*** \quad (2.58)*** \quad (0.27) \quad (-1.00) \quad (-0.50) \quad (1.19) \\ & - 0.0164 X66 + 0.4492 X67 + 0.0466 X68 \\ & (-0.13) \quad (2.88)*** \quad (0.33) \end{aligned}$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า Z-statistic

จากตารางที่ 4.7 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีค่า LR statistic เท่ากับ 69.662 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถส่งผลต่อความเป็นไปได้ของความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่า Count R² เท่ากับ 0.711 แสดงว่า แบบจำลองสามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 71.1 และค่า McFadden R² เท่ากับ 0.221 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 22.1 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (X61) และได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ (X67) มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากคะแนนของการได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (X61) และได้รับความรู้เกี่ยวกับ

การพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ (X67) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.07 และ 12.42 ตามลำดับซึ่งผลการศึกษากลับไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนกล่าวโดยสรุป พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่มีความสัมพันธ์บวกต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ และคนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการปลูกพืชไว้เพื่อบริโภค การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค และการนำผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำมาบริโภคในครัวเรือน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง และการที่ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ การแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้ซึ่งกันและกัน การตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และการมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต และด้านสุดท้ายด้านการสนับสนุนจากรัฐ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่ชุมชนมีปัญหาระงับแสง/อุทกภัย ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

หมายเหตุ : เครื่องหมาย (+) หมายถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาของชุมชนในจังหวัดเชียงราย เครื่องหมาย (-) หมายถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการพัฒนาของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

4.3 แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

จากการทำการสนทนากลุ่มผู้นำของชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการและผู้นำไม่เป็นที่ทางการตลอดจนตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 18 คน คณะผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของชุมชนตนเอง โดยสามารถแบ่งการพัฒนาออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

4.3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำของชุมชน

เป้าประสงค์ของการพัฒนาผู้นำของชุมชน ต้องการสร้างผู้นำในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

แนวทางการดำเนินตามยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้นำของชุมชนนี้ประกอบด้วย 3 แนวทางดังนี้

1) สร้างแกนนำในหมู่บ้าน โดยผู้นำชุมชนในที่นี้ อาจจะเป็นผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่ เป็นต้น หรือ ผู้นำไม่เป็นที่ทางการ อาทิ บุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือในชุมชน

2) พัฒนาแกนนำในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยผู้นำจะต้องสร้างความเข้าใจ ประโยชน์หรือสิ่งที่จะได้รับจากสิ่งที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้นำควรเป็นผู้เริ่มต้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ และเมื่อเกิดผลสำเร็จ เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ในครัวเรือนของผู้นำ จะทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตาม

3) ผู้นำต้องตั้งทีมงานในหมู่บ้านเพื่อที่จะช่วยกระตุ้นชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

4.3.2 การพัฒนาและแก้ไขปัญหของคนในชุมชน

เป้าประสงค์การพัฒนาและแก้ไขปัญหของคนในชุมชน ต้องการบรรเทาปัญหาของระดับบุคคลของคนในชุมชน แล้วจากนั้นพัฒนาคนในชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากหากต้องการให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง ควรจะทำให้หน่วยที่เล็กที่สุดของชุมชน คือ คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ก่อน จากนั้นจึงจะสามารถผลักดันให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาเองได้ในที่สุด

แนวทางการดำเนินตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหของคนในชุมชน นี้ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาในระดับบุคคลในแก่คนในชุมชน ได้แก่

1.1) ปัญหาภาระหนี้สินให้กับคนในชุมชน โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาคือหน่วยภาครัฐ ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่ ร่วมกันหาทางออกในการปลด/ลดภาระหนี้สินของคนในชุมชน ตลอดจนให้ความรู้กับประชาชน โดยให้ตระหนักถึง “หลักความพอประมาณ”ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ไม่ก่อหนี้ใหม่ในอนาคต

1.2) ปัญหาคนในชุมชนถูกกระตุ้นจากสื่อทำให้มีค่านิยมในการใช้ชีวิตที่ผิดไปจากวิถีชีวิตของคน และการขาดวินัยทางการเงิน นำไปใช้ผิดประเภท แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องของวินัยทางการเงิน และการนำศาสนาเข้าขัดเกลาจิตใจของสมาชิกในชุมชนเพื่อลดความฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือยในชีวิตลงเพื่อเป็น “การสร้างภูมิคุ้มกัน”ให้แก่คนในชุมชน

2) การสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่คนในชุมชน ได้แก่ ความขยัน ความอดทน ช่วยเหลือตัวเอง ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี ความเมตตา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) การพัฒนาคนในชุมชน โดยลำดับขั้นในการพัฒนาคนในชุมชน สามารถแบ่งคนในชุมชนเป็น 3 ระดับ 1) ยอมรับอย่างรวดเร็ว 2) ยอมรับได้ปานกลาง และ 3) ยอมรับได้ช้า วิธีการพัฒนาเริ่มจากการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มคนที่รับรู้เร็วในชุมชน จัดกิจกรรม ไปทัศนศึกษาดูงานกลุ่มที่นำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แล้วสำเร็จเพื่อเป็นแรงจูงใจ หรือไปทัศนศึกษากลุ่มที่ไม่สำเร็จเพื่อศึกษาถึงสาเหตุของความล้มเหลว เมื่อเห็นภาพของความสำเร็จและความล้มเหลว จึงเริ่มดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อก่อนแรกทำสำเร็จผลคือสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ได้จริง คนในชุมชนกลุ่มที่ 2 และ 3 จะทำตามเอง

4) สร้างกลุ่มในชุมชนเพื่อต่อรองพลังในการพัฒนาและสร้างกลไกขับเคลื่อนให้ประชาชนดูแลตนเอง (Empowerment)

4.3.3 การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม และเข้าถึงได้ง่าย

แนวทางการดำเนินตามยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นี้ประกอบด้วย 3 แนวทางดังนี้

1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจึงทำการให้ความรู้

ด้านวิชาอาทิเช่น การทำบัญชีครัวเรือน การอบรมอาชีพ การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ การส่งเสริมให้ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น วัสดุต่างๆจะทำให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ แล้วในที่สุดทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ จากนั้นจึงส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติ อาจจะมีการสร้างแรงจูงใจโดยการจัดการแข่งขันให้รางวัล ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกคนในครัวเรือน อาทิ กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กในชุมชนออมเงิน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง เมื่อจัดกิจกรรมกับเด็ก ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่ในครอบครัว

3) การปลูกฝังการใช้ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจแก่เยาวชน โดยทำการวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเห็นว่าทำไมต้องนำไปปฏิบัติ และเมื่อปฏิบัติแล้วคืออย่างไร เนื่องจากการเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เยาวชนนั้นง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนคนในชุมชนที่เป็นวัยผู้ใหญ่

4.3.4 การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน

เป้าประสงค์การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน ต้องการปรับปรุงและพัฒนา ระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน โดยจะเน้นความสำคัญของรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน คิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าพวกพ้อง

แนวทางการดำเนินตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน นี้ประกอบด้วย 3 แนวทางดังนี้

1) การจัดการระบบการกู้เงินภายในชุมชน เนื่องจากปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนคือ เมื่อมีเงินทุนช่วยเหลือ / สนับสนุนให้กับชาวบ้านในชุมชน เมื่อเงินส่วนใหญ่มักจะกระจุกอยู่กับกลุ่มคนกลุ่มเดียวในหมู่บ้าน/ชุมชน หรือช่วยเหลือมักจะคำนึงถึงพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ของโครงการที่จะจัดทำขึ้น ดังนั้นการพิจารณาระบบเงินกู้ในชุมชน ควรยึดหลักความมีเหตุและมีผล ตลอดจนภาครัฐควรเข้าไปให้ความรู้ถึงสิทธิของกรรมการและสมาชิกตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมแก่คณะกรรมการผู้พิจารณาและสมาชิกในกลุ่ม

2) สร้างความคิดใหม่ เห็นเกิดความเชื่อว่าการรวมกลุ่มกันสามารถแก้ปัญหาได้ โดยจะเน้นให้รวมกลุ่มกันในชุมชนรวบรวมปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา เน้นการหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยคนในชุมชนเอง จากนั้นจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และส่งเสริมให้ชุมชนให้ใช้ทรัพยากรภายในชุมชน

3) สร้างกฎระเบียบของหมู่บ้านในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยกฎดังกล่าวจะต้องกฎที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ชุมชน

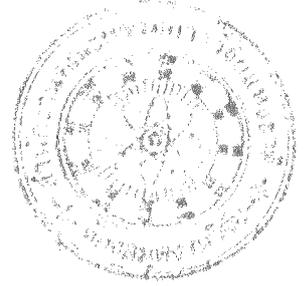
4.3.5 การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

เป้าประสงค์การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องการให้ภาครัฐปรับปรุงและพัฒนาของตนเองเพื่อเป็นแรงสำคัญในขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

แนวทางการดำเนินตามยุทธศาสตร์การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน นี้ประกอบด้วย 2 แนวทางดังนี้

1) ภาครัฐและการเมืองไม่มองถึงผลประโยชน์ของตนเองแต่ควรคำนึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก โดยหน่วยงานภาครัฐควรคำนึงถึงประโยชน์หรือความต้องการของชุมชนเป็นหลัก มากกว่ายึดภารกิจของหน่วยงานหรือสนองนโยบายจากส่วนกลาง การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับชุมชน ควรเน้นให้ชุมชนพึ่งพาตนเองวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน แล้วร่วมกันหาทางแก้โดยชุมชน ภาครัฐมีหน้าที่ประสานความร่วมมือเมื่อชุมชนต้องการ

2) มีการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยต้องร่วมมือกัน และสร้างความมีส่วนร่วมโดยยึดถึงภารกิจของชุมชนเป็นหลัก และให้สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และการถ่ายทอดความรู้เสมอ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินของชุมชนอย่างใกล้ชิด

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนในจังหวัดเชียงรายสามารถพึ่งพาตนเอง โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแรงขับเคลื่อน ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง สร้างดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และวัดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ประเด็นที่สอง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยเมื่อคณะผู้วิจัยได้ผลการศึกษาจากประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สอง จึงนำมาซึ่งประเด็นที่สาม แนวทางในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป โดยประเด็น ในส่วนของแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้นจะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และวัดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้ใช้ดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนเป็นเครื่องมือวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งกรอบการสร้างดัชนีวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน วัดจากตัวชี้วัด 5 กลุ่ม ซึ่งเป็นการประยุกต์มาจากแบบ กชช. 2ค ของกรมพัฒนาชุมชน และจากการสังเคราะห์หลักการพึ่งพาตนเอง โดยการศึกษาแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดพิจารณาใน 3 มิติ ได้แก่มิติที่ 1 คือ ระดับของการพัฒนาของชุมชน มิติที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และมิติที่ 3 คือ ความสามารถในการจัดการตนเองของชุมชน โดยแต่ละมิตินั้นจะทำการศึกษา 5 ด้านได้แก่ 1) โครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน 2) ด้านทุนและเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ด้านอนามัยและสาธารณสุข

ดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้นได้จัดทำดัชนีออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ประเภทแรก ดัชนีแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Index) และ ประเภทที่สองดัชนีแบบถ่วงน้ำหนัก

(Weighted Index) โดยใช้ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักมิติที่ใช้ในการวัดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และจากการให้ผู้เชี่ยวชาญทำการถ่วงน้ำหนักของแต่ละมิติ พบว่าผู้เชี่ยวชาญแสดงทัศนคติว่ามิติการพัฒนาคุณภาพ มิติการมีส่วนร่วม และมิติด้านการบริหารจัดการ มิติแต่ละด้านควรที่จะให้น้ำหนักความสำคัญเท่ากัน จึงจะสามารถขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการประเมินดัชนีการพึ่งพาตนเอง โดยผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนเป็นผู้ประเมิน พบว่าโดยส่วนใหญ่หมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระดับ B จำนวน 98 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาคือหมู่บ้านระดับ B+ จำนวน 71 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23 ถัดมาคือ หมู่บ้านระดับ C+ จำนวน 63 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 21 และหมู่บ้านระดับ A จำนวน 35 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11 และสุดท้ายหมู่บ้านระดับ D+ จำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่ทำการพิจารณาประกอบด้วยหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม เป็นหลักการพึ่งพาตนเองตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543) และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ และคนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค การปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการปลูกพืชไว้ เพื่อบริโภค การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค และการนำผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์นำมาบริโภคในครัวเรือน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง และการที่ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอการแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆให้ซึ่งกันและกัน การตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และการมีศูนย์กลางการตลาดโดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต และด้านสุดท้าย ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในทางลบ ต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเพื่อทำการเกษตรหรือ การประกอบอาชีพเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่ชุมชนมีปัญหาร่องภัยแล้ง/อุทกภัย

5.1.3. แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของชุมชนตนเอง

แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของชุมชนตนเองสามารถ แบ่งการพัฒนาออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้นำของชุมชน โดยมี เป้าประสงค์ ต้องการสร้างผู้นำในชุมชน ที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

แนวทางที่ 1 สร้างแกนนำในหมู่บ้าน

แนวทางที่ 2 พัฒนาแกนนำในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยผู้นำจะต้องสร้างความ เข้าใจประโยชน์หรือสิ่งที่จะได้รับจากสิ่งให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้นำอาจจะเป็นผู้เริ่มต้นนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพ และเมื่อเกิดผลสำเร็จ จะทำให้เกิดเป็น แรงจูงใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตาม

แนวทางที่ 3 ผู้นำต้องตั้งทีมงานในหมู่บ้านเพื่อที่จะช่วยกระตุ้นชุมชนเห็นถึง ความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและแก้ไขปัญหของคนในชุมชน โดยมี เป้าประสงค์ ต้องการบรรเทาปัญหาของระดับบุคคลของคนในชุมชน แล้วจากนั้นพัฒนาคนในชุมชนให้พึ่งพา ตนเองได้

แนวทางที่ 1 การแก้ไขปัญหาระดับบุคคลในแก่คนในชุมชน ได้แก่ปัญหาภาระหนี้ ให้ สมาชิกในชุมชนยึด“หลักความพอประมาณ”และการนำเงินกู้ยืมไปใช้ผิดประเภท การหลงกับ ค่านิยมตะวันตก ควรจะ“การสร้างภูมิคุ้มกัน”ให้แก่สมาชิกในชุมชนมิให้หลงมัวเมาไปกับสิ่งยั่ว

แนวทางที่ 2 การสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่คนในชุมชน ได้แก่ ความขยัน ความอดทน ช่วยเหลือตัวเอง ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี ความเมตตา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

แนวทางที่ 3 การพัฒนาคนในชุมชน โดยลำดับขั้นในการพัฒนาคนในชุมชน วิธีการ พัฒนาเริ่มจากการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มคนที่รับรู้เร็วในชุมชน จึงเริ่มดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อกลุ่มแรกทำสำเร็จผลคือสามารถพึ่งพาตนเองได้

สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ได้จริง คนในชุมชนกลุ่มยอมรับปานกลาง และยอมรับซ้ำจะทำตามเอง

แนวทางที่ 4 สร้างกลุ่มในชุมชนเพื่อต่อรอง/พลังในการพัฒนาและสร้างกลไกขับเคลื่อนให้ประชาชนดูแลตนเอง (Empowerment)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าประสงค์ การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม และเข้าถึงได้ง่าย

แนวทางที่ 1 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจึงทำให้ความรู้ด้านวิชา จากนั้นจึงส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติ

แนวทางที่ 2 จัดกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกคนในครัวเรือน

แนวทางที่ 3 การปลูกฝังการใช้ดำเนินชีวิต โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจแก่เยาวชน โดยทำการวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเห็นว่าทำไมต้องนำไปปฏิบัติ และเมื่อปฏิบัติแล้วดีอย่างไร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน โดยมีเป้าประสงค์ ต้องการปรับปรุงและพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน โดยจะเน้นความสำคัญของรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน คิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าพวกพ้อง

แนวทางที่ 1 การจัดการระบบการกู้เงินภายในชุมชน ควรยึดหลัก “ความมีเหตุผล” ตลอดจนภาครัฐควรเข้าไปให้ความรู้ถึงสิทธิของกรรมการและสมาชิกตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมแก่คณะกรรมการผู้พิจารณาและสมาชิกในกลุ่ม

แนวทางที่ 2 สร้างความคิดใหม่ ให้เกิดความเชื่อว่าการรวมกลุ่มกันสามารถแก้ปัญหาได้ โดยจะเน้นให้รวมกลุ่มกันในชุมชนรวบรวมปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา เน้นการหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยคนในชุมชนเอง

แนวทางที่ 3 สร้างกฎระเบียบของหมู่บ้านในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยมีเป้าประสงค์ ต้องการให้ภาครัฐปรับปรุงและพัฒนาของตนเองเพื่อเป็นแรงสำคัญในขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

แนวทางที่ 1 ภาครัฐและการเมืองไม่มองถึงผลประโยชน์ของตนเองแต่ควรคำนึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับชุมชน ควรเน้นให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง ภาครัฐมีหน้าที่ประสานความร่วมมือเมื่อชุมชนต้องการ

แนวทางที่ 2 มีการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยภาครัฐเกี่ยวข้องกับชุมชน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การสร้างดัชนีชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1) การจัดทำดัชนีเพื่อวัดการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้พิจารณาการพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาของชุมชน ด้านทุนและเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านอนามัยและสาธารณสุข ซึ่งการศึกษาทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาในเบื้องต้นนั้นมีความสอดคล้องและคล้องคลึงกับการศึกษาของทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2551) ซึ่งได้ศึกษาการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มประชาชน โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ในการศึกษาของทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2551) มีการศึกษาเพิ่มเติมและน่าสนใจคือได้มีการเปรียบเทียบน้ำหนักในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจในแต่ละด้านด้วย

2) การจัดดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้นำมิติในการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชนทั้ง 3 มิติอันได้แก่ มิติด้านการพัฒนา มิติด้านการมีส่วนร่วม และ มิติด้านการบริหารจัดการ จากนำให้น้ำหนักของแต่ละด้านโดยใช้ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Export System) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้น้ำหนักทั้ง 3 มิติเท่ากันนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของนิมิตร ไกรวานิช (2544)

5.2.2 ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1) จากการวัดดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงรายโดยทำการศึกษาใน 10 อำเภอจาก 18 อำเภอ โดยการกระจายพื้นที่ศึกษาไปในกลุ่มอำเภอขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยใช้จำนวนประชากรเป็นเกณฑ์แบ่งขนาดของพื้นที่ เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยค่าดัชนีการพึ่งพาตนเองเฉลี่ย 72.40 หรืออยู่ในระดับ B สอดคล้องกับงานของนิมิตร ไกรวานิช (2544) ซึ่งได้ทำการวัดระดับเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงรายจำนวน 6 หมู่บ้าน

2) ผลการวัดดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนรายอำเภอพบว่าอำเภอที่มีดัชนีพึ่งพาตนเองสูงที่สุดคือ อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอที่มีดัชนีการพึ่งพาตนเองน้อยที่สุด คือ อำเภอป่าแดด

ซึ่งเมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดของมิติตามกรอบการศึกษา อันได้แก่ มิติการพัฒนา มิติการมีส่วนร่วม และมิติความสามารถในการบริหารจัดการ พบว่า ในมิติการพัฒนาซึ่งได้ข้อมูลกชข. 2ค ของกรมพัฒนาชนบทนั้นคะแนนในด้านนี้ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก แต่ในส่วนของมิติการมีส่วนร่วมและมิติความสามารถในการบริหารจัดการซึ่งถูกประเมิน โดยผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นๆ มีความแตกต่างกัน ในอำเภอที่มีดัชนีการพึ่งพาตนเองน้อย มีคะแนนด้านการมีส่วนร่วมและความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนน้อย แต่ทั้งนี้ในกรณีของอำเภอป่าแดด ดัชนีพึ่งตนเองของชุมชนรายอำเภอซึ่งเฉลี่ยจากดัชนีการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านนั้น ค่าดัชนีที่ได้อาจจะไม่ใช่ตัวแทนที่ดีของอำเภอ เนื่องมาจากในอำเภอป่าแดด คณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินการมีส่วนร่วมและความสามารถในการบริหารจัดการ จำนวน 5 หมู่บ้านเท่านั้น เนื่องจากข้อมูลในส่วนของมิติด้านการพัฒนาของอำเภอป่าแดดมีเพียงเท่านั้น

5.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1) จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนปัจจัยหนึ่งคือ การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ แสดงถึงการพึ่งพาตนเองของชุมชน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 72-73) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (อ้างจาก เสาวภา เดชาภิมณฑ์. 2544 : 27) กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530 : 35) ราตรี สิทธิพงษ์ และคณะ (2550) และ กานดา พันธุ์ วันทยะ (2551)

2) จากการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนด้านการสนับสนุนภาครัฐ พบว่า สิ่งที่ชุมชนต้องการจากภาครัฐมิใช่เป็นเรื่องเงินทอง แต่สิ่งที่ชุมชนต้องการเพื่อชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ “ความรู้และคำแนะนำ” ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ให้ความสำคัญกับ เงื่อนไข “ความรู้” และสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี สิทธิพงษ์ และคณะ (2550) ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ การสนับสนุนการเรียนรู้แก่ชุมชน ดังนั้นภาครัฐต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ไม่ควรใช้เงินเป็นตัวตั้ง ควรจะให้ความรู้แก่ชุมชนก่อน และในฐานะผู้วิจัยสามารถมีส่วนร่วมช่วยสร้างให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ (2547) เสนอให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Transformative Action Learning Research) หรือ TALR ด้วยหลักการสร้างความรู้โดยชุมชน เพื่อชุมชน การวิจัยดังกล่าวจะช่วยสร้างให้ชุมชนตื่นตัวและมีความเชื่อมั่นในพลังความสามารถตนเอง

5.2.4 แนวทางพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในจังหวัด เชียงราย

1) จากการระดมสมองจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ มิได้หมายถึงมุ่งพัฒนาแต่เพียงชุมชนเท่านั้น สิ่งที่จะต้องพัฒนาไปพร้อมกับชุมชน คือ สมาชิกในชุมชน และระบบต่างๆภายในชุมชน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาและสร้างกลไกขับเคลื่อนให้ประชาชนดูแลตนเอง (Empowerment) ซึ่งสอดคล้องกับการบรรยายของอังฉรา ศโรบล หัวข้อชุมชนกับการพัฒนา

2) แนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของชุมชนตนเองได้ให้ความสำคัญกับ “บทบาทของผู้นำชุมชน” ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้นำของชุมชน โดยความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของบุญราศม์ ปัญญา มีและคณะ (2551) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ว่าชุมชนจะต้องแสวงหาคำตอบจากภายในตัวคนที่อยู่ในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องสร้างด้วยแนวคิดแห่งปัญญา เพื่อช่วยเหลือตนเองและชุมชนด้วยพลังศักยภาพที่มีอยู่อย่างเข้มแข็งและมั่นคง นั่นก็คือ การระเบิดจากข้างในนั่นเอง และที่สำคัญ**ผู้นำทางความคิดที่มีอยู่ในชุมชนจะเป็นผู้วิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์ชุมชนด้วยภูมิปัญญาเพื่อหาทางเลือก และกำหนดทางเดินด้วยตนเอง** จึงจะฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มผู้นำที่จะสามารถร่วมสร้างความรู้และสร้างการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นได้จะต้องมีเป้าหมาย มีทิศทาง ไม่ใช่รอให้ภายนอกมากำหนดเป้าหมายและทิศทางให้ท้องถิ่นตนเอง ทำให้ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งการสร้างกระบวนการเพิ่มพลังทางปัญญาให้กับคนในท้องถิ่น นอกจากนี้จากการศึกษาของราตรี สิทธิพงษ์ และคณะ (2550) ยังพบว่าบทบาทของผู้นำนั้นได้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

3) จากข้อเสนอแนะของผู้วิจัยในเรื่องแนวทางการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาของชุมชนตนเอง ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้มีจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ (2547: 102) ซึ่งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

3.1) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาชั่วชีวิตเพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่มั่นคงสำหรับปัจเจกชน กลุ่มและชุมชน

3.2) ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรู้สหวิทยาการ มีความหมายครอบคลุมแทบทุกมิติของชีวิต การเรียนรู้จะต้องใช้วิธีวิทยาการและเป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ชีวิต

3.3) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ต้องอยู่บนฐานคิดที่เรียกว่าคิดอย่างมีระบบ ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกของศูนย์เรียนรู้มีความสามารถหลายด้านตั้งแต่ การสังเคราะห์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากประสบการณ์ของหลายพื้นที่ ไปจนถึงความสามารถในการวางแผนการจัดการ การประเมินผล และการมีความคิดที่วิพากษ์และสร้างสรรค์

3.4) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน เอกสารคำร่าต้องสะท้อนให้เห็นทั้งมิติวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

โดยหลัก 4 ประการนี้จะผสมผสานเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชนในการที่จะมีวิถีคิด วิถีการผลิต และวิถีชีวิตของตนเอง อันจะนำไปสู่การเดินทางเข้าสู่แนวพอเพียง ยั่งยืน เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากวาระแห่งชาติของประเทศไทยที่ต้องการแก้ไขปัญหาความยากจน ทำให้คนและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ดังนั้นรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา สามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้นำของชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบและแนวคิดต่างๆในชุมชน และยุทธศาสตร์ที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ควรที่จะปฏิบัติไปพร้อมๆกัน การขับเคลื่อนดังกล่าวควรขับเคลื่อนในลักษณะที่เป็นกงล้อหมุนไปพร้อมกัน มิได้ปฏิบัติเฉพาะยุทธศาสตร์หนึ่งยุทธศาสตร์เท่าใด จึงจะนำไปเกิด ไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

2) การนำดัชนีการพึ่งพาตนเองไปใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยชุมชนสามารถวัดได้ว่าปัจจุบันชุมชนของตนมีระดับการพึ่งพาตนเองได้ระดับใด แล้ววางแผนและตั้งเป้าหมายไว้ว่าในอนาคตคาดหวังให้ชุมชนของตนเองมีระดับการพึ่งพาตนเองเป็นอย่างไร ดังนั้นภาครัฐที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ควรนำเป็นเครื่องมือที่ทำให้แยกแยะ ระดับการพึ่งพาตนเองในระดับต่างๆ ทำให้การหาตัวแบบหรือรูปแบบของชุมชนในระดับต่างๆเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถกำหนดทิศทางและลักษณะการพัฒนาได้ง่ายยิ่งขึ้น

3) การส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1) ด้านเทคโนโลยี

ด้านเทคโนโลยี เน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมผ่านศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรประจำตำบล โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ควรเป็นศูนย์ที่เกิดจากการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น รัฐจัดหาทุนอุดหนุนและให้คำปรึกษา ประชาชนเป็นผู้บริหาร มีการระดมผู้รู้มาให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ศูนย์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ยืด “หลักพอประมาณ”เป็นที่ตั้ง บริการข้อมูลด้านการผลิต การตลาด ให้ความรู้ และฝึกอบรมโดยใช้ปัญหาการผลิตของชุมชนเป็นตัวตั้งเพื่อการศึกษาาร่วมกัน

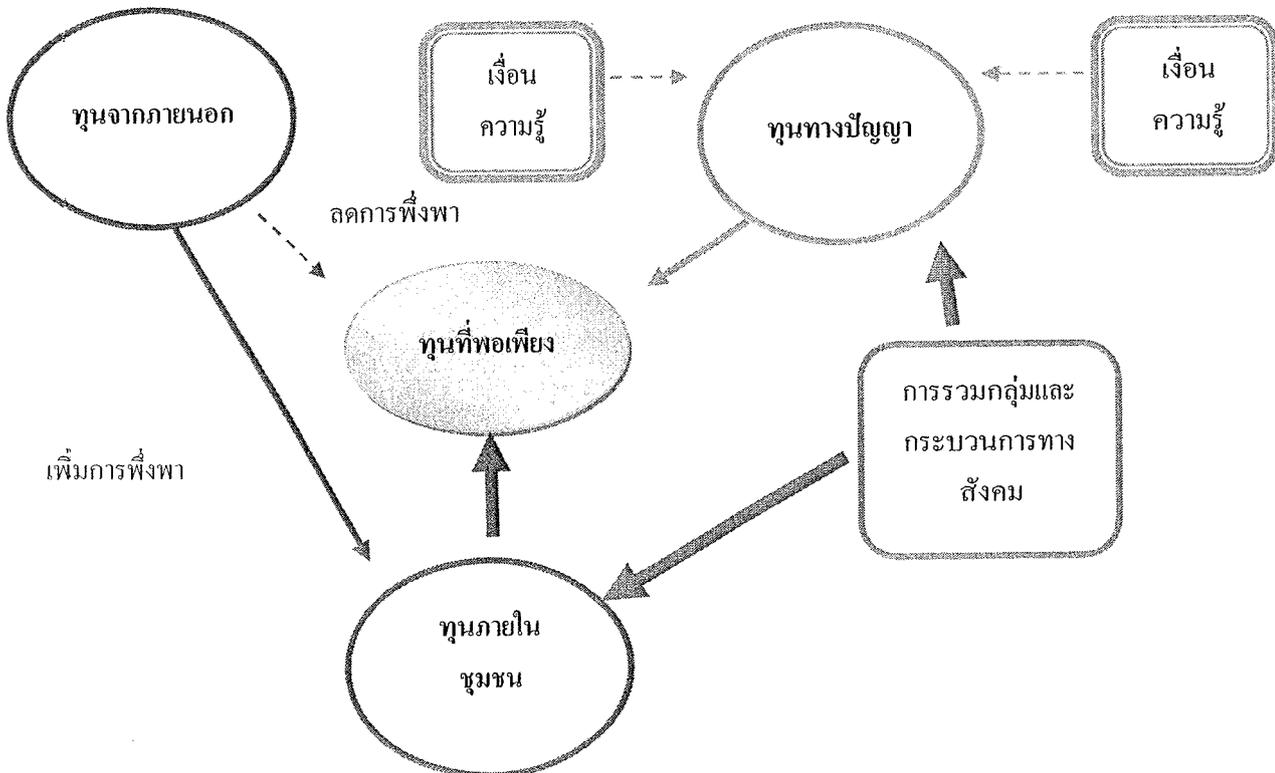
3.2) ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาที่สำคัญอันดับต้นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน ได้แก่ ปัญหาหนี้สิน โดยสาเหตุเนื่องมาจาก ราคาผลผลิตตกต่ำและราคาปัจจัยการผลิตสูง การนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้า ค่าเล่าเรียนบุตร รวมถึงค่าภาษีสังคม เป็นต้น ตลอดจนขาดความรู้และขาดการพัฒนาตนเอง และภัยทางธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องเสี่ยงอยู่เสมอในทุกฤดูกาล ดังนั้น หากต้องการลดภาระด้านหนี้สินของสมาชิก ควรส่งเสริมให้เกิดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน และการบริหารจัดการทุนในชุมชนใหม่

3.2.1) การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค จะส่งผลในทางบวกต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน โดยส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนพึ่งพาตนเอง โดยยึด “การพอประมาณ” และ “การมีเหตุผล” เริ่มจากการปลูกพืชผักเพื่อใช้ในการบริโภค จากนั้นเหลือจึงจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง แต่มิได้หมายความว่าไม่สนับสนุนการปลูกพืชผักเพื่อการค้าไม่ได้ แต่คำนึงถึงความสมเหตุสมผล ไม่ได้ทำโดยมุ่งหวังกำไรมากเกินไป โดยมีได้ประมาณตนเองว่าหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดไว้ จึงสามารถจัดการกับหนี้สินที่กู้ยืมมาได้หรือไม่ อย่างไร

3.2.2) การบริหารจัดการทุนในชุมชน โดย “สร้างภูมิคุ้มกัน”ให้กับชุมชน ลดการใช้ทุนภายนอก ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การพึ่งพาทุนภายนอก จะส่งผลในทางลบต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนแต่มิได้ปฏิเสธทุนที่ได้จากภายนอก เนื่องจากยังมีความจำเป็นเพื่อนำไปสู่การพอเพียงในการผลิต แต่ควรจะมีการสร้างทุนภายในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน ทุนภายในชุมชนอันประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง คือ เงินที่เกิดจากการเก็บออมหรือร่วมทุนกัน ในชุมชน ส่วนที่สอง คือ ทุนทางปัญญา ซึ่งจะเกิดจากการใช้ชุมชนวิเคราะห์ทุนทางสังคมของชุมชน กระบวนการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความหวัง เกิดกำลังใจในการ

แก้ไขปัญหานอกจากนี้งานวิจัยของสมบัติ พันธวิศิษฎ์ และคณะ (2542 : 104) พบว่าเงินทุนที่เกิดจากการเก็บออมและรวมเป็นกองทุนต่างๆในชุมชน เป็นเงินทุนที่นำไปใช้ตรงวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด สรุปการบริการจัดการทุนในชุมชนดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 การสร้างภูมิคุ้มกันทำให้เกิดทุนที่พอเพียงในชุมชน

3.3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาพบว่า การเกิดปัญหาเรื่องภัยทางธรรมชาติ อาทิเช่น ภัยแล้ง ภัยจากอุทกภัย เป็นต้น จะส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองลดลง ซึ่งสาเหตุของการเกิดภัยธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหากเปรียบทรัพยากรธรรมชาติเหมือนกับทุนทางธรรมชาติ เมื่อทุนทางธรรมชาติเหล่านี้นั้นลดลง จึงมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตและต้นทุนการครองชีพสูงขึ้น พร้อมกับคุณภาพของชีวิตลดลง การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนเกษตรกรรมของประเทศไทย จำเป็นต้องพึ่งพาธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม การลดลงหรือการเสื่อมลงของคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิต ทั้งในการผลิต การบริโภค และคุณภาพชีวิตอื่นๆ ดังนั้นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

3.3.1) การยึดหลักการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การออกกฎระเบียบในชุมชนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชุมชน ตลอดจนใช้สื่อและกระบวนการของชุมชนปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบของสมาชิกของชุมชนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.2) การยึดหลักความมีเหตุผล โดยเน้นการใช้และกระบวนการสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน คือ การยึดหลักใช้ไปเท่าใดต้องสร้างใหม่เท่านั้น

3.3.3) การยึดหลักพอประมาณ สมาชิกในชุมชนควรจัดสรรพื้นที่ที่ใช้ในการอนุรักษ์ป่าควรมีสัดส่วนเหมาะสมกับพื้นที่ของชุมชน เนื่องจากหากมุ่งต่อการใช้พื้นที่ของชุมชนเพื่อทำเกษตรมากเกินไปและละเลยการจัดสรรพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ป่า ในที่สุดแล้วอาจจะทำให้เกิดปัญหาภัยทางธรรมชาติได้ในชุมชน

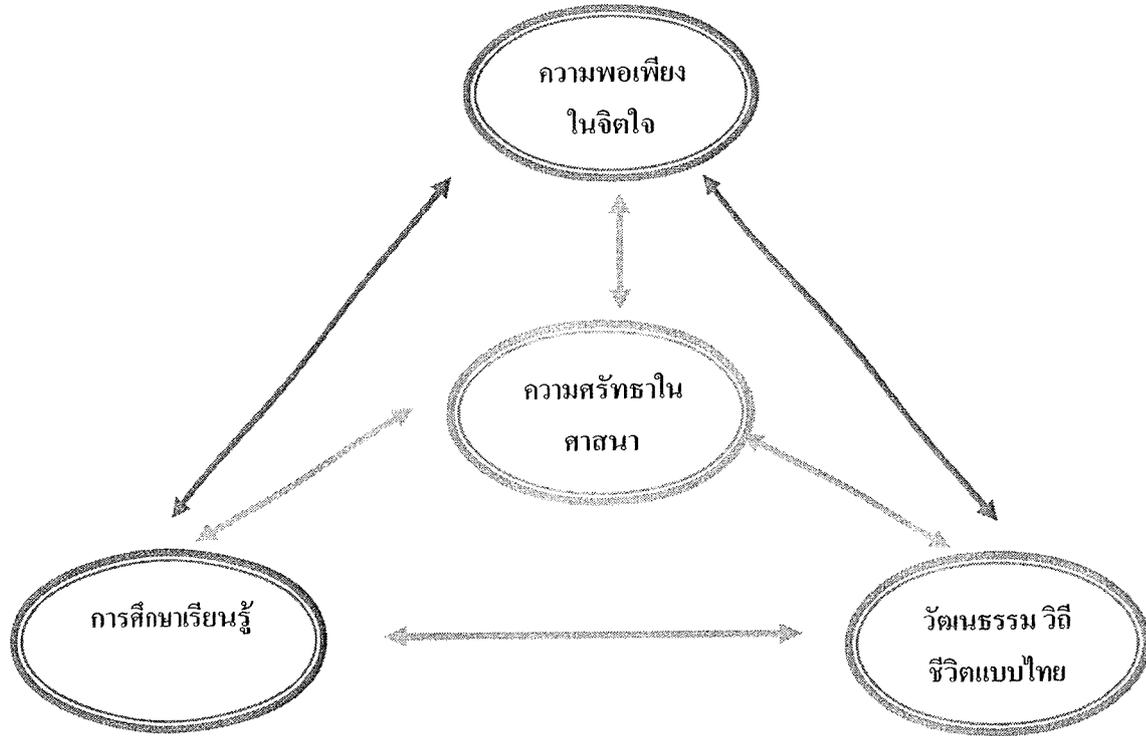
3.4) ด้านจิตใจ

พฤติกรรมพอประมาณเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับด้านจิตใจ หากคนในชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับจิตใจจะส่งผลให้คนในชุมชนลดความทะยานอยากตามกระแสทุนนิยม รู้จักประมาณตนในการบริโภค มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว สิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมพอประมาณมีดังต่อไปนี้ (สรุปได้ดังภาพที่ 5.2)

3.4.1) เน้นบทบาทของวัดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนด้านจิตใจได้แก่การที่ในชุมชนมีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในชุมชน ดังนั้น หากสมาชิกในชุมชนมีวัดในชุมชนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว และการแพร่เผยหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาในการสอดแทรกคุณธรรมให้คนในชุมชนได้รู้จักความพอประมาณ สร้างจิตสำนึกดี เอื้ออาทร นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นการใช้เงื่อนไขคุณธรรม เข้าไปขัดเกลาจิตใจ

3.4.2) เน้นการศึกษาเพื่อชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับชุมชน สร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพื่อสมาชิกในชุมชนนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

3.4.3) ส่งเสริมและฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย เนื่องจากเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตแบบไทย เป็นสังคมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น

ภาพที่ 5.2 การสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ

3.5) ด้านสังคม

จากผลการศึกษาพบว่า การประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา และการแบ่งปันซึ่งกันและกัน จะส่งผลในทางบวกต่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน แต่ในปัจจุบันความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันของคนในชุมชนลดลง แนวคิดแบบ “การอยู่แบบพอประมาณ” ลดลง ในขณะที่แนวคิดแบบบริโภคนิยมเข้ามาแทนที่ จึงควรมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยที่เน้นการร่วมกันคิดร่วมกันทำการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปันกัน เพื่อเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกันภายใน” ของชุมชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันอารยธรรมจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยการฟื้นฟูดังกล่าวควรทำทั้งในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน และ เน้นบทบาทของวัดในการลดความฟุ้งเฟ้อและความโลภ

4) จากการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนควรจะปฏิบัติดังนี้

4.1) ชุมชน

4.1.1) ควรจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และการออกกฎระเบียบในชุมชนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชุมชน

4.1.2) ควรจะใช้สื่อและกระบวนการของชุมชนปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบของสมาชิกของชุมชนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.3) ควรให้ความสำคัญกับบทบาทของวัดในชุมชน คนในชุมชนให้รู้จักความพอประมาณ และการลดความฟุ้งเฟ้อและความโลภเน้นการร่วมกันคิดร่วมกันทำ การช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปันกัน เพื่อเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกันภายใน” ของชุมชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันอารยธรรมจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ และทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4.1.4) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม

4.2) หน่วยงานภาครัฐ

4.2.1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรออกนโยบายจัดตั้งศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

4.2.2) สหกรณ์จังหวัด ควรจะส่งเสริมให้การสร้างทุนภายในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักเงินที่เกิดจากการเก็บออมหรือรวมทุนกันในชุมชน

4.2.3) พัฒนาสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นการสร้างทุนทางปัญญาให้กับชุมชน โดยฝึกให้คนในชุมชนร่วมกันช่วยกันร่วมคิดร่วมทำและช่วยกันแก้ไขปัญหา

4.2.4) การกำหนดหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ควรเน้นเรื่องการให้การศึกษา ที่เน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาควรจะเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน และสร้างสำนึกของเยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตน

5) การบูรณาการความรู้และความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆสู่ชุมชน ควรหาหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักในการประสานความร่วมมือจากชุมชนสู่หน่วยภาครัฐที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือเมื่อชุมชนร้องขอ

6) จากการศึกษาวิจัยพบว่าแหล่งข้อมูลที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่เข้าถึงชุมชนมากที่สุดคือ การถ่ายทอดจากกลุ่มต่างๆในชุมชนด้วยกันเอง ดังนั้นควรสนับสนุนการเผยแพร่แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความรู้และข่าวสารผ่านกลุ่มต่างๆในชุมชน ซึ่งสามารถเข้าถึงสมาชิกในชุมชนได้ง่ายและประหยัดต้นทุนในการประชาสัมพันธ์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การสร้างดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชนควรวัดในแต่ละมิติทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และ ควรจะทำการสอบทาน โดยการลงพื้นที่สำรวจชุมชนที่ทำการวัดดัชนีเพื่อทำการสอบทานความน่าเชื่อถือของดัชนี

2) การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มประชากรของการศึกษาค้างนี้คือผู้ใหญ่ในจังหวัดเชียงราย ในการศึกษาค้างต่อเพื่อให้ดัชนีการพึ่งพาตนเองมีความแม่นยำและเที่ยงตรงมากขึ้น ตลอดจนได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง ควรจะขยายกลุ่มประชากรโดยขยายจากกลุ่มผู้ที่เป็นทางการอย่างผู้ใหญ่บ้านอย่างเดียว เป็นกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการด้วย เช่น บุคคลที่เป็นผู้นำถือในชุมชน เป็นต้น

3) การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรจะนำผลจากการสังเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน และหลักการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนลงไปปฏิบัติในชุมชน จากนั้นจึงถอดแบบองค์ความรู้เพื่อที่จะเผยแพร่ต่อชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กานดาพันธุ์ วันทยะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง) เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์. การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท. กรุงเทพฯ :
สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2530.
- เกษม วัฒนชัย. เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ “เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา”
- เกษแก้ว เจริญวิริยะภาพและคณะ. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน :
กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา, 2545.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย, 2544.
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเชียงราย ศาลากลางจังหวัดเชียงราย.บรรยาย
สรุปจังหวัด 2551. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://www.chiangrai.net/CPOC/2009/Articles/Uploaded/611200810360CRsummy2008.pdf>
- คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เอกสารสัมมนาบทบาทขององค์กรความรู้อุตสาหกรรมพื้นฐานกับ
การพัฒนาธุรกิจชุมชน. เชียงใหม่ : นนทบุรีการพิมพ์, 2544.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- นิมิตร ไกรวานิช. ดัชนีการวัดระดับเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองของชุมชนในประเทศไทย (กรณีศึกษา ชุมชน
ภาคเหนือตอนบน). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย, 2544.
- นฤมล นีราทรและคณะ. การศึกษาเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อขับเคลื่อนแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง. 2548.
- มัลลิกา เขียวหวาน. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ
เกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
(การศึกษานอกระบบ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.

ราตรี สิทธิพงษ์. การศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนท้องถิ่นชุมชน บ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2551.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ, 2538.

บัญญัติ กรหิมิ. เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บุษราคัม ปัญญาณีและคณะ. การพัฒนาศักยภาพผู้นำเพื่อสร้างกระบวนการสนธิใหม่ในการพัฒนาชุมชนพื้นที่โครงการพระราชดำริหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงกิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2551.

ประภาพร สุปัญญา. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

ประเวศ วะสี. ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. 2538.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ. การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม.มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2547.

มยุลี พิมพ์พาท. เศรษฐกิจชุมชนชาวนาแบบพึ่งตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคอนตูมจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). 2546.

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. โครงการประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆของประชาชนในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2551.

สุเมธ ดันติเวชกุล. การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง “แบบพอเพียง” ตามแนวทางพระราชดำริ. กรุงเทพฯ . วารสารน้ำ การประปา-ส่วนภูมิภาค. ธันวาคม2541 – มกราคม 2542.

สมบัติ พันธวิศิษฎ์ และคณะ. เศรษฐกิจพอเพียงกับการอยู่รอดของชุมชนชนบทไทย กรณีศึกษาชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2543.

เสาวภา เฉลาภิณห. การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.). *คู่มือนักพัฒนา. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศูนย์ตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.), 2537*
- อภิชัย พันธเสน. *พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิชาการ ทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2545.*
- อนงค์ พัฒนาจักร. *การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.*
- อัจฉรา สโรบล. *กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับกระบวนการพัฒนา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006349/006349.pdf>. 2552.*
- เอกพันธุ์ ภัทรสุพงศ์. *การพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอหนองเรือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.*
- Chapin F.S. **Social Participation and Social Intelligence. In hand book of research design and social measurement.** 215-217. 3rd ed. New York : Academic Press, 1997.
- Jame W. Deloach. **Enterprise-wide Risk Management.** Financial Times Prentice Hall. 2000.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำอธิบายตัวชี้วัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

การกำหนดคำอธิบายตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มปัจจัยประยุกต์มาจากเครื่องชี้วัดข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค) สำหรับใช้ในวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ปี 2550 – 2554) รายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษา มี

- ตัวชี้วัดที่ 1: “ถนน”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นความสะดวกในการเดินทาง จากหมู่บ้านถึงอำเภอหรือชุมชนที่ใกล้ที่สุด ที่คนในหมู่บ้านส่วนมากไปซื้อ-ขายของกินของใช้การไปติดต่อราชการที่ตัวที่ว่าการอำเภอ” โดยพิจารณาจาก “การมีถนนติดต่อกับอำเภอที่ใกล้ที่สุดที่คนในหมู่บ้านส่วนมากนิยมไปซื้อ-ขายของกินของใช้ตลอดเส้นทางและมีรถรับจ้างวิ่งตลอดทุกฤดูหรือไม่ และในกรณีที่ไม่มีถนนนั้น ส่วนมากใช้วิธีการเดินทางแบบใด โดยใช้เวลานานมากน้อยเพียงใด” ทั้งนี้ในการถามให้คำนึงถึงเฉพาะที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น
- ตัวชี้วัดที่ 2: “น้ำกิน”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงคุณภาพและความพอเพียงของน้ำเพื่อการบริโภค ตามเกณฑ์ที่กำหนด (5 ลิตรต่อคนต่อวัน) โดยดูว่าครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคต่อปีว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด”
- ตัวชี้วัดที่ 3: “น้ำใช้”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีตามเกณฑ์ (45 ลิตร หรือประมาณ 2 ปี๊บต่อคนต่อวัน) ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด”
- ตัวชี้วัดที่ 4: “น้ำเพื่อการเกษตร”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำการเกษตรฤดูแล้ง โดยพิจารณาจากแหล่งน้ำและความเพียงพอของการใช้น้ำทำการเกษตรฤดูแล้ง”
- ตัวชี้วัดที่ 5: “ไฟฟ้า”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงครัวเรือนที่มีไฟฟ้าของรัฐใช้ ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด”
- ตัวชี้วัดที่ 6: “การมีที่ดินทำกิน”
จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงลักษณะการถือครองที่ดินของคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน โดยดูว่ามีจำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินของตนเองและไม่ต้องเช่า กับต้องเช่าเพิ่มบางส่วน และต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมดที่จำนวนมากน้อยเพียงใด”

- ตัวชี้วัดที่ 7:** “ระดับการศึกษาของประชาชน”
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการพัฒนาด้านการศึกษา โดยพิจารณาว่า คนในหมู่บ้านมีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด เช่น มัธยมศึกษาตอนต้นหรือสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป ตลอดจนคนที่ไม่รู้หนังสือด้วย
- ตัวชี้วัดที่ 8** “การเข้าถึงแหล่งความรู้และการพัฒนาแหล่งความรู้”
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และการพัฒนาแหล่งความรู้ของชุมชน
- ตัวชี้วัดที่ 9: “การเรียนรู้โดยชุมชน”**
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง โอกาสในการ ได้รับการเรียนรู้ จากปราชญ์ชาวบ้าน หรือจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ว่ามีมากน้อยเพียงใด”
- กลุ่มปัจจัยที่ 2 ทุนและเศรษฐกิจ**
- ตัวชี้วัดที่ 10:** “การมีงานทำ”
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง โอกาสในการ ประกอบอาชีพและมีรายได้ โดยเน้นคนอายุ 15-60 ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีงานทำ (ยกเว้นผู้ที่กำลังศึกษาอย่างเดียว โดยไม่ได้ประกอบอาชีพหรือคนพิการที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้)”
- ตัวชี้วัดที่ 11:** “การทำงานในสถานประกอบการ”
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง โอกาสในการ ประกอบอาชีพในสถานประกอบการภายในตำบล เช่น โรงงาน ร้านค้า บริษัท ห้างร้าน โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น
- ตัวชี้วัดที่ 12:** “ผลผลิตจากการทำนา, การทำไร่และการทำการเกษตรอื่นๆ”
- 12.1 “ผลผลิตจากการทำนา”**
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการผลิตข้าว (ผลผลิตต่อไร่) คว้าปริมาณผลผลิตของครัวเรือนส่วนมากในหมู่บ้านเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย” ทั้งนี้จะแยกเป็น 2 ระดับ คือ
- (1) การทำนา 2 ครั้ง จะใช้เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยของทั่วประเทศ
 - (2) การทำนา 1 ครั้ง จะใช้เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยของแต่ละภาค
- 12.2 “ผลผลิตจากการทำไร่”**
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการผลิตพืชไร่ต่างๆ ทั้งพืชไร่อายุยาวหรือพืชไร่อายุสั้น โดยดูปริมาณผลผลิตต่อไร่ตามประเภทของพืชไร่แต่ละชนิดที่ครัวเรือนส่วนมากในหมู่บ้านปลูกกัน เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยผลผลิตต่อไร่ทั่วประเทศ”
- 12.3 “ผลผลิตจากการทำเกษตรอื่น ๆ”**
- จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด:** “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของผลผลิตต่อครัวเรือนในการประกอบอาชีพเกษตรอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำนา ทำไร่ ได้แก่ การทำสวนยาง การเลี้ยงสัตว์เพื่อขาย การทำประมง (ทะเลและน้ำจืด) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (น้ำกร่อย น้ำทะเล และน้ำจืด) การทำสวนผลไม้ ผัก ไม้ดอก ไม้ยืนต้นอื่นๆ และกิจกรรมเกษตรอื่นๆ”

- ตัวชี้วัดที่ 13: “การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของผลผลิตต่อครัวเรือน ในการประกอบอาชีพอุตสาหกรรม หรือหัตถกรรมในครัวเรือน”
- ตัวชี้วัดที่ 14: “การได้รับประโยชน์จากการมีสถานที่ท่องเที่ยว”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงโอกาสในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือนจากการมีสถานที่ท่องเที่ยวของตำบล”
- ตัวชี้วัดที่ 15: “การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคนในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ มีโอกาสได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษา ว่ามีมากน้อยเพียงใด”

กลุ่มปัจจัยที่ 3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

- ตัวชี้วัดที่ 16: “การได้รับการคุ้มครองทางสังคม”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกว่าในหมู่บ้านมีสวัสดิการสังคมที่หมู่บ้านจัดขึ้น หรือกองทุนสวัสดิการชุมชน ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและด้อยโอกาสหรือไม่”
- ตัวชี้วัดที่ 17: “การปลอดภัยเสพติด”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด โดยดูจากจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดมีจำนวนมากน้อยเพียงใด และมีการดำเนิน กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่”
- ตัวชี้วัดที่ 18: “การรวมกลุ่มของประชาชน”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสของคนในครัวเรือนได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสตรี ฯลฯ ว่ามีมากน้อยเพียงใด”
- ตัวชี้วัดที่ 19: “การคงอยู่ของประเพณีและวัฒนธรรม”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชุมชนยังคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี”

ด้านปัจจัยที่ 4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ตัวชี้วัดที่ 20: “คุณภาพดิน”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงพื้นผิวดินในหมู่บ้านว่ามีคุณภาพอย่างไร”
- ตัวชี้วัดที่ 22: “คุณภาพน้ำ”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดินในหมู่บ้านว่ามีคุณภาพเป็นอย่างไร”
- ตัวชี้วัดที่ 23: “การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น”
 จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกว่าหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนหรือไม่ หากไม่ได้อยู่ในเขตป่าสงวน หรือ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน ในหมู่บ้านมีพื้นที่ป่าและไม้ยืนต้น จำนวนมากน้อยเพียงใด”

ตัวชี้วัดที่ 24: “การใช้ประโยชน์ที่ดิน”

จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเพาะปลูกอย่างน้อยเพียงใด ตลอดจนมีการใช้ปุ๋ย ธรรมชาติ รวมทั้งการปลูกพืชคลุมดินหรือบำรุงดินหรือไม่”

กลุ่มปัจจัยที่ 5 ด้านอนามัยและสาธารณสุข

ตัวชี้วัดที่ 25: “ความปลอดภัยในการทำงาน”

จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงความปลอดภัยของร่างกายจากการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะภาค เกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวชนบท โดยดูจากการไม่บาดเจ็บเนื่องจากการทำงาน และหรือไม่เจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช”

ตัวชี้วัดที่ 26: “การป้องกันโรคติดต่อ”

จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกการให้บริการของรัฐด้านสาธารณสุข โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อ (ซึ่ง สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน) และสะท้อนให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของโรค ประเภทต่างๆ โดยดูได้จากการมีจำนวนผู้ป่วยหรือตายด้วยโรคติดต่อต่างๆ มากน้อย เพียงใด ซึ่งเน้นเฉพาะโรคติดต่อที่สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีน และผู้ที่ป่วยหรือตายนั้น ให้นำรวมทุกอายุ”

ตัวชี้วัดที่ 27: “การกีฬา”

จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการแข่งขันกีฬา โดยดูจากจำนวน ครั้งที่ได้มีการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้านหรือระหว่างหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดที่ 28: “การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม”

จุดมุ่งหมายตัวชี้วัด: “เพื่อบ่งบอกถึงสภาพขยะมูลฝอยและน้ำเสียในหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร อันจะทำให้สภาพ สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านดูสะอาดน่าอยู่อาศัย โดยดูได้จากการมีปัญหาขยะมูลฝอย/ปัญหาน้ำเสีย และการจัดการอย่างถูกสุขลักษณะหรือไม่”

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง “ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลการพึ่งพาตนเอง
ของชุมชนในจังหวัดเชียงราย”

เลขที่แบบสอบถาม..... วัน เดือน ปีที่ตอบแบบสอบถาม วันที่เดือน..... พ.ศ.....

ชื่อ -สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....

ตำแหน่ง..... บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง การศึกษาวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัด
เชียงราย โดยผลการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษา “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงราย” โดยจะนำผลการวิจัยไป
เสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต่อไป

****กรุณาตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางและเติมคำตอบลงในช่องว่างตามความเป็นจริง****

ตอนที่ 1 มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน

| รายการ | ไม่มี
โครงการ | มีโครงการ | | | | |
|---|------------------|----------------------------|------|-------------|-----|---------------|
| | | ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน | | | | |
| | | น้อย
ที่สุด | น้อย | ปาน
กลาง | มาก | มาก
ที่สุด |
| 1. ชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรื่อง
การปรับปรุงขอไฟฟ้าเพิ่มขึ้น | | | | | | |
| 2. ชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงถนน /
เส้นทางในหมู่บ้าน/ การปรับปรุงไหล่ทางถนนสายหลักของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 3. ชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านมีส่วนร่วมในการก่อสร้างร่องระบาย
น้ำของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการ/การใช้บริการห้องสมุดประจำ
หมู่บ้าน / ที่อ่านหนังสือของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการถนนสว่างปลอดภัยของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 6. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ในการ
พัฒนาหมู่บ้าน | | | | | | |
| 7. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน | | | | | | |
| 8. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชน | | | | | | |

| รายการ | ไม่มี
โครงการ | มีโครงการ | | | | |
|---|------------------|----------------------------|------|-------------|-----|---------------|
| | | ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน | | | | |
| | | น้อย
ที่สุด | น้อย | ปาน
กลาง | มาก | มาก
ที่สุด |
| 9. ชาวบ้านมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพในชุมชน | | | | | | |
| 10. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน (OTOP) | | | | | | |
| 11. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน | | | | | | |
| 12. ชาวบ้านมีการร่วมกันในการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ | | | | | | |
| 13. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์/
กลุ่มสหกรณ์/กลุ่มสะสมทุนอื่นๆ | | | | | | |
| 14. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์/
กลุ่มสหกรณ์/กลุ่มสะสมทุนอื่นๆ | | | | | | |
| 15. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่ม
สหกรณ์/กลุ่มสะสมทุนอื่นๆ | | | | | | |
| 16. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมลดรายจ่ายของครัวเรือน อาทิ การ
ทำปุ๋ยชีวภาพ การทำน้ำยาเอนกประสงค์ เป็นต้น | | | | | | |
| 17. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอบรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต | | | | | | |
| 18. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการสวนเกษตรเพื่อการเรียนรู้ | | | | | | |
| 19. ในช่วงเกิดโรคติดต่อ เช่น ไข้เลือดออกในฤดูฝน ชาวบ้านมีส่วน
ร่วมในการป้องกัน | | | | | | |
| 20. ในช่วงไข้หวัดนกระบาด ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการป้องกัน | | | | | | |
| 21. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชน | | | | | | |
| 22. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของชุมชน เช่น
การทำความสะอาดพื้นที่ส่วนกลาง อันได้ ศาลาหมู่บ้าน/ ลานกว้างของ
หมู่บ้าน | | | | | | |
| 23. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์การจัดบ้านเรือนให้สะอาด | | | | | | |
| 24. ชาวบ้านมีความร่วมมือในการแข่งขันกีฬาของชุมชน | | | | | | |
| 25. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน เช่น
การใช้อุปกรณ์เครื่องจักร/ การใช้สารเคมีในการเกษตร | | | | | | |

| รายการ | ไม่มี
โครงการ | มีโครงการ | | | | |
|---|------------------|----------------------------|------|-------------|-----|---------------|
| | | ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน | | | | |
| | | น้อย
ที่สุด | น้อย | ปาน
กลาง | มาก | มาก
ที่สุด |
| 26. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ/จัดหาอุปกรณ์การแพทย์ของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 27. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมดูแลสุขภาพคนในชุมชน | | | | | | |
| 28. ชาวบ้านมีส่วนในจัดหา/เข้าใช้บริการห้องออกกำลังกายของชุมชน | | | | | | |
| 29. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการอนามัยแม่และเด็ก | | | | | | |
| 30. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการป้องกันโรคเบาหวาน/ความดันโลหิต | | | | | | |
| 31. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการรณรงค์/ควบคุม/ป้องกันโรคเอดส์ | | | | | | |
| 32. ชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านมีส่วนร่วมจัดงานประเพณี หรือ งานบุญประจำหมู่บ้าน | | | | | | |
| 33. ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการสอดส่องดูแลปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน/โครงการชุมชนปลอดยาเสพติด | | | | | | |
| 34. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม/พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน | | | | | | |
| 35. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม/พัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชน | | | | | | |
| 36. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรดน้ำเข้าพรรษาของชุมชน | | | | | | |
| 37. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันแม่/วันพ่อของชุมชน | | | | | | |
| 38. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเด็กด้วยโอกาส | | | | | | |
| 39. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น | | | | | | |
| 40. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำบุญของหมู่บ้าน | | | | | | |
| 41. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ | | | | | | |
| 42. ชาวบ้านมีส่วนร่วมอนุรักษ์และรักษาป่าไม้ | | | | | | |
| 43. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปลูกป่าทดแทน | | | | | | |

| รายการ | ไม่มี
โครงการ | มีโครงการ | | | | |
|--|------------------|----------------------------|------|-------------|-----|---------------|
| | | ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน | | | | |
| | | น้อย
ที่สุด | น้อย | ปาน
กลาง | มาก | มาก
ที่สุด |
| 44. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม
ยกตัวอย่างเช่น การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ การปลูกพืชคลุมดิน รักษาแหล่งน้ำ
ไม่ให้เน่าเสีย | | | | | | |
| 45. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน
แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน | | | | | | |
| 46. ชาวบ้านมีส่วนช่วยในการจัดการมลพิษจากอุตสาหกรรมใน
ครัวเรือน | | | | | | |
| 47. ชาวบ้านมีส่วนช่วยในการจัดการมลพิษจากสารเคมีจากการทำ
เกษตร | | | | | | |
| 48. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการคัดแยกขยะและกำจัดขยะอย่าง
ถูกวิธี | | | | | | |
| 49. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงบำรุงดิน | | | | | | |
| 50. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาอ่างเก็บน้ำ | | | | | | |
| 51. ชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเอกสาร
สิทธิ์และที่ดินทำกิน | | | | | | |
| 52. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ใน
การเกษตร/ การขุดสระเก็บน้ำไว้เพื่อการเกษตร | | | | | | |
| 53. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้/
การปรับปรุงประปาหมู่บ้าน | | | | | | |

ตอนที่ 2 มิติด้านขีดความสามารถในการจัดการ

รายการ	ความสามารถในการจัดการของชุมชน					ไม่มีปัญหา/ไม่มีโครงการ
	ผู้นำหรือหน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดการ	หน่วยงานภายนอกจัดการแต่ได้รับการผลักดันจากชุมชน	หมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานภายนอก	หมู่บ้านจัดการเอง	หมู่บ้านจัดการเองและยังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	
1. หากชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ และสิทธิในที่ดินทำกิน หมู่บ้านท่านบริหารจัดการอย่างไร						
2. หากชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดปัญหาเรื่องไฟฟ้าในหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านบริหารจัดการอย่างไร						
3. หากหมู่บ้านท่านต้องการปรับปรุงถนน/เส้นทางในหมู่บ้าน / การปรับปรุงแหล่งทางถนนสายหลัก หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
4. หากหมู่บ้านท่านต้องการก่อสร้างร่องระบายน้ำของหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
5. หากหมู่บ้านท่านต้องการก่อสร้างร่องระบายน้ำของหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
6. การจัดการโครงการขุดสระเก็บน้ำไว้เพื่อการเกษตร หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						

| รายการ | ความสามารถในการจัดการของชุมชน | | | | | ไม่มี
ปัญหา/
ไม่มี
โครงการ |
|--|---|---|---|-----------------------|--|-------------------------------------|
| | ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็น
ผู้จัดการ | หน่วยงาน
ภายนอกจัดการ
แต่ได้รับการ
ผลักดันจาก
ชุมชน | หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก | หมู่บ้าน
จัดการเอง | หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง | |
7.การดำเนินการปรับปรุงประปาหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร						
8.หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการถนนสว่างปลอดภัยของหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						
9.หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการ พัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						
10.หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการปรับปรุงพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						
11.หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชน หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						
12.การดำเนินงานของห้องสมุดชุมชน หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						
13.หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพ ในชุมชน หมู่บ้านของ ท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร						

| รายการ | ความสามารถในการจัดการของชุมชน | | | | | ไม่มี
ปัญหา/
ไม่มี
โครงการ |
|---|---|---|---|-----------------------|--|-------------------------------------|
| | ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็น
ผู้จัดการ | หน่วยงาน
ภายนอก
จัดการแต่
ได้รับการ
ผลักดันจาก
ชุมชน | หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก | หมู่บ้าน
จัดการเอง | หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง | |
| 14. หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน (OTOP)
หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 15. หากหมู่บ้านของท่านจัดทำโครงการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน
หมู่บ้านของท่านมีการบริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 16. การดำเนินการในเรื่องการจัดการก่อตั้ง ธนาคารหมู่บ้าน/ กลุ่มออมทรัพย์/
สหกรณ์ร้านค้า/กลุ่มสะสมทุนอื่นๆ หมู่บ้านของท่านมีวิธีการบริหารจัดการ
อย่างไร | | | | | | |
| 17. การดำเนินการของธนาคารหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ร้านค้า/กลุ่ม
สะสมทุนอื่นๆ หมู่บ้านของท่านมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 18. หากหมู่บ้านของท่านเกิดปัญหาที่เกิดจากการผลิต อาทิเช่น ไร้กระบาดใน
พืช ปัญหาวัชพืช เป็นต้น หมู่บ้านของท่านมีวิธีการจัดการกับปัญหา
อย่างไร | | | | | | |

รายการ	ความสามารถในการจัดการของชุมชน					ไม่มีปัญหา/โครงการ
	ผู้นำหรือหน่วยงานภายนอกเป็น ผู้จัดการ	หน่วยงานภายนอกจัดการแต่ได้รับการผลักดันจากชุมชน	หมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานภายนอก	หมู่บ้านจัดการเอง	หมู่บ้านจัดการเองและยังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	
19. หากหมู่บ้านของท่านเกิดปัญหาเรื่องเกี่ยวกับผลปรัประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน หรือปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธีจัดการกับปัญหาอย่างไร						
20. หากหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมกระจายอย่างรวดเร็ว อาทิ การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำน้ำยาอเนกประสงค์ เป็นต้น หมู่บ้านของท่านมีวิธีการจัดการอย่างไร						
21. หากหมู่บ้านของท่านมีโครงการอบรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต หมู่บ้านของท่านมีวิธีการจัดการอย่างไร						
22. หากเกิดปัญหาโรคติดต่อ/โรคระบาด เช่น ไข้เลือดออก / ไข้ฉี่หนูในหมู่บ้านของท่านมีวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างไร						
23. หากหมู่บ้านของท่านเกิดปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างไร						

| รายการ | ความสามารถในการจัดการของชุมชน | | | | | ไม่มี
ปัญหา/
โครงการ |
|--|---|---|---|-----------------------|--|----------------------------|
| | ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็น
ผู้จัดการ | หน่วยงาน
ภายนอก
จัดการแต่ได้รับ
การผลักดัน
จากชุมชน | หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก | หมู่บ้าน
จัดการเอง | หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง | |
| 24.หมู่บ้านของท่านดูแลการรักษาความสะอาดของชุมชน หมู่บ้านท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 25.หากหมู่บ้านของท่านจัดกิจกรรมรณรงค์การจัดบ้านเรือนให้สะอาด
หมู่บ้านท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 26.การดำเนินการการเงินกีฬาของหมู่บ้าน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหาร
จัดการอย่างไร | | | | | | |
| 27.การดำเนินการป้องกันอันตรายจากการทำงาน เช่น การใช้อุปกรณ์
เครื่องจักรในการทำงาน/ การใช้สารเคมีในการเกษตร หมู่บ้านของท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 28.การดำเนินการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์การแพทย์ของหมู่บ้านของท่านของ
ท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |
| 29.การดำเนินการกิจกรรมดูแลสุขภาพคนในชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร | | | | | | |

รายการ	ความสามารถในการจัดการของชุมชน					ปัญหา/โครงการ
	ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็น
ผู้จัดการ	หน่วยงาน
ภายนอกจัดการ
แต่ได้รับการ
ผลักดันจาก
ชุมชน	หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก	หมู่บ้าน
จัดการเอง	หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง	
30.การดำเนินการห้องออกกักตัวของชุมชนหมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหาร
จัดการอย่างไร						
31.การจัดโครงการอนามัยแม่และเด็ก หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
32.การจัดโครงการป้องกันโรคเบาหวาน/ความดันโลหิต หมู่บ้านของท่านมี
วิธีบริหารจัดการอย่างไร						
33.การจัดโครงการรณรงค์ควบคุม/ป้องกันโรคเอดส์ หมู่บ้านของท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร						
34.การดำเนินการงานประเพณี หรือ งานบุญประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านของ
ท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
35.การดำเนินการเรื่องอนุรักษ์และรักษาป่าไม้ หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหาร
จัดการอย่างไร						
36.การดำเนินการสอดคล้องดูแลปัญหาสุขภาพของเด็กของหมู่บ้าน/โครงการชุมชน
ปลอดภัยพัฒนาหมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						

รายการ	ความสามารถในการจัดการของชุมชน					ปัญหา/โครงการ
	ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็น
ผู้จัดการ	หน่วยงานภายนอก
จัดการแต่ได้รับ
การผลักดันจาก
ชุมชน	หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก	หมู่บ้าน
จัดการเอง	หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง	
37.การดำเนินการ โครงการส่งเสริม/พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ/เยาวชน
ในชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
38.การดำเนินการกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษาของชุมชน หมู่บ้านของท่านมี
วิธีบริหารจัดการอย่างไร						
39.การดำเนินการกิจกรรมวันแม่/วันพ่อของชุมชนหมู่บ้านของท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร						
40.การจัดตั้งกองทุนเด็กด้วยโอกาสของชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหาร
จัดการอย่างไร						
41.การดำเนิน โครงการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
42.การดำเนินการ โครงการปลูกป่าทดแทนของชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธี
บริหารจัดการอย่างไร						
43.การดำเนินการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของ
ชุมชน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						

| รายการ | ความสามารถในการจัดการของชุมชน | | | | | ไม่มี
ปัญหา/
โครงการ |
|--|---|---|---|-----------------------|--|----------------------------|
| | ผู้นำ หรือ
หน่วยงาน
ภายนอกเป็นผู้
จัดการ | หน่วยงาน
ภายนอก
จัดการแต่
ได้รับการ
ผลักดันจาก
ชุมชน | หมู่บ้าน
ร่วมกับ
หน่วยงาน
ภายนอก | หมู่บ้าน
จัดการเอง | หมู่บ้านจัดการ
เองและยัง
พัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง | |
44. การดำเนินการจัดการมลพิษจากอุตสาหกรรม/การทำเกษตร หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
45. การดำเนินการ โครงการคัดแยกขยะและกำจัดขยะอย่างถูกวิธี หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
46. การดำเนินการ โครงการปรับปรุงบำรุงดิน หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
47. การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาอ่างเก็บน้ำ หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						
49. การดำเนินการเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ปลูกพืชคลุมดิน รักษาแหล่งน้ำไม่ให้เน่าเสีย หมู่บ้านของท่านมีวิธีบริหารจัดการอย่างไร						

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

3.1 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.คนในชุมชนได้ทำการศึกษาเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาใช้ในพื้นที่เกษตรของตนเอง					
2.คนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต					
3.คนในชุมชนมีการหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิควิธีใหม่ๆ เพื่อให้การทำเกษตรได้ผลดียิ่งขึ้น					
4.คนในชุมชนมีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือใช้ได้ด้วยตนเอง					
5.คนในชุมชนรู้วิธีการใช้และสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและถูกต้อง					
6.คนในชุมชนสามารถซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง					
7.คนในชุมชนมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเกษตร					
8.คนในชุมชนมีพื้นที่เฉพาะสำหรับการจัดเก็บปุ๋ยธรรมชาติ					
9.คนในชุมชนมีการใช้ปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์					
10.คนในชุมชนมีการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อสามารถเก็บไว้บริโภคในระยะยาว					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ					
1.คนในชุมชนใช้แหล่งเงินทุนของตนเองในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ					
2.คนในชุมชนใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ					
3.คนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนจากนายทุนนอกระบบในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ					
4.คนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนภายในชุมชนในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ					
5.คนในชุมชนกู้ยืมแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชนในการทำการเกษตรหรือการประกอบอาชีพอื่นๆ					
6.คนในชุมชนมีการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภค					
7.คนในชุมชนมีผลผลิตทางการเกษตรที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน					
8.คนในชุมชนมีผลผลิตทางการเกษตรมีเหลือเพื่อการจำหน่าย					
9.คนในชุมชนมีรายได้ที่มาจากการทำอุตสาหกรรม/หัตถกรรมในครัวเรือน					
10.คนในชุมชนมีรายได้ที่มาจากนอกภาคการเกษตร อาทิ รายได้จากแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชน					
11. มีผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ นำมาบริโภคในครัวเรือน					
12.มีผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ มีเหลือเพื่อการจำหน่าย					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13.มีการปลูกไม้ดอก/ไม้ผลเพื่อเพิ่มรายได้ของครัวเรือน					
14.มีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน					
15.มีผลผลิตจากพืชผักสวนครัวมีเหลือเพื่อการจำหน่าย					
16.มีการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อบริโภคในครัวเรือน					
17.มีผลผลิตจากพืชสมุนไพรมีเหลือเพื่อการจำหน่าย					
18.ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต					
3.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
1.มีแหล่งน้ำในการทำการเกษตรมาจากสระน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง					
2.ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์/ทำการเกษตร					
3.ในชุมชนมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน					
4.ในชุมชนมีสภาพของดินในพื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์					
5.ในชุมชนมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง/อุทกภัย					
6.ในชุมชนมีปัญหาด้านมลพิษ					
7.ในชุมชนมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์					
8.มีการปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ผล รอบสระน้ำในพื้นที่เกษตรของตนเอง					
9.มีการทำลายขยะที่เป็นเศษวัสดุจากธรรมชาติ โดยการฝังกลบเพื่อใช้เป็นปุ๋ยธรรมชาติ					
10.มีการรณรงค์เรื่องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
3.4 ปัจจัยด้านจิตใจ					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.มีการไปวัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ					
2.มีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน					
3.มีการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศาสนา					
4.มีการร่วมงานภายในชุมชนเป็นประจำ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ					
5.มีความสามารถแก้ไขปัญหาได้เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือการประกอบอาชีพ					
6.มีโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในแต่ละวัน					
7.มีกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนที่ชาวบ้านชอบ นอกเหนือจากการทำงาน					
8.ในชุมชนมีการแบ่งปันสิ่งของ/อาหารแก่ผู้อื่น					
9.เมื่อเกิดปัญหาบางอย่างทำให้ผลผลิตเสียหาย จะยังคงทำการเกษตรเช่นเดิม โดยการเริ่มต้นปลูกพืชผลต่างๆ ใหม่อีกครั้ง					
10.มีความเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง					
11.มีบุคคล/สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน					
3.5 ปัจจัยด้านสังคม					
1.มีการแบ่งปันพันธุ์พืช/ปุ๋ย/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้ซึ่งกันและกัน					
2.มีการช่วยกันในการทำเกษตร เช่น การเตรียมดิน การขุดสระน้ำ การหว่านพืช การปลูก และการเก็บเกี่ยวผลผลิต					
3.มีการใช้ลานตากข้าวหรือยุ้งข้าวร่วมกันได้					
4.มีการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนร่วม เช่น เครื่องสีข้าว					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.มีการแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนผลผลิตที่ผลิตได้ ระหว่างกัน					
6.มีการประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ					
7.มีศูนย์กลางการตลาด โดยการจัดการภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิต					
8.มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน					
9.เป็นสมาชิกในกลุ่มเกษตร/ออมทรัพย์/สหกรณ์					
10.มีตั้งกองทุนของชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน					
3.6 ปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ					
1.ได้รับข้อมูลข่าวสารและปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2.ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ“เกษตรทฤษฎีใหม่”ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ					
3.ได้ไปทัศนศึกษา/ดูงานในพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการสนับสนุนจาก อบต.					
4.ได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต.					
5.ได้รับการรับการสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อบต.					
6.ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐ					
8. ได้เข้าร่วมประชุมของหน่วยงานภาครัฐ/อบต.เมื่อชุมชนเกิดปัญหา					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

- โปรดให้คำอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามความเข้าใจของท่าน

- ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการจัดการชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐหรือไม่
 ความรู้ดังกล่าวสามารถประยุกต์ได้กับชุมชนของท่านหรือไม่

แหล่งข้อมูลที่ได้รับความรู้	ประยุกต์ได้	ประยุกต์ไม่ได้
4.1 หน่วยของรัฐ		
2.2 แหล่งอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ
โปรดระบุ.....		
4.3 ไม่เคยรับทราบว่ามีแนวคิดเช่นนี้มาก่อน		

- โปรดระบุโครงการในชุมชนของท่านที่นำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

- หากไม่ได้นำมาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชุมชนของท่านเพราะอะไร

ภาคผนวก ก

แบบจำลองโพรบิต (Probit model)

เนื่องจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน เราไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงว่า ชุมชนใดมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้จึงเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้ หรือตัวแปรแฝง (Latent variable) หรือ y_i^* ถูกกำหนดโดยตัวแปรอิสระที่สามารถสังเกตได้ โดยที่ค่าดัชนีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนเพิ่มขึ้น แสดงถึงความเป็นไปได้ที่ชุมชนจะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น แสดงได้ดังสมการโครงสร้างต่อไปนี้

$$y_i^* = X_i\beta + \varepsilon_i$$

โดยที่ y_i^* คือ ตัวแปรแฝงที่แสดงถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

x_i คือ ตัวแปรอิสระที่ i

ε_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีการแจกแจงแบบปกติ

จากสมการข้างต้น กำหนดให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตได้มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยที่สามารถสังเกตได้คือ ดัชนีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน¹ โดยกำหนดให้ชุมชนจะมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ก็ต่อเมื่อมีค่าดัชนีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้สูงมากกว่าค่าวิกฤต (Threshold) ซึ่งสามารถแสดงค่าที่สังเกตได้ ดังสมการต่อไปนี้

$$y_i = \begin{cases} 1 & \text{if } y_i^* \geq \tau \\ 0 & \text{if } y_i^* < \tau \end{cases}$$

¹ ในการศึกษาที่กำหนดให้ค่าดัชนีระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนมีค่าต่ำสุดคือ 0 และค่าสูงสุดคือ 100 โดยหากชุมชนมีค่าดัชนีระหว่างร้อยละ 70 – 100 แสดงว่า ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ และหากชุมชนมีค่าดัชนีระหว่างร้อยละ 0 – 69.99 แสดงว่า ชุมชนไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้

โดยที่ τ คือ ค่าวิกฤต (Threshold) หรือ จุดตัด (Cut point) ซึ่งกำหนดให้ $\tau = 70$ และ y_i^* มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 โดยหาก $y_i^* < \tau$ แล้ว $y = 0$ หมายถึง ชุมชนไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และหาก $y_i^* \geq \tau$ แล้ว $y = 1$ หมายถึง ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

จากสมการ โครงสร้างข้างต้นสามารถแปลงเป็นแบบจำลองความน่าจะเป็น (Probability model) เมื่อกำหนดค่าของตัวแปรอิสระ ดังนี้²

$$\begin{aligned} \text{prob}(y_i = 1) &= \text{prob}(y_i^* > 0) \\ &= \text{prob}(X_i\beta + \varepsilon_i > 0) \\ &= \text{prob}(\varepsilon_i > -X_i\beta) \\ &= \text{prob}\left(\frac{\varepsilon_i}{\sigma} > -X_i\frac{\beta}{\sigma}\right) \end{aligned}$$

โดยที่ σ^2 คือ ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน ซึ่งการหารด้วย σ ในสมการข้างต้นจะทำให้ $\frac{\varepsilon_i}{\sigma}$ เป็นการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (Standard normal distribution) และมีลักษณะสมมาตร (Symmetric) จึงจัดให้อยู่ในรูปใหม่ได้คือ

$$\begin{aligned} \text{prob}(y_i = 1) &= \text{prob}\left(\frac{\varepsilon_i}{\sigma} < X_i\frac{\beta}{\sigma}\right) \\ &= \Phi\left(X_i\frac{\beta}{\sigma}\right) \\ &= \int_{-\infty}^{X_i\frac{\beta}{\sigma}} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\left(-\frac{z^2}{2}\right) dz \end{aligned}$$

โดยที่ $\Phi(\cdot)$ คือ การแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน ซึ่งจำกัดความเป็นไปได้ให้มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 หรือนั่นคือ

$$\lim_{z \rightarrow +\infty} \Phi(z) = 1$$

และ

$$\lim_{z \rightarrow -\infty} \Phi(z) = 0$$

² Johnston and Dinardo. 1997. Econometric methods. New York : McGraw-Hill.

ในการสร้าง Likelihood function เพื่อทำการคาดประมาณด้วยวิธี MLE นั้น จะกำหนดให้ p_i เป็นความน่าจะเป็นของการสังเกตว่าค่าของ y ที่สังเกตได้นั้นเป็นอะไร นั่นคือ³

$$p_i = \begin{cases} \Pr(y_i = 1|x_i) & \text{if } y_i = 1 \\ 1 - \Pr(y_i = 1|x_i) & \text{if } y_i = 0 \end{cases}$$

หากค่าสังเกตได้เป็นอิสระ จะได้ Likelihood function คือ

$$L(\beta|y, X) = \prod_{i=1}^N p_i$$

เมื่อรวมทั้งสองสมการข้างต้น จะได้

$$L(\beta|y, X) = \prod_{y=1}^N \Pr(y_i = 1|x_i) \prod_{y=0}^N [1 - \Pr(y_i = 1|x_i)]$$

สมการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผลของแบบจำลองจะมีเพียงสองกรณีเท่านั้น คือ $y_i = 1$ และ $y_i = 0$ ตามลำดับ โดยที่ $\Pr(y_i = 1|x_i) = \Phi(X_i \frac{\beta}{\sigma})$ จึงนำไปแทนในสมการข้างต้น จะได้

$$L(\beta|y, X) = \prod_{y=1}^N \Phi(X_i \frac{\beta}{\sigma}) \prod_{y=0}^N [1 - \Phi(X_i \frac{\beta}{\sigma})]$$

ใส่ log ในสมการ... ทำให้ได้ Likelihood function คือ

$$\ln L(\beta|y, X) = \sum_{y=1} \ln \Phi(X_i \frac{\beta}{\sigma}) + \sum_{y=0} \ln [1 - \Phi(X_i \frac{\beta}{\sigma})]$$

จาก Likelihood function ข้างต้นมีลักษณะ globally concave ทำให้ผลการคาดประมาณด้วยวิธี MLE มีความเป็นหนึ่งเดียว (Uniqueness) ซึ่งผลการคาดประมาณดังกล่าวมีความแม่นยำ (Consistent) และมีประสิทธิภาพ (Efficient) ทั้งนี้ ในการแปลความหมายของแบบจำลอง Probit ข้างต้น จะใช้ค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) กล่าวคือ เป็นค่าความชันของเส้นโค้งความเป็นไปได้ที่เกี่ยวข้องกับ x_i และ $\Pr(y = 1|x)$ เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งสามารถแสดงถึง

³ Long, J. S.. 1997. Regression model for categorical and limited dependent variables. Thousand Oaks: Sage Publications.

ความเปลี่ยนแปลงในค่าความคาดหวังของ y เมื่อตัวแปรอิสระมีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ทั้งหมดกำหนดให้คงที่ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากค่าผลกระทบส่วนเพิ่มขึ้นอยู่กับระดับของตัวแปรทั้งหมด ดังนั้น จึงต้องกำหนดค่าของตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณผลกระทบดังกล่าว การศึกษานี้เลือกใช้วิธีผลกระทบส่วนเพิ่มแบบเฉลี่ยรวม (Average marginal effect)⁴ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$\frac{\partial \Pr(y = 1|x)}{\partial x_k} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \phi(x_k \beta) \beta_k$$

การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง

ในการพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง นอกเหนือจากการพิจารณาถึงความสอดคล้องกับทฤษฎี โดยสังเกตจากเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์ที่คาดประมาณได้ว่า มีความสอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่แล้ว ยังมีวิธีการพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองที่นิยมใช้ ดังนี้⁵

1. การทดสอบอัตราส่วนความน่าจะเป็น (Likelihood ratio test: LR test) เป็นการทดสอบว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองที่กำลังพิจารณามีผลกระทบต่อตัวแปรตามหรือไม่ด้วยระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α ซึ่งตัวสถิติที่ใช้ทดสอบสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$LR = 2(L_{ur} - L_r) \xrightarrow{d} \chi^2(g)$$

โดยที่ L_{ur} คือ ค่า Log-likelihood function เมื่อไม่ได้กำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ตัวใดตัวหนึ่งเท่ากับศูนย์ (Unrestricted model)

L_r คือ Log-likelihood function เมื่อไม่ได้กำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ที่ต้องการทดสอบ g ตัวมีค่า เท่ากับศูนย์ (Restricted model)

⁴ เนื่องจากวิธีผลกระทบส่วนเพิ่มแบบเฉลี่ยรวม (Average marginal effect) จะนำเอาค่าของตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมด (all observation) มาใช้ในการคำนวณ ซึ่งจะสอดคล้องความเป็นจริงมากกว่าวิธีผลกระทบส่วนเพิ่ม ณ ค่าเฉลี่ย (Marginal effect at mean) ที่พิจารณาเฉพาะค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ (Independent variables)

⁵ นัฐพงษ์ เจริญอุภากรสมิ. 2552. การวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกซื้อหนังสือทางช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

g คือ จำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการทดสอบ

การทดสอบ LR test จะทำโดยการเปรียบเทียบค่า LR กับค่า $\chi^2(g)$ โดยหากค่า LR สูงกว่า $\chi^2(g)$ หมายถึง ตัวพารามิเตอร์ที่ต้องการทดสอบไม่เท่ากับศูนย์ กล่าวคือ ตัวแปรอิสระที่เราทดสอบสามารถอธิบายตัวแปรตาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α

2. การทดสอบความกลมกลืนของข้อมูล (Goodness of fit) เป็นการวัดความสามารถในการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม โดยใช้ McFadden R^2 ซึ่งสามารถเขียนในรูปทั่วไปได้ดังนี้

$$R_{McF}^2 = 1 - \frac{\log(L_1)}{\log(L_0)}$$

โดยที่ $\log(L_1)$ คือ ค่า Log-likelihood function เมื่อไม่ได้กำหนดค่าพารามิเตอร์ตัวใดตัวหนึ่งเท่ากับศูนย์ (Unrestricted model)

$\log(L_0)$ คือ ค่า Log-likelihood function เมื่อกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่เป็นสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวโดยไม่ได้รวมพารามิเตอร์ที่เป็นค่าคงที่ให้มีค่าเท่ากับศูนย์ (Restricted model)

ทั้งนี้ ค่า R_{McF}^2 จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยที่ค่า R_{McF}^2 ที่สูงขึ้น จะแสดงถึง ตัวแปรอิสระในแบบจำลองมีความสามารถในการอธิบายตัวแปรตามได้มากขึ้น

3. การทดสอบความสามารถในการพยากรณ์ (Predictive quality) โดยใช้ Count R^2 เป็นการวัดอัตราความแม่นยำของแบบจำลอง ซึ่งมีวิธีการคือ จะพยากรณ์ทางเลือกที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจ โดยมีเกณฑ์การพยากรณ์คือ

$$\hat{y}_i = \begin{cases} 1 & \text{if } \hat{p}_i \geq c \\ 0 & \text{if } \hat{p}_i < c \end{cases}$$

โดยที่ \hat{p}_i คือ ความน่าจะเป็นที่พยากรณ์ว่าตัวอย่างจะเลือกทางเลือก $y_i = 1$

\hat{y}_i คือ ทางเลือกที่พยากรณ์ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเลือก โดย \hat{y}_i มี 2 ค่า คือ 0 หรือ 1

c คือ ค่าที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่ากลุ่มตัวอย่างจะเลือกทางเลือกใด ซึ่ง

โดยทั่วไปจะกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.5

ในการคำนวณอัตราความแม่นยำของแบบจำลอง จะคำนวณจากอัตราร้อยละการพยากรณ์ที่ถูกต้องของแบบจำลอง (Hit rate) ซึ่งจะเปรียบเทียบค่า \hat{y}_i กับ y_i หากมีค่าเท่ากันจะนับว่าเป็นการพยากรณ์ที่ถูกต้อง โดยจะกำหนดให้ $w_i = 1$ และหากมีค่าไม่เท่ากันจะกำหนดให้ $w_i = 0$ ดังนั้น Count R^2 สามารถเขียนในรูปทั่วไปได้ ดังนี้

$$\text{Count } R^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n w_i$$

โดยที่ w_i คือ จำนวนของการพยากรณ์ที่ถูกต้องสำหรับผลลัพธ์ที่ i
 n คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ภาคผนวก
ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ตารางที่ 1 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเมืองเชียงราย

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|----------------|-----------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 1 | รอบ
เวียง | หนองคำน | 89.78 | 61.84 | 51.49 | 67.7 | C+ |
| 2 | | ป่าบง | 82.00 | 60.79 | 70.33 | 71.04 | B |
| 3 | | ป่าขามน
ใหม่ | 84.44 | 62.05 | 51.79 | 66.09 | C+ |
| 4 | นางแล | ป่าห้า | 78.52 | 71.85 | 70.69 | 73.69 | B |
| 5 | | นางแล | 88.00 | 67.04 | 70.98 | 75.34 | B+ |
| 6 | | นางแลเหนือ | 92.67 | 67.42 | 69.45 | 76.51 | B+ |
| 7 | | เด่น | 92.67 | 73.01 | 71.9 | 79.19 | B+ |
| 8 | | นางแลใน | 77.84 | 57.64 | 77.09 | 70.86 | B |
| 9 | | คอกแก้ว | 83.33 | 70.97 | 49.68 | 67.99 | C+ |
| 10 | | ดาวดึงส์ | 83.56 | 70.24 | 73.1 | 75.63 | B+ |
| 11 | แม่
ข้าวต้ม | ข้าวต้ม | 87.96 | 65.25 | 52.5 | 68.57 | C+ |
| 12 | | ป่าขาง | 88.00 | 56.66 | 66.5 | 70.38 | B |
| 13 | | กองยาว | 83.04 | 75 | 88.9 | 82.31 | A |
| 14 | | หนองบัว
แดง | 90.37 | 70.34 | 62.56 | 74.42 | B |
| 15 | | โละป่าห้า | 70.89 | 75.66 | 61.57 | 69.37 | C+ |
| 16 | | ห้วยอัมใหญ่ | 89.63 | 53.5 | 66.08 | 69.74 | C+ |
| 17 | | เวียงกลาง | 74.44 | 58.67 | 86.89 | 73.33 | B |
| 18 | | ใหม่ | 87.00 | 65.41 | 66.22 | 72.88 | B |

ตารางที่ 1 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------------|---------------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 19 | | ใหม่บัวแดง | 73.67 | 78.28 | 74.69 | 75.55 | B+ |
| 20 | | สันด้นกอก | 78.33 | 82.09 | 75.07 | 78.5 | B+ |
| 21 | | เกษแก้ว | 89.07 | 66.03 | 71.59 | 75.56 | B+ |
| 22 | สัน
ทราย | สันทราย
หลวง | 88.67 | 61.86 | 64.39 | 71.64 | B |
| 23 | | สันทราย
น้อย | 89.00 | 59.65 | 59.87 | 69.51 | C+ |
| 24 | | โป่งสลิ | 70.19 | 75.32 | 61.74 | 69.08 | C+ |
| 25 | | ใหม่ทราย
ทอง | 87.67 | 55.62 | 75.58 | 72.96 | B |
| 26 | ห้วย
สัก | โป่งสี | 65.67 | 57.77 | 65.29 | 62.91 | C |
| 27 | | ทุ่งป่ายาง | 71.67 | 69.72 | 54.69 | 65.36 | C+ |
| 28 | | ป่าก่อ | 76.33 | 64.17 | 61.79 | 67.43 | C+ |
| 29 | | ร่องเปือ | 60.67 | 74.97 | 69.73 | 68.45 | C+ |
| 30 | | คอนชุม | 76.56 | 57.07 | 62.12 | 65.25 | C+ |
| 31 | | ร่องเปือใน | 77.22 | 61.14 | 66.94 | 68.44 | C+ |
| 32 | | ป่าเหียง | 78.33 | 56.45 | 52.03 | 62.27 | C |
| 33 | ริมกก | ฟาร์มส้ม
พันธกิจ | 78.33 | 43.44 | 90.71 | 70.83 | B |
| 34 | | ป่ายางหลวง | 82.96 | 69.75 | 71.5 | 74.74 | B+ |
| 35 | | ริมงาม | 80.00 | 63.72 | 53.1 | 65.61 | C+ |

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
36	ป่าอ้อ	ร่องขุน	86.67	57.01	65.05	69.58	C+
	คอน						
	ชัย						
37		สันมะ	80.00	77.22	62.78	73.33	B
		หลอด					
38		สันสลี	77.67	58.09	80	71.92	B
39		หนองแสด้บ	73.00	68.21	70.56	70.59	B
40		หนองหม้อ	86.22	74.55	79.42	80.06	A
41		ป่าอ้อ	80.00	50.83	70.59	67.14	C+
42	คอย	โป่งคำ	71.44	71.98	68.44	70.62	B
	ฮาง						
43		ห้วยปู	78.67	75.37	77.11	77.05	B+
		พัฒนา					
44		ยางคำนุ	75.67	72.2	78.39	75.42	B+
45	แม่ยาว	ป่าอ้อ	85.56	72.04	81.98	79.86	B+
46		ทุ่งหลวง	65	79.14	80.68	74.94	B
47		ทรายมูล	71.67	70.15	70.92	70.91	B
48		ท่าหลุก	79.67	86.55	73.6	79.94	B+
49		สันป่ายาง	72.56	73.57	70.81	72.31	B
		ค่าเฉลี่ย	80.25	66.68	68.75	71.89	B
		(49 หมู่บ้าน)					

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเมืองจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองจำนวน 49 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 12 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 17 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 16 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 2

หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเมืองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 71.89 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 80.25 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง แต่มิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 66.68 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 68.75 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู่วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 2 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ในอำเภอเวียงชัย

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
1	เวียงชัยเหนือ	บ้านศรีบุญยืน	66.22	52.88	67.9	62.33	C
2		สันตันแทน	85.19	87.39	73.84	82.14	A
3		สันม่วงคำ	83.33	80.83	69	77.72	B+
4		ท่าบันไค	82.67	61.69	63.25	69.2	C+
5		เวียงเหนือ	86.30	76.28	74.14	78.90	B+
6		สันสลิด	92.00	29.45	80.67	67.37	C+
7		ราษฎร์เจริญ	78.00	88.47	72.68	79.72	B+
8		ค่ายเจริญ	91.85	83.59	74.75	83.4	A
9		โพธิ์ชัย	77.00	65.19	68.16	70.12	B
10		เวียงปางคำ	84.33	81.61	65.24	77.06	B+
11		ไตรแก้ว	81.56	60.16	73.37	71.7	B
12		ป่าก้อย	92.33	84.7	72.87	83.3	A
13	เมืองชุม	คอนแก้ว	81.56	60.16	73.37	71.70	B
14		วังช้าง	78.67	57.6	62.08	66.11	C+
15		ใหม่เมืองชุม	66.22	75.76	ห	74.64	B
16		ใหม่เจริญ	81.67	68.19	73.9	74.59	B

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
17		เวียงทอง	76.89	65.25	61.74	67.96	C
18	คอนศิลา	บ้านคอนใต้	82.44	68.16	58.9	69.83	C+
19		ช่องลม	68.89	78.53	62.18	69.87	C+
20		สันเจริญ	82.33	57.22	65.78	68.44	C+
21		คอน	80	88.05	76.05	81.37	A
22	เวียงชัย	กลางเวียง	80.67	74.91	59.33	71.64	B
23		ร่องบัวลอย	85.22	67.56	61.91	71.57	B
24		ด้ายกู่แก้ว	81.00	72.05	66.45	73.17	B
25		ไชย
นารายณ์	71.22	77.73	66.22	71.72	B
26		หนองหล่ม	69.11	71.6	59.7	66.8	C+
27		ไชยเจริญ
เหนือ	81.33	76.22	62.55	73.37	B
28		ไชยปราการ	77.00	69.07	68.07	71.59	B
29	ผางาม	ผางาม	89.67	80.39	55.21	75.09	B+
30		ร่องคือ	84.89	86.00	62.66	77.85	B+

ตารางที่ 2 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-----------|----------------------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 31 | ผา
งาม | ป่าบงเหนือ | 84.67 | 81.22 | 66.95 | 77.61 | B+ |
| 32 | | ป่าบงใต้ | 86.33 | 79.48 | 63.82 | 78.54 | B+ |
| | | ค่าเฉลี่ย
(32 หมู่บ้าน) | 80.96 | 72.11 | 67.19 | 73.64 | B |

จากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเวียงชัย จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเวียงชัยจำนวน 32 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 8 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 11 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 7 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 2 หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเวียงชัยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 73.86 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติด้านการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูล กชช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 80.96 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติด้านมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 72.11 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 67.19 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 3 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอพาน

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
1	สันติสุข	คอยไชยมงคล	78.56	73.84	60.73	71.04	B
2		ไร่ฮ้อย	82.00	73.84	60.73	72.19	B
3	สันติสุข	สันกอดตาล	87.25	73.84	60.73	73.94	B
4		ท่าต้นเกี๋ยง	80.33	73.84	60.73	71.63	B
5	เจริญเมือง	ป่าก่อ	79.33	69.34	60.55	69.74	C+
6		กล้วย	79.56	55.77	65.64	66.99	C+
7		ป่าดิ่ง	81.33	66.98	63.13	70.48	B
8		ดงหลวง	75.33	47.05	70.51	64.3	C
9		ป่าบง	88.44	62.33	74.72	75.17	B+
10		ห้วยป่าขวาง	68.67	59.48	67.46	65.2	C+
11		คอยเจริญ	79.78	81.87	69.68	77.11	B+
12		ใหม่เจริญมิตร	74.33	73.03	73.16	73.51	B
13	ป่าหุ้ง	ป่าหุ้ง	78.56	76.29	63.5	72.78	B
14		ป่าบงหลวง	80.22	79.71	66.04	75.32	B+

ตารางที่ 3 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้าน
การพัฒนา | มิติด้าน
การมีส่วนร่วม
ร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------------|-------------------|----------------------|-----------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 15 | | ป่าแถม | 84.81 | 75.16 | 63.5 | 74.49 | B |
| 16 | | จิวเต่า | 73.67 | 69.35 | 61.45 | 68.16 | C+ |
| 17 | ป่าหุ่่ง | เหมือง
หลวง | 71.33 | 75.91 | 61.76 | 69.67 | C+ |
| 18 | | ทุ่งมะฝาง | 81.30 | 75.18 | 61.03 | 72.5 | B |
| 19 | | ศาลา
เหมืองหิน | 79.52 | 75.18 | 61.03 | 71.91 | B |
| 20 | | ทุ่งผักกูด | 68.33 | 74.84 | 61.03 | 68.07 | C+ |
| 21 | ม่วงคำ | ม่วงคำ | 71.22 | 53.4 | 61.92 | 62.18 | C |
| 22 | | ผามวัว | 82.78 | 71.76 | 71.35 | 75.3 | B+ |
| 23 | | สันผักแค | 74.00 | 59.32 | 69.48 | 67.6 | C+ |
| 24 | | สันคันทิ้ง | 86.33 | 67.56 | 64.31 | 72.74 | B |
| 25 | | สันตัน
ต๋อง | 75.56 | 78.49 | 71.71 | 75.25 | B+ |
| 26 | | สันปู่ย่า | 74.67 | 72.18 | 63.61 | 70.15 | B |
| 27 | ทราย
ขาว | สันทราย | 69.67 | 57.29 | 64.36 | 63.77 | C |
| 28 | | แม่กาแว้ง | 72.11 | 58.61 | 62.42 | 64.38 | C |

ตารางที่ 3 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้าน
การพัฒนา | มิติด้าน
การมีส่วนร่วม | มิติด้าน
การบริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|--------------|-----------------|----------------------|---------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 29 | | ร้องธาร | 75.33 | 59.23 | 53.09 | 62.55 | C |
| 30 | | ห้วย
ทรายขาว | 70.19 | 60.96 | 54.71 | 61.95 | C |
| 31 | | หนองคุ้ม | 72.33 | 54.12 | 60.08 | 62.18 | C |
| 32 | ทรายขาว | ร้องธาร
ใหม่ | 65.93 | 59.98 | 62.98 | 62.96 | C |
| 33 | | ร้องธาร
กลาง | 82.33 | 70 | 61.68 | 71.34 | B |
| 34 | แม่เย็น | ปู่แกง | 79.11 | 70.97 | 65.12 | 71.73 | B |
| 35 | | สันกอง | 78.78 | 91.57 | 70.77 | 80.38 | A |
| 36 | | แม่เย็น | 84.07 | 65.83 | 66.5 | 72.14 | B |
| 37 | | ทุ่งพัฒนา | 82.44 | 72.44 | 76.06 | 76.98 | B+ |
| 38 | | สันตัน
แทน | 79.33 | 72.23 | 64.66 | 72.07 | B |
| 39 | เมือง
พาน | คอยคอน
ตัน | 82.37 | 74.07 | 60.73 | 72.39 | B |
| 40 | | ร้องหลอด | 84.00 | 73.86 | 60.73 | 72.86 | B |
| 41 | | ป่าไผ่ | 77.78 | 73.86 | 60.73 | 70.79 | B |
| 42 | | หนองบัว | 88.00 | 73.55 | 60.73 | 74.09 | B |

ตารางที่ 3 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้าน
การพัฒนา | มิติด้าน
การมีส่วนร่วม
รวม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|--------------|---------------------------|----------------------|----------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 43 | | ใหม่ข้าว
แตะ | 69.44 | 73.55 | 60.73 | 67.91 | C+ |
| 44 | | ป่าสัก | 82.22 | 73.55 | 60.73 | 72.17 | B |
| 45 | | ป่ากว่าว
เหนือ | 86.67 | 73.86 | 60.73 | 73.75 | B |
| 46 | | ใหม่สันตัก
หละ | 81.11 | 73.86 | 60.73 | 71.9 | B |
| 47 | เมือง
พาน | ป่ากว่าว | 82.00 | 74.14 | 60.73 | 72.29 | B |
| 48 | | ค อ ย สัน
โค้ง | 85.19 | 74.61 | 60.73 | 73.51 | B |
| 49 | ทานตะ
วัน | ร่องคต | 75.33 | 59.12 | 53.62 | 62.69 | C |
| 50 | | ป่าอ่างงาม | 83.67 | 55.7 | 62.96 | 67.44 | C+ |
| 51 | | สันปง | 80.33 | 56.41 | 51.12 | 62.62 | C |
| 52 | | ห้วยบง | 75.74 | 59.96 | 66.24 | 67.32 | C+ |
| 53 | | ห้วยบงใต้ | 70.11 | 58.86 | 60.65 | 63.21 | C |
| | | ค่าเฉลี่ย
(53หมู่บ้าน) | 78.35 | 68.64 | 63.28 | 70.09 | B |

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอพาน จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอพานจำนวน 53 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A มีจำนวน 1 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 6 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 25 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 10 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 11

หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอพานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 70.09 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 78.35 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง แต่มิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 68.64 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 63.28 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 4 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอป่าแดด

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
1	โรงช้าง	โป่งสลี	71.00	56.13	62.85	63.33	C
2		โป่ง	80.67	57.79	47.97	62.14	C
3		โรงช้างเหนือ	79.00	60.64	50.63	63.42	C
4		ดอนแก้ว	72.56	59.33	64.38	65.42	C+
5		ทุ่งธนาลัย	74.33	56.3	63.12	64.59	C
		ค่าเฉลี่ย (5 หมู่บ้าน)	75.51	58.04	57.79	63.78	C

จากตารางที่ 4 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอป่าแดดจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอป่าแดดจำนวน 5 หมู่บ้าน เหตุที่สามารถประเมินตัวอย่างในอำเภอป่าแดดเพียง 5 หมู่บ้าน เนื่องจากไม่มีข้อมูลกชช. 2ค. ในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจึงไม่สามารถคำนวณมิติด้านการพัฒนาของชุมชนได้ ผลการศึกษาค้นพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่

มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ C+ จำนวน 1 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 4 หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอป่าแดดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ C โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 63.78 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 75.51 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนน โดยเฉลี่ยของมิติการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 58.04 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 57.79 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้น โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือภาคีของหมู่บ้าน

ตารางที่ 5 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเวียงป่าเป้า

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|--------|------------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 1 | เวียง | หัวเวียง | 76.48 | 84.98 | 77.36 | 79.61 | B+ |
| 2 | | โป่งหนอง | 69.00 | 78.87 | 82.09 | 76.65 | B+ |
| 3 | | ป่าบง | 77.67 | 83.21 | 76.91 | 79.26 | B+ |
| 4 | | ดงหล่าย
หน้า | 77.67 | 85.48 | 78.33 | 80.49 | A |
| 5 | | หนองยาว | 84.33 | 84.87 | 78.58 | 82.59 | A |
| 6 | | หนองยาว
พัฒนา | 80.11 | 84.99 | 81.61 | 82.24 | A |
| 7 | | กู่ | 79.22 | 70.49 | 73.71 | 74.47 | B |
| 8 | ป่าจิว | ป่าจิว | 85.33 | 78.78 | 85.1 | 83.07 | A |
| 9 | | ป่าสัก | 85.33 | 80.71 | 78.2 | 81.42 | A |
| 10 | | สว่างต่ำ | 77.33 | 81.91 | 83.7 | 80.98 | A |
| 11 | | สบดี | 80.67 | 84.36 | 84.31 | 83.11 | A |
| 12 | | ขุนเมือง
งาม | 85.22 | 83.12 | 78.66 | 82.33 | A |
| 13 | | ทรายมูล | 78.67 | 80.79 | 80.13 | 79.86 | B+ |
| 14 | | ป่าหมือด | 75.56 | 82.84 | 81.01 | 79.8 | B+ |
| 15 | ป่าจิว | สันทราย | 74.67 | 81.42 | 82.21 | 79.43 | B+ |

ตารางที่ 5 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-----------------------|------------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 16 | เวียง
กาหลง | สันมะเค็ด | 83.33 | 83.07 | 81.76 | 82.72 | A |
| 17 | | สันขี้เหล็ก | 78.00 | 83.26 | 88.33 | 83.2 | A |
| 18 | | เกาะ | 82.33 | 75.3 | 80.94 | 79.52 | B+ |
| 19 | | ป่าसान | 84.44 | 80.39 | 82.92 | 82.59 | A |
| 20 | | ป่าจัน | 77.33 | 82.2 | 86.43 | 81.99 | A |
| 21 | | ร่องนอด | 82.33 | 83.76 | 87.27 | 84.45 | A |
| 22 | | แม่ห่าง
เหนือ | 87.00 | 83.76 | 79.53 | 83.43 | A |
| 23 | | ทุ่งรวง
ทอง | 84.67 | 82.74 | 85.7 | 84.37 | A |
| 24 | | ใหม่เจริญ | 78.22 | 84.85 | 78.65 | 80.58 | A |
| 25 | | ทุ่งมาน
เหนือ | 82.00 | 81.73 | 80.52 | 81.42 | A |
| 26 | แม่
เจดีย์
ใหม่ | โสัง | 84.57 | 81.32 | 71.74 | 79.21 | B+ |
27		แม่เจดีย์	81.43	82.57	81.16	81.72	A
28		จำบอน	78.89	86.64	79.01	81.51	A
29		ห้วยชมพู	84.76	76.96	83.83	81.85	A

ตารางที่ 5 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้านการ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|--------------|----------------------------|----------------------|-------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|---|
| 30 | | บวบกอน | 72.22 | 67.07 | 75.81 | 71.7 | B |
| 31 | บ้าน
โป่ง | เพาะลังกา | 80.00 | 86.38 | 82.77 | 83.05 | A |
| 32 | | สัน | 69.00 | 78.42 | 84.08 | 77.17 | B+ |
| 33 | | เพื่อยไฮ | 82.67 | 74.04 | 80.13 | 78.95 | B+ |
| 34 | | สันต้อ | 82.96 | 81.86 | 81.94 | 82.25 | A |
| 35 | | โป่งเทวี | 79.22 | 81.68 | 81.14 | 80.68 | A |
| 36 | | โป่ง | 76.33 | 85.22 | 77.85 | 79.8 | B+ |
| | | ค่าเฉลี่ย
(36 หมู่บ้าน) | 79.97 | 81.39 | 80.93 | 80.76 | A |

จากตารางที่ 5 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเวียงป่าเป้า จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเวียงป่าเป้าจำนวน 36 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A มีจำนวน 23 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 11 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 2 หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้าโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ A โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 80.76 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติด้านการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลทช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 79.97 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับการพัฒนาอยู่ในระดับสูง และมีมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมีมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 81.39 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด และมีมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 80.93 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้และยังสามารถดำเนินโครงการต่างๆในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ตารางที่ 6 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอแม่ลาว

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
1	ดงมะ
คะ	ห้วยหวาย	76.35	67.91	68.61	70.96	B
2		ป่าตัน	69.14	53.88	68.6	63.87	C
3		ปกกลาง	67.87	54.53	54.14	58.85	D+
4	จอม
หมอก
แก้ว	สันด้อม	75.81	79.71	80	78.51	B+
5		ป่าแดง	76.67	73.25	64.1	71.34	B
6		ดงมะเฟือง	75.87	58.62	77.94	70.81	B
7	ป่าก่อ
ดำ	โป่งมอญ	80.89	68.81	64.5	71.4	B
8		หนองบัว	73.05	75.56	70.59	73.06	B
9		ต้นม่วง	70.16	73.72	63.67	69.18	C+
10		ท่าซี้เหล็ก	77.21	64.88	74.46	72.18	B
11		แม่ผิง	78.41	60.18	56.97	65.19	C+
		ค่าเฉลี่ย
(11 หมู่บ้าน)	74.68	66.46	67.60	69.58	C+

จากตารางที่ 6 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอแม่ลาว จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอแม่ลาวจำนวน 11 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ B+ จำนวน 1 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 6 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 2 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 1 หมู่บ้าน ระดับ D+ จำนวน 1 หมู่บ้าน และระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอแม่ลาวโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ C+ โดยดัชนี

การพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 69.58 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลทชช. 2 ค. คะแนน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 74.68 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 66.46 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 67.60 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 7 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเชียงของ

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพาตนเอง
ของชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------------|------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|------------------------------|---|
| 1 | สถาน | สถาน | 85.11 | 62.72 | 70.53 | 72.79 | B |
| 2 | | ทุ่งอ่าง
ใหม่ | 86.33 | 63.41 | 66.75 | 72.16 | B |
| 3 | | แฟน | 84.67 | 63.51 | 67.55 | 71.91 | B |
| 4 | | ใหม่ธาตุ
ทอง | 82.33 | 58.14 | 70.07 | 70.18 | B |
| 5 | | ศรีดอนมูล | 79.89 | 69.32 | 69.62 | 72.94 | B |
| 6 | | ทุ่งจิว
เหนือ | 86.00 | 62.02 | 70.82 | 72.95 | B |
| 7 | ห้วย
ซ้อ | ซ้อเหนือ | 79.33 | 68.4 | 64.76 | 70.83 | B |
| 8 | | เกษตร
สมบูรณ์ | 75.67 | 49.22 | 74.74 | 66.54 | C+ |
| 9 | | แก่นเหนือ | 80.33 | 65.18 | 72.95 | 72.82 | B |
| 10 | | แก่นใต้ | 82.67 | 33.1 | 74.62 | 63.46 | C |
| 11 | | เกียงเหนือ | 72.67 | 67.52 | 75.2 | 71.8 | B |
| 12 | | ใหม่ดอน
แก้ว | 83.11 | 54.39 | 79.56 | 72.35 | B |
| 13 | | แก่นนคร | 76.67 | 73.16 | 84.29 | 78.04 | B+ |
| 14 | | ภูเวียง | 89.67 | 69.38 | 71.77 | 76.94 | B+ |

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
15		เนินสมบูรณ์	78.89	65.11	78.98	74.33	B
16		เกียง	73.33	70.84	81.74	75.30	B+
17		เกียงใต้	75.11	73.21	78.86	75.73	B+
18		แก่น	77.33	67.49	81.70	75.51	B+
19		บ้านกาสะลองคำ	73.89	73.98	75.97	74.61	B
20	ศรีดอนชัย	หวาย	87.22	71.79	79.18	79.4	B+
21		ทุ่งขวาง	87.00	81.28	68.38	78.89	B+
22		ดุง	76.33	67.77	77.18	73.76	B
23		เขียะ	87.67	72.18	78.74	79.53	B+
24		ศรีดอนชัย	83.67	71.19	73.37	76.07	B+
25		ท่าเจริญ	78.04	70.52	81.98	76.84	B+
26		คอยหลวง	75.22	39.3	70.91	61.81	C
27		เวียงเคิม	72.00	64.88	77.76	71.55	C+
28		ภูแกง	76.33	71.36	80.41	76.03	B+
29	ศรี	ตองแก้ว	83.22	70.02	77.04	76.76	B+

ตารางที่ 7 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพาตนเอง
ของชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|------|----------------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|------------------------------|---|
| 30 | | ไชยปราการ | 80.37 | 68.91 | 54.73 | 68 | C+ |
| 31 | | ม่วงชุม | 80.11 | 78.03 | 70.03 | 76.06 | B+ |
| 32 | | ตอง | 76.89 | 64.98 | 65.34 | 69.04 | C+ |
| | | ค่าเฉลี่ย
(32 หมู่บ้าน) | 80.22 | 65.70 | 73.92 | 73.28 | B |

จากตารางที่ 7 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเชียงของ จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเชียงของจำนวน 32 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ B+ จำนวน 13 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 13 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 4 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 2 และ ระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเชียงของโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 73.28 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 80.22 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับการพัฒนาอยู่ในระดับสูง และมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิตีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 65.70 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 73.28 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 8 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเวียงแก่น

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพาตนเอง
ของชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------------|--------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|------------------------------|---|
| 1 | ม่วง
ยาย | หลู้ | 75.17 | 64.88 | 67.53 | 69.19 | C+ |
| 2 | | ยายเหนือ | 74.38 | 82.62 | 58.52 | 71.84 | B |
| 3 | | ม่วง | 82.92 | 72.85 | 68.92 | 74.9 | B |
| 4 | | ยายใต้ | 82.98 | 44.37 | 67.88 | 65.08 | C+ |
| 5 | | ห้วยลึก | 83.97 | 62.3 | 64.88 | 70.38 | B |
| 6 | ปอ | ปางปอ | 66.19 | 56.45 | 63.87 | 62.17 | C |
| 7 | | ดอน | 82.86 | 60.91 | 65.41 | 69.73 | C+ |
| 8 | | ปอกลาง | 81.27 | 59.72 | 64.81 | 68.6 | C+ |
| 9 | | ศิลาแดง | 69.92 | 61.13 | 64.02 | 65.03 | C+ |
| 10 | | อยู่สุข | 79.05 | 65.03 | 64.03 | 69.37 | C+ |
| 11 | | ผาแล | 89.37 | 53.43 | 65.98 | 69.59 | C+ |
| 12 | | โพธิ์เงิน | 80.00 | 57.36 | 59.22 | 65.53 | C+ |
| 13 | | ฟ้าไทย
งาม | 63.81 | 57.43 | 68.88 | 63.37 | C |
| 14 | | ร่วมฟ้าผา
หมั่น | 88.70 | 57.54 | 72.15 | 72.8 | B |

ตารางที่ 8 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพาตนเอง
ของชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|------|---------------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|------------------------------|---|
| 15 | | ปางหัด | 84.76 | 59.14 | 64.58 | 69.49 | C+ |
| 16 | | ร่มฟ้าหลวง | 74.76 | 55.77 | 66.29 | 65.61 | C+ |
| | | ค่าเฉลี่ย
(16หมู่บ้าน) | 78.76 | 60.68 | 65.44 | 68.29 | C+ |

จากตารางที่ 8 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเวียงชัย จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเวียงชัยจำนวน 16 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ใน ระดับ B จำนวน 4 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 10 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 2 หมู่บ้านและ ระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเวียงชัยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ C+ โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนในระดับ 68.29 หากพิจารณาใน 3 มิติ ตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติด้านการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ก. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 78.76 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 60.48 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 67.60 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 9 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเทิง

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------|----------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---|
| 1 | เวียง | เวียงเทิง | 73.58 | 69.84 | 71.82 | 71.75 | B |
| 2 | | ห้วย
ไคร้เหนือ | 83.15 | 75.93 | 73.68 | 77.58 | B+ |
| 3 | | ห้วยไคร้ | 78.67 | 70.16 | 65.3 | 71.38 | B |
| 4 | | ทุ่งไหล่
เหนือ | 63.52 | 71.46 | 59.19 | 64.72 | C |
| 5 | | ห้วยผึ้ง | 63.33 | 74.4 | 55.21 | 64.31 | C |
| 6 | | ห้วย
หลวง | 79.33 | 89.34 | 72.82 | 80.5 | A |
| 7 | | เวียงใต้ | 78.78 | 79.37 | 44.56 | 67.57 | C+ |
| 8 | | ร่องแซ่ | 75.93 | 80.66 | 72.9 | 76.5 | B+ |
| 9 | | ห้วยไคร้
ลานทอง | 60.37 | 55.04 | 58.4 | 57.94 | D+ |
| 10 | | ใหม่ | 74.67 | 57.66 | 47.78 | 60.03 | C |
| 11 | เวียง | ห้วยไคร้
เหนือ | 72.22 | 84.19 | 68.03 | 74.81 | B |
| 12 | | ห้วยไคร้
สันติภาพ | 78.22 | 59.67 | 67.17 | 68.35 | C+ |
| 13 | งิ้ว | ขอนแก่น | 78.00 | 73.09 | 38.74 | 63.28 | C |
| 14 | | สว่าง | 77.78 | 49.61 | 50.85 | 59.41 | D+ |

ตารางที่ 9 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|------|----------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---|
| 15 | | ทุ่งลานนา | 83.00 | 85.09 | 59.04 | 75.71 | B+ |
| 16 | | ห้วยด้อม
สันติภาพ | 79.11 | 59.43 | 73.91 | 70.82 | B |
| 17 | | ด้อมรวง
ทอง | 82.89 | 73.7 | 73.61 | 76.73 | B+ |
| 18 | | ด้อมเชียง
ทอง | 88.00 | 75.29 | 72.24 | 78.51 | B+ |
| 19 | | ศรีสว่าง | 63.52 | 71.46 | 59.19 | 64.72 | C |
| 20 | | จิวบุญ
เรือง | 86.44 | 69.97 | 62.94 | 73.12 | B |
| 21 | | สักสัน
เจริญ | 84.11 | 60.27 | 52.09 | 65.49 | C+ |
| 22 | | ป่าไผ่ | 88.89 | 65.13 | 52.54 | 68.85 | C+ |
| 23 | | ใหม่สวน
ดอก | 78.89 | 78.06 | 60.3 | 72.42 | B |
| 24 | | สักกลาง
พัฒนา | 82.89 | 83.02 | 65.26 | 77.05 | B+ |
| 25 | | ด้อมใต้ | 84.67 | 70.42 | 59.34 | 71.47 | B |
| 26 | | สักสันติ
ราษฎร์ | 93.50 | 68.48 | 64.40 | 75.46 | B+ |
| 27 | | ใหม่สันติ
สุข | 86.11 | 44.70 | 62.35 | 64.39 | C |

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
28	เขียงเคียน	ป่าก๊ก	80.33	61.83	70.97	71.04	B
29		สันทราย	78.33	67.34	75.6	73.76	B
30	ปล้อง	จำไฮ	73.89	66.8	59.91	66.87	C+
31		ปล้องใต้	73.70	64.73	62.34	66.92	C+
32	ดักเต่า	จำไฮ	82.04	73.86	83.9	79.93	B+
33		ดินเป็ด	77.78	85.28	81.05	81.37	A
34		ไคร้	78.15	66.8	34.2	59.72	D+
35		ปางคำ	70.44	86.37	58.75	71.86	B
36		ธาตุ	75.83	82.95	67.17	75.31	B+
37		ไคร้เดช
บุญเรือง	78.15	66.80	34.20	59.72	D+
38		ทราย
กาด	80.83	77.18	75.41	77.80	B+
39		เหล่า	70.37	68.37	70.78	69.84	C+
40	หนอง
แรด	หนอง
แรดกลาง	86.44	79.2	74.09	79.91	B+
41		ม่อนป่า
ยางใต้	83.11	66.07	71.7	73.63	B
42		หนอง
แรด	91.11	72.87	71.41	78.46	B+

ตารางที่ 9 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|------|-------------------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---|
| | | ค่าเฉลี่ย
(42
หมู่บ้าน) | 78.57 | 70.99 | 63.21 | 70.92 | B |

จากตารางที่ 9 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอเทิง จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอเทิงจำนวน 42 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่าจำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A จำนวน 2 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 11 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 11 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 7 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 6 หมู่บ้าน ระดับ D+ จำนวน 4 หมู่บ้านและระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอเทิงโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 70.92 หากพิจารณาใน 3 มิติ ตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติด้านการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูลกชช. 2 ค. คะแนน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 78.57 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับการพัฒนาอยู่ในระดับสูง และมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนน โดยเฉลี่ยของมิติด้านมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 70.99 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 63.21 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

ตารางที่ 10 ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอแม่สรวย

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถใน
การพึ่งพาตนเอง |
|-------|-------------|--------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---|
| 1 | ป่า
แดด | สันขี้เหล็ก | 80.40 | 60.44 | 65.58 | 68.81 | C+ |
| 2 | | ห้วยมา
แกง | 86.67 | 66.56 | 62.67 | 71.96 | B |
| 3 | | ปากว่าว | 76.11 | 66.07 | 60.7 | 67.63 | C+ |
| 4 | | ดอนสาลี | 82.33 | 60.66 | 64.44 | 69.14 | C+ |
| 5 | | สันกลาง | 78.44 | 44.91 | 65.85 | 63.07 | C |
| 6 | | ห้วยอ้อ | 80.40 | 60.44 | 65.58 | 68.81 | C+ |
| 7 | | ทุ่งรวง
ทอง | 65.67 | 54.65 | 65.39 | 61.9 | C |
| 8 | | สันโค้งใต้ | 73.33 | 80.64 | 72.98 | 75.65 | B+ |
| 9 | | ศรีดอนมูล | 71.11 | 75.92 | 26.25 | 57.76 | D+ |
| 10 | | ท้าวแก่น
จันทร์ | 88.00 | 74.44 | 75.82 | 79.42 | B+ |
| 11 | | จะหา | 69.78 | 39.95 | 57.19 | 55.64 | D+ |
| 12 | แม่
พริก | แม่พริก | 83.52 | 61.87 | 60.31 | 68.56 | C+ |
| 13 | | หัวทุ่ง | 83.56 | 72.4 | 74.2 | 76.72 | B+ |
| 14 | | สันจำปา | 80.67 | 81.87 | 68.27 | 76.93 | B+ |

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	มิติด้านการพัฒนา	มิติด้านการมีส่วนร่วม	มิติด้านการบริหารจัดการ	ดัชนีพึ่งพาตนเองของชุมชน	ระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
15		หัวริน	88.70	59.92	62.53	70.39	B
16		ทุ่งฟ้าผ่า	79.44	87.48	73.66	80.19	A
17		ปางอ้อย	82.04	60.84	79.22	74.03	B
18		โสัง	85.93	72.5	59.34	72.59	B
19	ท่าก้อ	ดินคำ	82.44	64.72	62.47	69.88	C+
20		ป่าอ่อน	80.74	85.56	53.53	73.28	B
21		ป่าสัน	90.33	81.44	78.06	83.28	A
22		แม่ศึกและ	81.33	73.22	66.54	73.7	B
23		ท่าก้อ	90.67	67.57	72.23	76.82	B+
24		สันมะแฟน	93.67	73.8	69.05	78.84	B+
25		คอยงาม	82.67	71.47	56.34	70.16	B
26		ห้วยชมพู	81.33	87.17	57.37	75.29	B+
27		สบก้อ	78.52	49.36	65.89	64.59	C
28		บาหรา	87.33	56.55	67.59	70.49	B
29	เจดีย์หลวง	ร้องบง	80.67	72.11	67.45	73.41	B
30		แม่ตาแมว	76.67	87.2	63.84	75.9	B+

ตารางที่ 10 (ต่อ)

| ลำดับ | ตำบล | หมู่บ้าน | มิติด้านการ
พัฒนา | มิติด้าน
การมี
ส่วนร่วม | มิติด้าน
การ
บริหาร
จัดการ | ดัชนีพึ่งพา
ตนเองของ
ชุมชน | ระดับ
ความสามารถ
ในการพึ่งพา
ตนเอง |
|-------|------|---------------------------|----------------------|-------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---|
| 31 | | ป่าดงงาม | 79.00 | 92.41 | 70.98 | 80.79 | A |
| | | ค่าเฉลี่ย
(31หมู่บ้าน) | 81.33 | 69.17 | 64.88 | 71.79 | B |

จากตารางที่ 11 ซึ่งแสดงถึงระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอำเภอแม่สรวย จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสำรวจหมู่บ้านในเขตอำเภอแม่สรวยจำนวน 31 หมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับ A จำนวน 3 หมู่บ้าน ระดับ B+ จำนวน 8 หมู่บ้าน ระดับ B จำนวน 9 หมู่บ้าน ระดับ C+ จำนวน 6 หมู่บ้าน ระดับ C จำนวน 3 หมู่บ้าน ระดับ D+ จำนวน 2 หมู่บ้านและระดับการพึ่งพาตนเองของชุมชนในเขตอำเภอแม่สรวยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ B โดยดัชนีการพึ่งพาตนเองของชุมชนอยู่ในระดับ 71.79 หากพิจารณาใน 3 มิติตามกรอบการศึกษาวิจัยพบว่า มิติต่างการพัฒนาของชุมชนซึ่งได้นำข้อมูล กชช. 2 ค. คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 81.33 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประเมินหมู่บ้านของตนเองพบว่า คะแนนโดยเฉลี่ยของมิติต่างมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 69.17 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก และมิติด้านความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 64.88 ซึ่งจากเกณฑ์การประเมินของผู้วิจัยถือว่าการบริหารจัดการ โครงการหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเอง

ภาคผนวก จ การประมวลผลจาก STATA

X1

```
Iteration 0: log likelihood = -157.78983
Iteration 1: log likelihood = -130.11056
Iteration 2: log likelihood = -128.95431
Iteration 3: log likelihood = -128.93678
Iteration 4: log likelihood = -128.93677
```

Probit regression

```
Number of obs = 307
LR chi2(10) = 57.71
Prob > chi2 = 0.0000
Pseudo R2 = 0.1829
```

Log likelihood = -128.93677

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x11	-.1722001	.1374045	1.25	0.210	-.0971078	.441508
x12	-.0004937	.1259068	-0.00	0.997	-.2472665	.2462791
x13	.0510743	.1531244	0.33	0.739	-.249044	.3511927
x14	-.0909017	.1276763	-0.71	0.476	-.3411427	.1593393
x15	-.115296	.1232027	-0.94	0.349	-.3567688	.1261768
x16	.0749236	.1227525	0.61	0.542	-.1656668	.315514
x17	.0737198	.1249998	0.59	0.555	-.1712752	.3187149
x18	.0167818	.1481069	0.11	0.910	-.2735024	.307066
x19	.3692134	.1547872	2.39	0.017	.0658361	.6725908
x110	.2291364	.1333628	1.72	0.086	-.0322499	.4905227
_cons	-1.986459	.5956669	-3.33	0.001	-3.153945	-.8189736

```
Iteration 0: log likelihood = -157.78983
Iteration 1: log likelihood = -130.11056
Iteration 2: log likelihood = -128.95431
Iteration 3: log likelihood = -128.93678
Iteration 4: log likelihood = -128.93677
```

Probit regression

```
LR chi2(10) = 57.71
Prob > chi2 = 0.0000
Pseudo R2 = 0.1829
```

Log likelihood = -128.93677

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x11	-.1722001	.1374045	1.25	0.210	-.0971078	.441508
x12	-.0004937	.1259068	-0.00	0.997	-.2472665	.2462791
x13	.0510743	.1531244	0.33	0.739	-.249044	.3511927
x14	-.0909017	.1276763	-0.71	0.476	-.3411427	.1593393
x15	-.115296	.1232027	-0.94	0.349	-.3567688	.1261768
x16	.0749236	.1227525	0.61	0.542	-.1656668	.315514
x17	.0737198	.1249998	0.59	0.555	-.1712752	.3187149
x18	.0167818	.1481069	0.11	0.910	-.2735024	.307066
x19	.3692134	.1547872	2.39	0.017	.0658361	.6725908
x110	.2291364	.1333628	1.72	0.086	-.0322499	.4905227
_cons	-1.986459	.5956669	-3.33	0.001	-3.153945	-.8189736

Measures of Fit for **probit** of **self70**

Log-Lik Intercept Only:	-157.790	Log-Lik Full Model:	-128.937
D(238):	257.874	LR(10):	57.706
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.183	McFadden's Adj R2:	0.113
Maximum Likelihood R2:	0.207	Cragg & Uhler's R2:	0.288
McKelvey and Zavoina's R2:	0.356	Efron's R2:	0.200
Variance of y*:	1.553	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.715	Adj Count R2:	0.134
AIC:	1.124	AIC*n:	279.874
BIC:	-1055.280	BIC':	-2.532

Average marginal effects on **Prob(self70==1)** after **probit**

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
x11	.050145	.0397314	1.26	0.207	-.0277271 .1280172
x12	-.0001438	.0366646	-0.00	0.997	-.072005 .0717174
x13	.014873	.0445388	0.33	0.738	-.0724215 .1021674
x14	-.0264708	.0370933	-0.71	0.475	-.0991724 .0462308
x15	-.0335744	.0356498	-0.94	0.346	-.1034468 .0362979
x16	.0218179	.0356989	0.61	0.541	-.0481506 .0917864
x17	.0214674	.0363379	0.59	0.555	-.0497536 .0926884
x18	.0048869	.0431238	0.11	0.910	-.0796343 .0894081
x19	.1075157	.0437062	2.46	0.014	.0218532 .1931783
x110	.066725	.0380709	1.75	0.080	-.0078925 .1413426

X2

Iteration 0: log likelihood = -157.38938
 Iteration 1: log likelihood = -122.1931
 Iteration 2: log likelihood = -119.78581
 Iteration 3: log likelihood = -119.7061
 Iteration 4: log likelihood = -119.70598

Probit regression

Number of obs = 307
 LR chi2(18) = 75.37
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2394

Log likelihood = -119.70598

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x21	-.0073851	.1067091	-0.07	0.945	-.216531	.2017609
x22	-.0262719	.1154956	-0.23	0.820	-.2526391	.2000953
x23	.0124701	.1181934	0.11	0.916	-.2191847	.244125
x24	.0573146	.1327911	0.43	0.666	-.2029511	.3175803
x25	-.1750877	.1054574	-1.66	0.097	-.3817804	.0316049
x26	.2657914	.1260096	2.11	0.035	.0188172	.5127656
x27	.1498603	.1613964	0.93	0.353	-.1664708	.4661914
x28	-.0200259	.1649124	-0.12	0.903	-.3432482	.3031964
x29	-.0715365	.1263102	-0.57	0.571	-.3190999	.176027
x210	.0679362	.127431	0.53	0.594	-.1818239	.3176962
x211	.2397948	.14359	1.67	0.095	-.0416365	.5212261
x212	-.2520562	.1618922	-1.56	0.119	-.569359	.0652467
x213	.1751187	.1099636	1.59	0.111	-.040406	.3906434
x214	.0869973	.1219924	0.71	0.476	-.1521034	.326098
x215	-.198374	.168573	-1.18	0.239	-.5287709	.132023
x216	.3691855	.1341396	2.75	0.006	.1062766	.6320943
x217	.0736323	.1455461	0.51	0.613	-.2116328	.3588973
x218	.1222028	.1353839	0.90	0.367	-.1431447	.3875503
_cons	-2.081354	.7088417	-2.94	0.003	-3.470659	-.6920501

Iteration 0: log likelihood = -157.38938
 Iteration 1: log likelihood = -122.1931
 Iteration 2: log likelihood = -119.78581
 Iteration 3: log likelihood = -119.7061
 Iteration 4: log likelihood = -119.70598

Probit regression

Log likelihood = -119.70598
 LR chi2(18) = 75.37
 Prob > chi2 = 0.000
 Pseudo R2 = 0.2394

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
x21	-.0073851	.1067091	-0.07	0.945	-.216531 .2017609
x22	-.0262719	.1154956	-0.23	0.820	-.2526391 .2000953
x23	.0124701	.1181934	0.11	0.916	-.2191847 .244125
x24	.0573146	.1327911	0.43	0.666	-.2029511 .3175803
x25	-.1750877	.1054574	-1.66	0.097	-.3817804 .0316049
x26	.2657914	.1260096	2.11	0.035	.0188172 .5127656
x27	.1498603	.1613964	0.93	0.353	-.1664708 .4661914
x28	-.0200259	.1649124	-0.12	0.903	-.3432482 .3031964
x29	-.0715365	.1263102	-0.57	0.571	-.3190999 .176027
x210	.0679362	.127431	0.53	0.594	-.1818239 .3176962
x211	.2397948	.14359	1.67	0.095	-.0416365 .5212261
x212	-.2520562	.1618922	-1.56	0.119	-.569359 .0652467
x213	.1751187	.1099636	1.59	0.111	-.040406 .3906434
x214	.0869973	.1219924	0.71	0.476	-.1521034 .326098
x215	-.198374	.168573	-1.18	0.239	-.5287709 .132023
x216	.3691855	.1341396	2.75	0.006	.1062766 .6320943
x217	.0736323	.1455461	0.51	0.613	-.2116328 .3588973
x218	.1222028	.1353839	0.90	0.367	-.1431447 .3875503
_cons	-2.081354	.7088417	-2.94	0.003	-3.470659 -.6920501

Measures of Fit for probit of self70

Log-Lik Intercept Only:	-157.389	Log-Lik Full Model:	-119.706
D(229):	239.412	LR(18):	75.367
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.239	McFadden's Adj R2:	0.119
Maximum Likelihood R2:	0.262	Cragg & Uhler's R2:	0.365
McKelvey and Zavoina's R2:	0.455	Efron's R2:	0.268
Variance of y*:	1.835	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.762	Adj Count R2:	0.280
AIC:	1.119	AIC*n:	277.412
BIC:	-1023.163	BIC':	23.875

Average marginal effects on Prob(self70==1) after probit

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x21	-.0020088	.0290244	-0.07	0.945	-.0588955	.0548779
x22	-.0071461	.0314209	-0.23	0.820	-.0687299	.0544377
x23	.0033919	.0321438	0.11	0.916	-.0596088	.0663927
x24	.0155899	.036072	0.43	0.666	-.05511	.0862898
x25	-.0476249	.0281698	-1.69	0.091	-.1028368	.007587
x26	.0722968	.0331423	2.18	0.029	.0073391	.1372545
x27	.0407629	.0436412	0.93	0.350	-.0447723	.1262981
x28	-.0054472	.0448487	-0.12	0.903	-.0933489	.0824546
x29	-.0194583	.0342865	-0.57	0.570	-.0866587	.047742
x210	.018479	.0346019	0.53	0.593	-.0493395	.0862976
x211	.0652256	.0384884	1.69	0.090	-.0102103	.1406615
x212	-.0685608	.0435841	-1.57	0.116	-.1539841	.0168625
x213	.0476333	.0294814	1.62	0.106	-.0101491	.1054158
x214	.0236638	.0331196	0.71	0.475	-.0412495	.0885771
x215	-.0539589	.0453694	-1.19	0.234	-.1428813	.0349635
x216	.1004206	.0348846	2.88	0.004	.032048	.1687932
x217	.0200284	.0395529	0.51	0.613	-.0574938	.0975507
x218	.0332399	.0366536	0.91	0.364	-.0385999	.1050797

X3

```

Iteration 0:   log likelihood = -157.78983
Iteration 1:   log likelihood = -135.40611
Iteration 2:   log likelihood = -134.66206
Iteration 3:   log likelihood = -134.65844
Iteration 4:   log likelihood = -134.65844

```

Probit regression

```

Number of obs   =      307
LR chi2(10)     =      46.26
Prob > chi2     =      0.0000
Pseudo R2      =      0.1466

```

Log likelihood = -134.65844

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x31	-.1210883	.1113325	-1.09	0.277	-.3392959	.0971194
x32	-.0341724	.1448272	-0.24	0.813	-.3180285	.2496837
x33	.1541145	.143301	1.08	0.282	-.1267502	.4349793
x34	.2954938	.1330152	2.22	0.026	.0347888	.5561988
x35	-.2953874	.1139363	-2.59	0.010	-.5186984	-.0720764
x36	.0047923	.12702	0.04	0.970	-.2441624	.2537469
x37	-.0986834	.0903916	-1.09	0.275	-.2758476	.0784809
x38	.0234491	.1254335	0.19	0.852	-.222396	.2692942
x39	.0931996	.1148813	0.81	0.417	-.1319637	.3183629
x310	.4670005	.1175535	3.97	0.000	.2365999	.6974012
_cons	-1.237808	.6083	-2.03	0.042	-2.430054	-.0455619

```

Iteration 0:   log likelihood = -157.78983
Iteration 1:   log likelihood = -135.40611
Iteration 2:   log likelihood = -134.66206
Iteration 3:   log likelihood = -134.65844
Iteration 4:   log likelihood = -134.65844

```

Probit regression

```

LR chi2(10)     =      46.26
Prob > chi2     =      0.0000
Pseudo R2      =      0.1466

```

Log likelihood = -134.65844

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x31	-.1210883	.1113325	-1.09	0.277	-.3392959	.0971194
x32	-.0341724	.1448272	-0.24	0.813	-.3180285	.2496837
x33	.1541145	.143301	1.08	0.282	-.1267502	.4349793
x34	.2954938	.1330152	2.22	0.026	.0347888	.5561988
x35	-.2953874	.1139363	-2.59	0.010	-.5186984	-.0720764
x36	.0047923	.12702	0.04	0.970	-.2441624	.2537469
x37	-.0986834	.0903916	-1.09	0.275	-.2758476	.0784809
x38	.0234491	.1254335	0.19	0.852	-.222396	.2692942
x39	.0931996	.1148813	0.81	0.417	-.1319637	.3183629
x310	.4670005	.1175535	3.97	0.000	.2365999	.6974012
_cons	-1.237808	.6083	-2.03	0.042	-2.430054	-.0455619

Measures of Fit for **probit** of **self70**

Log-Lik Intercept Only:	-157.790	Log-Lik Full Model:	-134.658
D(238):	269.317	LR(10):	46.263
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.147	McFadden's Adj R2:	0.077
Maximum Likelihood R2:	0.170	Cragg & Uhler's R2:	0.236
McKelvey and Zavoina's R2:	0.295	Efron's R2:	0.168
Variance of y*:	1.418	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.727	Adj Count R2:	0.171
AIC:	1.170	AIC*n:	291.317
BIC:	-1043.837	BIC':	8.912

Average marginal effects on **Prob(self70==1)** after **probit**

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x31	-.0369497	.0337148	-1.10	0.273	-.1030295	.0291301
x32	-.0104276	.0441765	-0.24	0.813	-.097012	.0761568
x33	.0470276	.043458	1.08	0.279	-.0381486	.1322037
x34	.090169	.0393244	2.29	0.022	.0130946	.1672434
x35	-.0901365	.0334633	-2.69	0.007	-.1557234	-.0245496
x36	.0014623	.0387598	0.04	0.970	-.0745054	.0774301
x37	-.0301129	.0274513	-1.10	0.273	-.0839164	.0236906
x38	.0071554	.0382656	0.19	0.852	-.0678439	.0821547
x39	.0284396	.0349092	0.81	0.415	-.0399813	.0968604
x310	.1425037	.0326403	4.37	0.000	.0785299	.2064775

X4

Iteration 0: log likelihood = -157.78983
 Iteration 1: log likelihood = -126.13941
 Iteration 2: log likelihood = -125.25581
 Iteration 3: log likelihood = -125.25096
 Iteration 4: log likelihood = -125.25096

Probit regression

Number of obs = 307
 LR chi2(11) = 65.08
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2062

Log likelihood = -125.25096

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x41	.1970954	.128478	1.53	0.125	-.0547168	.4489076
x42	.0238339	.1453909	0.16	0.870	-.2611271	.3087949
x43	.0270112	.1665477	0.16	0.871	-.2994163	.3534386
x44	-.1411004	.1550154	-0.91	0.363	-.4449249	.1627242
x45	.1103638	.173079	0.64	0.524	-.2288648	.4495923
x46	.0163212	.1537754	0.11	0.915	-.2850732	.3177155
x47	.0522198	.1639963	0.32	0.750	-.269207	.3736467
x48	.1825945	.1453545	1.26	0.209	-.1022951	.4674841
x49	-.0644938	.1329773	-0.48	0.628	-.3251246	.1961369
x410	.3038151	.1361707	2.23	0.026	.0369254	.5707047
x411	.3701926	.1596131	2.32	0.020	.0573567	.6830285
_cons	-3.493342	.6960489	-5.02	0.000	-4.857573	-2.129111

Iteration 0: log likelihood = -157.78983
 Iteration 1: log likelihood = -126.13941
 Iteration 2: log likelihood = -125.25581
 Iteration 3: log likelihood = -125.25096
 Iteration 4: log likelihood = -125.25096

Probit regression

LR chi2(11) = 65.08
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2062

Log likelihood = -125.25096

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x41	.1970954	.128478	1.53	0.125	-.0547168	.4489076
x42	.0238339	.1453909	0.16	0.870	-.2611271	.3087949
x43	.0270112	.1665477	0.16	0.871	-.2994163	.3534386
x44	-.1411004	.1550154	-0.91	0.363	-.4449249	.1627242
x45	.1103638	.173079	0.64	0.524	-.2288648	.4495923
x46	.0163212	.1537754	0.11	0.915	-.2850732	.3177155
x47	.0522198	.1639963	0.32	0.750	-.269207	.3736467
x48	.1825945	.1453545	1.26	0.209	-.1022951	.4674841
x49	-.0644938	.1329773	-0.48	0.628	-.3251246	.1961369
x410	.3038151	.1361707	2.23	0.026	.0369254	.5707047
x411	.3701926	.1596131	2.32	0.020	.0573567	.6830285
_cons	-3.493342	.6960489	-5.02	0.000	-4.857573	-2.129111

Measures of Fit for probit of self70

Log-Lik Intercept Only:	-157.790	Log-Lik Full Model:	-125.251
D(237):	250.502	LR(11):	65.078
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.206	McFadden's Adj R2:	0.130
Maximum Likelihood R2:	0.230	Cragg & Uhler's R2:	0.320
McKelvey and Zavoina's R2:	0.363	Efron's R2:	0.244
Variance of y*:	1.569	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.739	Adj Count R2:	0.207
AIC:	1.102	AIC*n:	274.502
BIC:	-1057.134	BIC':	-4.386

Average marginal effects on Prob(self70==1) after probit

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x41	.0560375	.0361541	1.55	0.121	-.0148231	.1268982
x42	.0067764	.0413332	0.16	0.870	-.0742352	.0877879
x43	.0076797	.0473567	0.16	0.871	-.0851377	.1004971
x44	-.0401172	.0438745	-0.91	0.361	-.1261096	.0458752
x45	.0313783	.0490616	0.64	0.522	-.0647807	.1275373
x46	.0046404	.0437175	0.11	0.915	-.0810444	.0903252
x47	.014847	.0466554	0.32	0.750	-.0765959	.1062899
x48	.0519147	.0408076	1.27	0.203	-.0280668	.1318962
x49	-.0183367	.0377279	-0.49	0.627	-.092282	.0556087
x410	.0863797	.0375938	2.30	0.022	.0126973	.1600622
x411	.105252	.0440891	2.39	0.017	.018839	.191665

X5

Iteration 0: log likelihood = -157.38938
 Iteration 1: log likelihood = -120.26181
 Iteration 2: log likelihood = -117.74339
 Iteration 3: log likelihood = -117.67231
 Iteration 4: log likelihood = -117.67222

Probit regression

Number of obs = 307
 LR chi2(10) = 79.43
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2523

Log likelihood = -117.67222

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x51	.3567785	.1651071	2.16	0.031	.0331744	.6803825
x52	-.0870371	.1610789	-0.54	0.589	-.402746	.2286718
x53	-.0718164	.1130271	-0.64	0.525	-.2933455	.1497126
x54	.0490018	.1004661	0.49	0.626	-.1479082	.2459118
x55	.2404907	.1517336	1.58	0.113	-.0569016	.537883
x56	.3220298	.139157	2.31	0.021	.0492871	.5947725
x57	.1997831	.1122028	1.78	0.075	-.0201304	.4196966
x58	.159998	.1612446	0.99	0.321	-.1560357	.4760317
x59	-.1621664	.1265925	-1.28	0.200	-.4102831	.0859504
x510	.2646249	.1265722	2.09	0.037	.0165478	.5127019
_cons	-3.523897	.6124337	-5.75	0.000	-4.724245	-2.323549

Iteration 0: log likelihood = -157.38938
 Iteration 1: log likelihood = -120.26181
 Iteration 2: log likelihood = -117.74339
 Iteration 3: log likelihood = -117.67231
 Iteration 4: log likelihood = -117.67222

Probit regression

LR chi2(10) = 79.43
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2523

Log likelihood = -117.67222

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x51	.3567785	.1651071	2.16	0.031	.0331744	.6803825
x52	-.0870371	.1610789	-0.54	0.589	-.402746	.2286718
x53	-.0718164	.1130271	-0.64	0.525	-.2933455	.1497126
x54	.0490018	.1004661	0.49	0.626	-.1479082	.2459118
x55	.2404907	.1517336	1.58	0.113	-.0569016	.537883
x56	.3220298	.139157	2.31	0.021	.0492871	.5947725
x57	.1997831	.1122028	1.78	0.075	-.0201304	.4196966
x58	.159998	.1612446	0.99	0.321	-.1560357	.4760317
x59	-.1621664	.1265925	-1.28	0.200	-.4102831	.0859504
x510	.2646249	.1265722	2.09	0.037	.0165478	.5127019
_cons	-3.523897	.6124337	-5.75	0.000	-4.724245	-2.323549

Measures of Fit for **probit** of **self70**

Log-Lik Intercept Only:	-157.389	Log-Lik Full Model:	-117.672
D(237):	235.344	LR(10):	79.434
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.252	McFadden's Adj R2:	0.182
Maximum Likelihood R2:	0.274	Cragg & Uhler's R2:	0.381
McKelvey and Zavoina's R2:	0.467	Efron's R2:	0.269
Variance of y*:	1.875	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.762	Adj Count R2:	0.280
AIC:	1.038	AIC*n:	257.344
BIC:	-1071.338	BIC':	-24.300

Average marginal effects on Prob(self70==1) after **probit**

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x51	.0946987	.0426496	2.22	0.026	.011107	.1782903
x52	-.023102	.0427127	-0.54	0.589	-.1068175	.0606134
x53	-.019062	.0299247	-0.64	0.524	-.0777134	.0395893
x54	.0130064	.0266153	0.49	0.625	-.0391586	.0651714
x55	.0638328	.0397521	1.61	0.108	-.0140798	.1417454
x56	.0854755	.0356813	2.40	0.017	.0155414	.1554095
x57	.0530279	.029231	1.81	0.070	-.0042639	.1103196
x58	.0424678	.0425724	1.00	0.319	-.0409725	.1259081
x59	-.0430434	.0333441	-1.29	0.197	-.1083967	.0223099
x510	.0702386	.032854	2.14	0.033	.005846	.1346312

X6

Iteration 0: log likelihood = -157.78983
 Iteration 1: log likelihood = -124.13458
 Iteration 2: log likelihood = -122.96675
 Iteration 3: log likelihood = -122.95878
 Iteration 4: log likelihood = -122.95878

Probit regression

Number of obs = 307
 LR chi2(8) = 69.66
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2207

Log likelihood = -122.95878

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x61	.4003177	.1552011	2.58	0.010	.0961292	.7045063
x62	.0447403	.167459	0.27	0.789	-.2834734	.372954
x63	-.1171049	.1168641	-1.00	0.316	-.3461544	.1119447
x64	-.0879584	.174564	-0.50	0.614	-.4300976	.2541807
x65	.2006239	.1691035	1.19	0.235	-.1308129	.5320608
x66	-.0163792	.1231543	-0.13	0.894	-.2577571	.2249986
x67	.449158	.1557411	2.88	0.004	.143911	.7544049
x68	.0466448	.1404713	0.33	0.740	-.2286738	.3219634
_cons	-2.59052	.446918	-5.80	0.000	-3.466463	-1.714577

Iteration 0: log likelihood = -157.78983
 Iteration 1: log likelihood = -124.13458
 Iteration 2: log likelihood = -122.96675
 Iteration 3: log likelihood = -122.95878
 Iteration 4: log likelihood = -122.95878

Probit regression

LR chi2(8) = 69.66
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.2207

Log likelihood = -122.95878

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x61	.4003177	.1552011	2.58	0.010	.0961292	.7045063
x62	.0447403	.167459	0.27	0.789	-.2834734	.372954
x63	-.1171049	.1168641	-1.00	0.316	-.3461544	.1119447
x64	-.0879584	.174564	-0.50	0.614	-.4300976	.2541807
x65	.2006239	.1691035	1.19	0.235	-.1308129	.5320608
x66	-.0163792	.1231543	-0.13	0.894	-.2577571	.2249986
x67	.449158	.1557411	2.88	0.004	.143911	.7544049
x68	.0466448	.1404713	0.33	0.740	-.2286738	.3219634
_cons	-2.59052	.446918	-5.80	0.000	-3.466463	-1.714577

Measures of Fit for **probit** of **self70**

Log-Lik Intercept Only:	-157.790	Log-Lik Full Model:	-122.959
D(240):	245.918	LR(8):	69.662
		Prob > LR:	0.000
McFadden's R2:	0.221	McFadden's Adj R2:	0.164
Maximum Likelihood R2:	0.244	Cragg & Uhler's R2:	0.340
McKelvey and Zavoina's R2:	0.387	Efron's R2:	0.248
Variance of y*:	1.632	Variance of error:	1.000
Count R2:	0.711	Adj Count R2:	0.122
AIC:	1.060	AIC*n:	263.918
BIC:	-1078.271	BIC':	-25.522

Average marginal effects on **Prob(self70==1)** after **probit**

self70	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x61	.1106727	.0413081	2.68	0.007	.0297103	.1916351
x62	.012369	.0462886	0.27	0.789	-.078355	.103093
x63	-.0323751	.0321116	-1.01	0.313	-.0953127	.0305626
x64	-.0243172	.0481775	-0.50	0.614	-.1187432	.0701089
x65	.0554649	.0463603	1.20	0.232	-.0353996	.1463294
x66	-.0045282	.0340482	-0.13	0.894	-.0712614	.062205
x67	.1241751	.0411397	3.02	0.003	.0435429	.2048074
x68	.0128955	.0388003	0.33	0.740	-.0631518	.0889428